มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
เลขที่ 1 หมู่ที่ 20 ถนนพหลโยธิน กม. 48 ต. คลองหนึ่ง อ. คลองหลวง จ. ปทุมธานี 13180
โทร. 0-2529-0674-7 โทรสาร 0-2909-1425 **www.vru.ac.th**

โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ คู่ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ "ในพระบรมราชูปถัมภ์"

โรงเรียนฝึกหัดครู
เพชรบุรีวิทยาลงกรณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์
"ในพระบรมราชูปถัมภ์"

สารจากอธิการบดี

ชาวมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อม ที่มีโอกาสจะได้เข้าเฝ้าฯ รับเสด็จพระราชดำเนิน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ มหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นครั้งที่ ๓ ในฐานะองค์ประธานทรงเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๕ ซึ่งมหาวิทยาลัยเป็นเจ้าภาพ ในวันพฤหัสบดีที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

ทั้งนี้เมื่อครั้งแรก วันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๘ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ขณะดำรงพระอิสริยยศ เป็นสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดาฯ ได้ตามเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ และสมเด็จพระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ ๙ มาทรงวางพวงมาลาและทรงเปิดพระอนุสาวรีย์ สมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร

ต่อมาในวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ มาทรงวางพวงมาลาพระอนุสาวรีย์ เนื่องในโอกาสครบรอบวันสิ้นพระชนม์ของสมเด็จพระราชปิตุจฉา และทรงเปิดอาคาร “สมเด็จเจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์” ซึ่งเป็นอาคารฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา

เนื่องจากมหาวิทยาลัยแห่งนี้ก่อตั้งขึ้นด้วยพระเมตตาแห่งสมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร สมเด็จป้าแท้ๆ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๘ และรัชกาลที่ ๙ เป็นเวลา ๘๖ ปีในปีนี้ การปฏิบัติพันธกิจทั้งปวงภายใต้พระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อมนับจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันกับที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร โปรดเกล้าฯ รับไว้ “ในพระบรมราชูปถัมภ์” จึงเห็นสมควรจัดพิมพ์หนังสือเผยแพร่ในโอกาสพิเศษยิ่งครั้งนี้ เรื่อง **โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ สู่ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ “ในพระบรมราชูปถัมภ์”** เป็นบันทึกเกร็ดประวัติส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยซึ่งมุ่งมั่นสืบสานพระราชปณิธานและพระปณิธานที่ยังประโยชน์แก่ชาวไทยถ้วนหน้าด้วยความจงรักภักดีตลอดมา

ขอขอบคุณอาจารย์นพรัตน์ พันธุ์แสง ข้าราชการบำนาญ ที่ได้ประสานงานและรวบรวมข้อมูลเพื่องานเขียนจนสำเร็จ รวมทั้งบุคคลและหน่วยงานภายในและภายนอกที่ให้ความอนุเคราะห์ร่วมมือด้วยดี หวังว่าผลงานที่ปรากฏในหนังสือนี้จะบังเกิดประโยชน์ในวงกว้างต่อไป

(อาจารย์ ดร.สุพจน์ ทรายแก้ว)
รักษาราชการแทนอธิการบดี
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

คำนำ

การเขียนหนังสือ เรื่อง **โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ สู่ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ "ในพระบรมราชูปถัมภ์"** มีจุดเริ่มต้นจากการค้นคว้าประวัติของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ด้วยการเขียนบทความ เรื่อง **"การฝึกหัดครูสตรีไทย"** เป็นเอกสารประกอบการประชุมวิชาการ เรื่อง **"สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า: ต้นธารการศึกษาของสตรีไทย"** ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ต่อมาจึงขยายความเพิ่มเป็นหนังสือขนาดเล็ก **"การฝึกหัดครูสตรีไทยใต้ร่มพระบารมี"** เผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๕๙ ในโอกาสครบ ๘๔ ปีการก่อตั้งมหาวิทยาลัย

ดิฉันตระหนักดีว่าการเขียนประวัติเต็มรูปแบบของมหาวิทยาลัยที่ก่อตั้งมานานกว่า ๘ ทศวรรษแล้ว เป็นเรื่องยากยิ่ง การค้นหาข้อมูลเก่าๆ ในยุคที่ไม่มีระบบจัดเก็บเอกสารหรือภาพถ่ายเช่นในปัจจุบัน ย่อมพบอุปสรรคมากมาย จึงทำได้เพียงเขียนหนังสือที่ขอเรียกว่า "บันทึกเกร็ดความเป็นมา & สภาวะการคงเป็นอยู่" ของมหาวิทยาลัย "ในพระบรมราชูปถัมภ์" เพียงแห่งเดียวนี้ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้บุคลากรของเราดำรงพันธกิจต่อไปอย่างถูกต้องเหมาะสมกับชื่อที่ทรงคุณค่าและชื่อเสียงดีงามของมหาวิทยาลัย

ขอขอบคุณบุคลากรทุกฝ่ายและหน่วยงานทุกแห่งที่รังสรรค์ความสำเร็จน่าภาคภูมิใจให้กับองค์กรของเราตลอดมา รวมทั้งบรรดาศิษย์เก่า-ปัจจุบัน และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำหนังสือเล่มนี้ การบันทึกครั้งนี้อาจขาดสาระสำคัญไปบ้างด้วยข้อจำกัดหลายประการ ขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

นพรัตน์ พันธุ์แสง

สารบัญ

หน้า

สารจากอธิการบดี

คำนำ

สารบัญ

บทบาทสำคัญของสตรีไทยในอดีต ๑

สถานภาพครูสตรีก่อนกำเนิดโรงเรียนฝึกหัดครูสตรี ๗

โรงเรียนฝึกหัดครูสำหรับสตรีไทยแห่งแรกของประเทศ ๑๕

กำเนิดโรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ใต้ร่มพระบารมี ๑๘

สี่สิบปีที่พระนคร (พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๑๕) ๑๘

ศิษย์เก่า (รุ่น ๒) เล่าความหลัง ๒๒

๓ ปูชนียาจารย์ : ครูของครูควรคู่การบูชา ๒๖

๑. อาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์ ๒๖

๒. คุณหญิงไสววงศ์ ทองเจือ ๔๒

๓. อาจารย์อวยพร เปล่งวานิช ๔๘

"ในพระบรมราชูปถัมภ์" : เพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ สู่ วไลยอลงกรณ์ ๕๔

กว่าสี่สิบปีที่ปทุมธานี (พ.ศ. ๒๕๑๕-ปัจจุบัน) ๕๔

ลำดับเหตุการณ์สำคัญด้านการจัดการศึกษา ๖๑

พระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม ๖๓

"ในพระบรมราชูปถัมภ์" น้อมนำสู่การเรียนรู้เพื่อแสดงความจงรักภักดี

และปฏิบัติตนตามรอยพระยุคลบาท ๗๐

โครงการส่งเสริมบุคลากรในมหาวิทยาลัยและชุมชนภายนอกสู่วิถีพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ๗๒

การสืบสานพระปณิธานด้านการศึกษาแก่ปวงประชาและสืบสานงานศิลป์ของไทย ๗๓

หลักสูตรคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ๗๓

หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ๗๗

หลักสูตรดนตรีสากล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ๗๙

หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิศวกรรมเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ๘๐

สารบัญ

	หน้า
นักศึกษารางวัลพระราชทาน	๘๗
ความเป็นเลิศด้านกีฬาของนักศึกษา	๘๙
พุทธศักราช ๒๕๕๙ : ปีแห่ง ๓ มหามงคลยิ่งใหญ่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	๙๓
(๑) โครงการจัดพิมพ์หนังสือเฉลิมพระเกียรติ	๙๓
(๒) โครงการจัดสร้างตราไปรษณียากรที่ระลึก ชุด ๘๔ ปี	๙๔
(๓) โครงการ “หอนิทัศน์ราชภัฏ”	๙๕
(๔) กิจกรรมวิ่งเทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๙ และรัชกาลที่ ๑๐	๙๗
(๕) โครงการแปลงสาธิตไร่นาสวนผสมตามแนวพระราชดำริ	๙๗
๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๙ ปวงประชาชาวไทยร่ำไห้...ธ เสด็จสู่สวรรคาลัย	๙๙
พระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม	๑๐๑
เอกสารอ้างอิง	๑๐๒
ทำเนียบผู้บริหาร	๑๐๓
ประวัติผู้เขียน	๑๐๔
คณะผู้จัดทำ	

โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ สู่ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ “ในพระบรมราชูปถัมภ์”

บทบาทสำคัญของสตรีไทยในอดีต

สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า (สมเด็จย่าของพระมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี ๒ พระองค์ คือ รัชกาลที่ ๘ และรัชกาลที่ ๙) ทรงเจริญพระชนมพรรษายาวนาน (พ.ศ. ๒๔๐๕-๒๔๙๘) มีพระจริยวัตรงดงามประเสริฐยิ่งในทุกบทบาท โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรงให้ความสำคัญกับการศึกษาของสตรีที่ต้องมีหน้าที่เป็นทั้ง “แม่และแม่บ้าน” และได้พระราชทานการสนับสนุนทุกทางเพื่อการพัฒนาสถานภาพสตรีของไทยตลอดพระชนม์ชีพ

เมื่อครั้งที่พระองค์เสด็จฯ พร้อมด้วยสมเด็จฯ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร พระราชธิดา ไปทรงเปิดโรงเรียนสตรีจังหวัดสงขลา (วรนารีเฉลิม) ในวันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๔ ได้พระราชทานนามและตราสัญลักษณ์แก่โรงเรียน พระราชทรัพย์บำรุงโรงเรียน ทรงปลูกต้นพิกุล กับมีพระดำรัสตอบคำกราบบังคมทูลของนายพลโท สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนลพบุรีราเมศวร์ (ต้นราชสกุล ยุคล) อุปราชมณฑลปักษ์ใต้ ทรงเน้นความตอนหนึ่งว่า

> *“...**โรงเรียนสตรีนี้เป็นสิ่งสำคัญ เพราะสตรีเป็นบุพการีของกุลบุตรกุลสตรี** เพื่ออบรมสติปัญญาความสามารถที่จะได้เล่าเรียนวิชาไปภายภาคหน้า วิชานี้พระบาลีท่านยกย่องว่าดียิ่งกว่ามีทรัพย์ ส่วนมีทรัพย์อาจต้องโจรภัยมาแย่งชิงไปได้ ถ้ามีวิชาแล้วโจรจะมาทำลายแย่งชิงไปไม่ได้เลย ถึงโบราณย่อมกล่าวไว้ว่า **‘รู้อะไรไม่สู้รู้วิชา รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี’**...ขอให้มีความเจริญมั่นคงไปชั่วกาลนาน **ทั้งบรรดากุลสตรีที่มาเล่าเรียน จงอย่าเรียนแต่หนังสือ ให้เรียนทั้งการเย็บปักถักร้อย และการบ้านเรือน ตลอดจนการสุขวิทยา เพื่อพยาบาลครอบครัวและผู้อื่นได้ด้วย** ขอให้มีปัญญาเชาวน์ไวสมประสงค์ของท่านทั้งหลาย...”*
>
> (มูลนิธิสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า, ๒๕๔๙ : ๑๐๗)

พระองค์ทรงเห็นว่าบทบาท “แม่” ของสตรีมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตของผู้เป็นลูก รวมถึงสมาชิกในครอบครัวและบุคคลในสังคมโดยรวม นอกจากความเจริญเติบโตทางร่างกายแล้ว แม่พึงอบรมสั่งสอนลูกของตนให้ถึงพร้อมด้วยสติและปัญญา กับต้องเป็นต้นแบบที่ดีงามแก่ลูกด้วย พระองค์จึงทรงส่งเสริมให้สตรีไทยได้ศึกษาเล่าเรียนเพื่ออนาคตที่ดีของตนเอง ของลูกและผู้เกี่ยวข้อง ทรงเน้นวิชาที่สตรีต้องเรียน คือ ด้านการบ้านการเรือน สุขวิทยาและการพยาบาล เพิ่มจากวิชาหนังสือ คือ อ่าน เขียนภาษาไทย และเลข ทรงเกื้อกูลสนับสนุน และพระราชทานความช่วยเหลือนานัปการแก่ราษฎรทุกหมู่เหล่าทั้งใกล้และไกลเพื่อการพัฒนาสตรีไทยให้ก้าวหน้าทัดเทียมกับบุรุษ

สมเด็จฯ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ พระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับสมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี ทรงเจริญพระชันษายาวนานกว่าพระราชโอรสพระราชธิดาร่วมพระชนนีเดียวกัน มีพระจริยวัตรส่วนพระองค์ที่งดงามพร้อมสรรพ ทรงปฏิบัติพระกรณียกิจทั้งปวงสนองพระราชปณิธานของสมเด็จพระบรมราชชนกและพระราชชนนีทั้งสองพระองค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการส่งเสริม

สนับสนุนการศึกษาของสตรีไทย (เมื่อทรงเจริญพระชันษา ๔ ขวบ พระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี ทรงขอเป็นพระราชธิดาบุญธรรม ประทับอยู่ด้วยกันกับพระองค์)

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับ
สมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี

สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า
(พระอิสริยยศในสมัยรัชกาลที่ ๘ และ ๙)

สมเด็จฯ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ พระราชธิดา

นับแต่ทรงพระเยาว์ ในฐานะสมเด็จเจ้าฟ้าชั้นทูลกระหม่อม สมเด็จฯ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ ทรงศึกษาวิชาการต่างๆ อย่างดีที่สุดในราชสำนักสยาม ทั้งในระบบโรงเรียน นอกระบบโรงเรียน รวมทั้งการศึกษาตามอัธยาศัย นอกจากนี้ยังทรงฝึกฝนและโปรดงานด้านการเย็บปักถักร้อยอีกด้วย เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๓ รัฐบาลสหรัฐอเมริกากราบบังคมทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และมหาชนชาวสยาม ให้ร่วมงานแสดงประดิษฐกรรมและสินค้าอุตสาหกรรมนานาชาติ ชื่องาน “เวิลด์โคลัมเบียน เอกซ์โปซิชัน ๑๘๙๓” (World’s Columbian Exposition 1893) ณ เมืองชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่างเดือนพฤษภาคม-

ตุลาคม ค.ศ. ๑๘๙๓ (พ.ศ. ๒๔๓๖) สมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี พระอัครมเหสีสูงสุดในขณะนั้น ทรงรับเป็นพระธุระจัดการต่างๆ ในการส่งผลงานของสตรีสยามไปร่วมจัดแสดงในงานดังกล่าว ผลการประกวดผลงานและผลผลิตจากประเทศไทยหรือราชอาณาจักรสยาม ได้รับเหรียญรางวัลรวมทั้งสิ้น ๑๐๑ รายการ ได้จารึกชื่อในแผ่นทองแดงที่ทำเป็นประกาศนียบัตร ทั้งนี้มีผลงานฝีพระหัตถ์ในสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ ได้รับรางวัลรวมอยู่ด้วย ได้แก่ สมุดรูปปัก (มูลนิธิสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า "พระเกียรติคุณของสมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวีพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ในงานเวิลด์ โคลัมเบียนเอกซ์โปซิชัน1893", ๒๕๕๖ : ๑-๙) ขณะที่พระองค์ทรงสนพระทัยประดิษฐ์งานศิลปหัตถกรรมชิ้นนี้เพื่อนำไปร่วมแสดง ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา ถึงขั้นได้รับรางวัลด้วยนั้น พระชันษายังไม่ถึง ๑๐ ปี

ผ้าปักฝีพระหัตถ์สมเด็จพระบรมราชเทวี แสดงในงาน "เวิลด์โคลัมเบียน เอกซ์โปซิชัน ๑๘๙๓"
(ภาพจาก "ไทยรัฐออนไลน์ วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๖)

พระปรีชาชาญของสมเด็จฯ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ ด้านการเย็บปักถักร้อย อาจกล่าวได้ว่า ทรงได้รับสืบทอดมาจากพระราชชนนี รวมทั้งที่ทรงฝึกฝนทักษะด้วยพระองค์เอง ภายหลังที่สมเด็จพระบรมราชเทวี เสด็จฯ ไปประทับพักฟื้นพระสุขภาพ ณ พระตำหนักศรีราชา ชลบุรี นับจากปี พ.ศ. ๒๔๔๒ สมเด็จพระบรมราชเทวีทรงศึกษาและทรงฝึกหัดทอผ้าอ่างศิลาได้ เมื่อเสด็จนิวัตพระนครจึงมีการตั้งโรงทอผ้าในพระบรมมหาราชวัง ต่อมามีกิจการทอผ้าพร้อมจำหน่ายที่พระตำหนักสวนหงส์ วังสวนดุสิต เป็นโครงการตามพระราชดำริครบวงจร สร้างอาชีพและรายได้แก่ผู้เกี่ยวข้อง กับทั้งยังแสดงถึงศิลปหัตถกรรมอันทรงคุณค่าของไทย ซึ่งสมเด็จฯ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ ทรงดูแลกิจการงานด้านนี้ถวายสมเด็จแม่ด้วย เมื่อครั้งงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ กับสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอพระองค์นี้ ทรงเป็นที่ปรึกษาและจัดเตรียมพระภูษาทรงของทั้งสองพระองค์ ซึ่งเป็นผ้าที่ทอจากโรงทอผ้าพระตำหนักสวนหงส์ (มูลนิธิสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า, ๒๕๔๙ : ๑๓๔-๕)

พระภูษาทรงของทั้งสองพระองค์ ผลงานทอจากโรงทอผ้า พระตำหนักสวนหงส์

กองทอผ้า ในสมเด็จพระบรมราชเทวี (เล่มเดียวกัน : ๑๓๕)

สมเด็จฯ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ โปรดการอ่านหนังสืออย่างยิ่ง เมื่อเจริญพระชันษามากขึ้น ในแต่ละวันพระองค์ทรงพระอักษรบ่อยๆ มีทั้งหนังสือพิมพ์ของไทยและต่างประเทศ รวมถึงหนังสือประเภทต่าง ๆ เช่น นวนิยาย สารคดี วรรณคดี ประวัติศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งโปรดเป็นภาษาอังกฤษมากกว่า จึงทรงมีหนังสือประเภทต่างๆ จำนวนมากในพระตำหนัก มีข้าหลวงทำหน้าที่บรรณารักษ์จัดและดูแลห้องสมุดส่วนพระองค์ ทรงอนุญาตให้ข้าหลวงทุกคนอ่านหนังสือเหล่านั้นได้ เคยรับสั่งกับบรรดาข้าหลวงด้วยทรงห่วงใยเกี่ยวกับการอ่านตอนใกล้ค่ำว่า *"จวนมืดแสงสว่างไม่พอ หยุดเสียก่อน มิฉะนั้นตาจะเสีย"* กับรับสั่งว่า *"ถ้าเกิดไฟไหม้ ไม่ต้องเก็บเครื่องเพชร ให้เก็บหนังสือก่อน"* (วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์, ๒๕๓๖ : ๙๖, ๑๕๕)

สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า และสมเด็จฯ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ ทรงมีคุณูปการต่อการศึกษาของสตรีไทยอย่างยิ่งตลอดพระชนม์ชีพของทั้งสองพระองค์ มีน้ำพระทัยเปี่ยมด้วยพระ

เมตตาทั้งต่อข้าราชบริพาร รวมถึงราษฎรที่อยู่ใกล้ไกลทั่วราชอาณาจักรสยามด้วย ยังผลให้การพัฒนาด้านการศึกษาของสตรีไทยก้าวหน้ามากขึ้น นับจากอดีตนานเกินกว่าศตวรรษมาถึงปัจจุบันนี้ มีประจักษ์หลักฐาน

นิตยสารภาษาอังกฤษที่พระราชชนนีและพระราชธิดาทรงอ่านเป็นประจำ
(มูลนิธิสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า, ๒๕๔๙ : ๗๗)

เป็นสถานศึกษาหลายแห่งด้วยกันที่ทรงอุปถัมภ์ และได้สืบสานพระปณิธานของทั้งสองพระองค์ด้านการศึกษาแก่สตรีตลอดมา เช่น โรงเรียนราชินีทั้งสองแห่ง โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์) และโรงเรียนสตรีประจำจังหวัดพิษณุโลก เพชรบุรี และสระบุรี เป็นต้น

ตู้หนังสือส่วนพระองค์ที่ได้พระราชทานแก่โรงเรียนราชินีบน ถ่ายภาพ พ.ศ. ๒๕๓๕

ตู้หนังสือดังกล่าวแล้ว ถ่ายภาพ พ.ศ. ๒๕๕๕

อนึ่ง บรรดาข้าหลวง ข้าราชบริพาร รวมทั้งนักเรียนที่ได้รับพระเมตตาชุบเลี้ยง และพระราชทานทุนการศึกษา สำเร็จการศึกษาแล้ว ได้ประกอบอาชีพเป็นคุณต่อแผ่นดินสยามยืนยาวมาจนถึงทุกวันนี้ ตัวอย่างข้าหลวง รุ่น ๔ ในสมเด็จฯ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ ที่เป็นผู้บุกเบิกด้านการศึกษาและการฝึกหัดครูสตรีรวมทั้งเป็นคณบดีคนแรกผู้ก่อตั้งคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๐ คือ ศาสตราจารย์ ท่านผู้หญิงพูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา (๑๒ ตุลาคม ๒๔๕๓-๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๘) ทั้งนี้ ท่านเป็นศิษย์เก่าระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนราชินีบนด้วย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานน้ำสังข์และทรงเจิม
แก่ศาสตราจารย์ ท่านผู้หญิงพูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา
เนื่องในวันคล้ายวันเกิดครบ ๑๐๐ ปี
(สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ๒๕๕๓ : ๗๑)

สถานภาพครูสตรีก่อนกำเนิดโรงเรียนฝึกหัดครูสตรี

แม้ในสังคมไทยมีคำกล่าวเปรียบว่า “บุรุษเป็นช้างเท้าหน้า สตรีเป็นช้างเท้าหลัง” แต่ในความเป็น “ครู” พบว่าครูสตรีทำหน้าที่สำคัญไม่ต่างจากบุรุษมาตลอด **ในอดีตสถานศึกษาของเด็กไทย คือ บ้าน–วัง–วัด** ก่อนมีระบบโรงเรียนในสมัยรัชกาลที่ ๕ เนื่องจากแม่กับพ่อถือเป็นครูคนแรกของลูก รวมถึงเครือญาติในครอบครัวก็มีบทบาทเป็นครูอยู่ด้วย เมื่ออยู่บ้านเด็กๆ จึงเรียนรู้จากแม่ พ่อและญาติ เป็นการเรียนวิชาประสบการณ์ชีวิต รวมทั้งการเรียนรู้ตามอัธยาศัย กล่าวได้ว่ามนุษย์ทุกคนเป็นทั้งผู้เรียนรู้และผู้สอนในขณะเดียวกัน หากบ้านหรือครอบครัวใดจัดการเรียนรู้อย่างมีระบบภายในของตน มีผู้มาเรียน บ้านจึงเป็นสำนักเล่าเรียน หรือแหล่งเรียนรู้ประกอบวิชาชีพแขนงต่างๆ เช่น งานช่าง งานเย็บปักถักร้อย ศิลปกรรม หัตถกรรม เป็นต้น นับว่าบ้านคือสถานศึกษา ครูที่สอนอาจมีทั้งหญิงและชาย ตามลักษณะของงาน

ส่วนกระบวนการเรียนรู้ของลูกหลานเจ้านายหรือเชื้อพระวงศ์ วังคือบ้าน และพระบรมมหาราชวังคือแหล่งรวมความรู้ศิลปวิทยาการสูงสุดของราชอาณาจักรสยาม สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงนิพนธ์ในหนังสือ **“ความทรงจำ”** เกี่ยวกับการศึกษาในราชสำนักซึ่งครูผู้หญิงก็มีบทบาทต่อการเรียนการสอนมาแต่อดีตแล้ว (กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, ๒๕๑๘ : ๑๕-๑๗, ๑๘) ความว่า

> *“...การศึกษาของพระเจ้าลูกเธอ ดูเหมือนจะมีระเบียบมาแต่ในรัชกาลที่ ๑ (บางทีจะตามอย่างครั้งกรุงศรีอยุธยา) ใช้มาจนในสมัยเมื่อฉันเริ่มศึกษา ถ้าเรียกตามคำที่ใช้ในการศึกษาทุกวันนี้ **ชั้นประถมศึกษาเรียนต่อครูผู้หญิงในพระราชวังเหมือนกันทั้งพระองค์ชายและพระองค์หญิง** พอพระชันษาได้ ๓ ขวบ ก็ตั้งต้นเรียนหนังสือไทยไปจนพระชันษาราว ๗ ขวบ จึงเริ่มเรียนชั้นมัธยมศึกษาภาคต้น **ถึงชั้นมัธยมการเล่าเรียนของพระองค์ชายกับพระองค์หญิงเริ่มแยกกัน พระองค์ชายเรียนต่อครูผู้ชาย พระองค์หญิงคงเรียนต่อครูผู้หญิง เพราะวิชาที่เรียนตอนนี้ผิดกัน** พระองค์ชายเริ่มเรียนภาษามคธ **พระองค์หญิงก็เริ่มฝึกหัดการเรือน แต่คงเรียนภาษาไทยด้วย อ่านหนังสือเรื่องต่างๆ เหมือนกันทั้งพระองค์ชายและพระองค์หญิง การฝึกหัดกิริยามารยาทก็กวดขันตั้งแต่ชั้นนี้** เขตของการเรียนชั้นมัธยมภาคต้นไปจนถึงโสกันต์ (พระองค์ชายพระชันษา ๑๓ ปี พระองค์หญิงพระชันษา ๑๑ ปี) แต่นั้นเรียน**ชั้นมัธยมภาคปลาย** คือพระองค์ชายทรงผนวชเป็นสามเณร เรียนพระธรรมกับทั้งฝึกหัดปฏิบัติพระวินัย Discipline และเริ่มเรียนศิลปวิทยาเฉพาะอย่างที่ชอบพระอัธยาศัย ทรงผนวชอยู่พรรษา ๑ บ้าง กว่านั้นบ้าง จึงลาผนวช (ที่ทรงผนวชอยู่จนอุปสมบทเป็นพระภิกษุมีน้อย) เมื่อลาผนวชแล้วต้องออกมาอยู่นอกพระราชวัง แล้วเรียนวิชาเฉพาะอย่างแต่นั้นมา การเรียนเฉพาะวิชาในสมัยนั้น อาศัยไปฝึกหัดอยู่ในสำนักผู้เชี่ยวชาญ ด้วยยังไม่มีโรงเรียน แต่วิชารัฐประศาสน์และราชประเพณีนั้น เจ้านายได้เปรียบคนจำพวกอื่นเพราะมีตำแหน่งเข้าเฝ้าในท้องพระโรงอันเป็นที่ว่าราชการบ้านเมือง...**ส่วนเจ้านายพระองค์หญิงนั้น ตั้งแต่โสกันต์แล้วก็ทรงศึกษาวิชาความรู้ชั้นสูงขึ้นไปเป็นลำดับ นับแต่การศึกษาศีลธรรม และฝึกหัดวิชาการเรือน และเริ่มเรียนวิชาเฉพาะประเภทอันชอบพระอัธยาศัยสืบเนื่องไป จนอำนวยการต่างๆ ในหน้าที่ของขัตติยนารีได้โดยลำพังพระองค์** ข้อที่พระองค์ชายมีโอกาสเรียนราชการ เพราะเข้าเฝ้าในเวลาเสด็จออกท้องพระโรง **เจ้านายพระองค์หญิงก็มีโอกาสศึกษาทางฝ่ายใน ได้ความรู้ทั้งราชประเพณีและระเบียบวินัยในสมาคมของกุลนารี จนสามารถรับหน้าที่ราชการฝ่ายในและฝึกสอนผู้อื่นสืบกันมา ที่ในพระราชวังจึงเป็นแหล่งสำหรับกุลสตรี เปรียบเสมือนวิทยาลัยอันเป็นที่ผู้มีบรรดาศักดิ์ชอบส่งธิดาเข้าไปฝากให้ศึกษาในสำนักเจ้านายและผู้ที่สามารถฝึกสอน คนทั้งหลายจึงชอบชมผู้หญิงชาววังมาแต่โบราณเพราะการที่ได้ศึกษานั้น...”***

พระองค์ทรงเล่าถึง “ครูสตรี” ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวด้วยว่า *“...ในรัชกาลที่ ๓ โปรดให้เด็กผู้หญิงลูกผู้ดีไปอยู่ในวัง เรียนอ่าน และหัดเขียนหนังสือไทยและหนังสือขอม ให้อาลักษณ์สอน ที่ตำหนักแพ ผู้ที่เรียนสำเร็จรับราชการเป็นเสมียน อยู่มาได้เป็นครูสอนหนังสือเจ้านายที่ยังทรงพระเยาว์ หลายคน...”*

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงเห็นความสำคัญของการศึกษาสมัยใหม่ที่เป็นระบบโรงเรียนเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรชาวสยามกับการวางแผนปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน พระองค์จึงเสด็จฯ ไปทรงศึกษาดูงานรูปแบบการจัดการศึกษาและการพัฒนาประเทศด้านอื่นๆ แบบตะวันตก ขณะทรงเจริญพระชันษาไม่ถึง ๒๐ พรรษา ณ สิงคโปร์ หลังจากนั้น พระองค์โปรดเกล้าฯ ให้คัดเลือกหม่อมเจ้าและหม่อมราชวงศ์ที่เยาว์วัยส่งไปเรียนที่สิงคโปร์ นับเป็นการเริ่มต้นของการพระราชทาน “ทุนเล่าเรียนหลวง” หรือ King’s Scholarship ให้นักเรียนไปศึกษาเพิ่มเติมต่างประเทศ ทุนดังกล่าวนี้มีต่อมา แต่งดไปในช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ โปรดเกล้าฯ พระราชทานทุนนี้อีกครั้ง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๘ จนถึงปัจจุบัน (http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?)

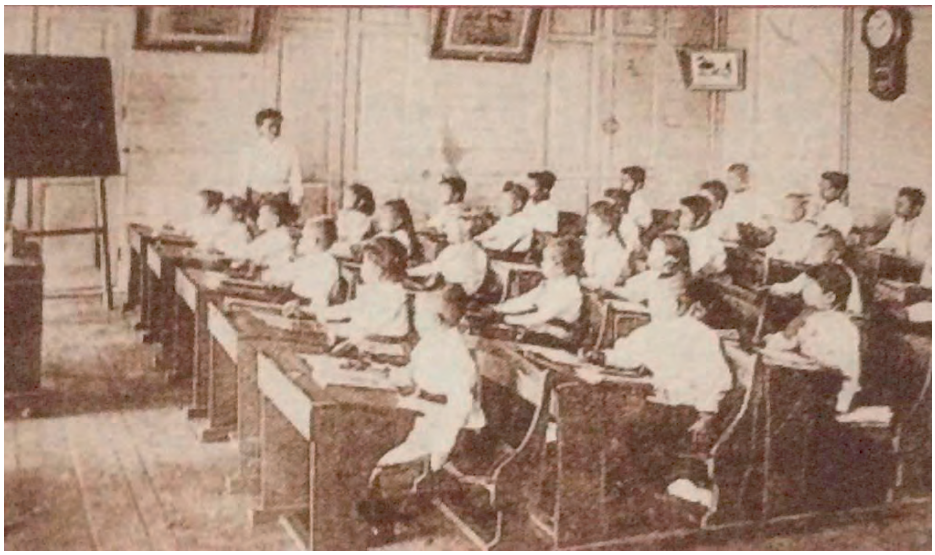

ห้องเรียนรวมนักเรียนชาย-หญิง มีครูสตรีสอน โรงเรียนในพระบรมมหาราชวัง
(ภาพจากหนังสือ “๑๐๐ ปี ตึกยาว สวนกุหลาบ”, ๒๕๕๔ : ๒๕)

สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (๒๔๐๕-๒๔๘๖)
ต้นราชสกุล “ดิศกุล”

ม.ล.ปนัดดา ดิศกุล รมช.กระทรวงศึกษาธิการ
(ตั้งแต่ ๒๕๕๙-๒๕๖๐) ผู้เป็นปนัดดา/เหลน

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการให้จัดตั้งโรงเรียนสอนภาษาไทยขึ้นในพระบรมมหาราชวัง ตามประกาศเรื่องโรงเรียน ให้ข้าราชการนำบุตรหลานมาเรียน ตรงกับวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๑๔ ความตอนหนึ่งว่า *"...แลการรู้หนังสือนี้ก็เปนคุณสำคัญข้อใหญ่ เปนเหตุจะให้ได้รู้วิชาแลขนบธรรมเนียมต่างๆ...ถ้าเล่าเรียนได้ชำนาญในการหนังสือแล้ว ความดีงามความเจริญก็จะมีแก่บุตรหลานของท่านทั้งปวงไปสิ้นกาลนาน."* อีก ๑ ปีถัดมา (พ.ศ. ๒๔๑๕) เมื่อเสด็จฯ กลับจากอินเดียและพม่า โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนสอนภาษาอังกฤษขึ้น โดยพระราชทานพระตำหนักที่เคยประทับให้เป็นโรงเรียน คือ วังนันทอุทยาน ตลอดเวลามีพระอุตสาหะวางแผนเตรียมการเพื่อพระราชทานโอกาสให้ทวยราษฎร์ทั่วราชอาณาจักรได้ศึกษาเล่าเรียน โปรดเกล้าฯ ให้มี "ครูพระ" สอนหนังสือไทย และสอนเลขทุกๆ พระอาราม ใน พ.ศ. ๒๔๑๘ นอกเหนือจากสอนหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๒๗ จึงมีประกาศตั้งโรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรแห่งแรก คือ โรงเรียนวัดมหรรณพาราม ปัจจุบัน คือ โรงเรียนวัดมหรรณพาราม ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นโรงเรียนรัฐบาลในสังกัดสำนักงานเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ภาพเด็กชาย-หญิงเล่าเรียน ก่อนการปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๕ (จากสื่อออนไลน์ "กูเกิล")

ด้านโรงเรียนราษฎร์นั้น พระองค์พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เปิดโรงเรียนสำหรับเด็กหญิงเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๗ (ค.ศ. ๑๘๗๔) โดยคณะมิชชันนารีเพรสไบทีเรียน ผู้สอนศาสนาจากสหรัฐอเมริกาได้ก่อตั้งโรงเรียนประจำสำหรับสตรีและโรงเรียนอนุบาลแห่งแรกของกรุงสยาม บริเวณพระราชวังหลัง ฝั่งธนบุรี โดยมิสซิสแฮเรียต เอ็ม. เฮาส์ เป็นครูใหญ่คนแรก เรียกชื่อ "โรงเรียนกุลสตรีวังหลัง" หลายปีต่อมาชาวบ้านมักเรียกกันว่า "โรงเรียนแหม่มโคล" เพราะครูใหญ่ที่มีชื่อเสียง คือ มิสเอ็ดนา เซระ โคล และครูใหญ่ท่านนี้ได้ย้ายโรงเรียนจากที่ตั้งเดิมมาอยู่ที่ ถนนสุขุมวิท ๑๙ ใช้ชื่อ "โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย" ทั้งนี้ได้ดำเนินการมาครบ ๑๔๐ ปี ในปีการศึกษา ๒๕๕๗ (http://www.wattana.ac.th/history/index.html)

แหม่มเฮาส์ (ซ้าย) ถ่ายภาพพร้อมครูต่วน (ขวา) และนักเรียนรุ่นแรก พ.ศ. ๒๔๑๘
(http://haab.catholic.or.th/article/articleart1/art08/art08.html)

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สร้างโรงเรียนสตรีหลวงขึ้นริมแม่น้ำเจ้าพระยา ณ ฝั่งพระนคร เพื่อเป็นอนุสรณ์สถานแห่งความรักแด่สมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ พระบรมราชเทวี (สิ้นพระชนม์ด้วยเหตุเรือพระประเทียบล่มกลางแม่น้ำเจ้าพระยา ในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เมื่อ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๒๓) โดยเสด็จฯ ทรงวางศิลาฤกษ์และพระราชทานนามว่า "โรงสกูลสุนันทาลัย" เปิดสอนวันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๑ นับเป็นต้นกำเนิดของสถานศึกษาเพื่อกุลสตรีของไทย ต่อมาใช้ชื่อ "โรงเรียนสุนันทาลัย" ดำเนินการอยู่ระยะหนึ่งก็หยุดไป ศิษย์เก่าที่มีชื่อเสียงมีความสามารถสูง เชี่ยวชาญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เป็น**พระอาจารย์**สอนภาษาอังกฤษถวายสมเด็จฯ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ด้วย คือ หม่อมเจ้าพิจิตรจิราภา เทวกุล และหม่อมเจ้ามัณฑารพ กมลาศน์ ภายหลังสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินีนาถ ได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเปิดดำเนินการอีกครั้งในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๔๗ ใช้ชื่อ "โรงเรียนราชินี" ซึ่งยังคงดำเนินการอยู่จนถึงปัจจุบันนี้

ต่อมาสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร ในรัชกาลที่ ๗ ทรงดำเนินการก่อตั้งโรงเรียนราชินีบน ที่ถนนสามเสน เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เริ่มเปิดทำการสอนวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๒

ตราสัญลักษณ์ รร.ราชินีทั้ง ๒ แห่ง

"อาคารสุนันทาลัย" ในโรงเรียนราชินี ปัจจุบัน (ภาพจาก "กูเกิล")

พระอนุสาวรีย์ที่โรงเรียนราชินีบน *ประตูโรงเรียนราชินีบน ด้านถนนสามเสน ในปัจจุบัน*

(ขอขอบคุณ - คุณครูจินตนา ชัยพจน์พานิชและคุณครูธัญภา แสงตันชัย โรงเรียนราชินีบน เอื้อเฟื้อภาพ)

ช่วงเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๔๐ ได้โปรดเกล้าฯ สถาปนาสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินีนาถ เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดินต่างพระองค์ กรมศึกษาธิการได้นำความกราบบังคมทูลเรื่องเตรียมการฝึกหัดครูผู้หญิงที่โรงเรียนสุนันทาลัยสำหรับการตั้งโรงเรียนสตรีให้แพร่หลายต่อไป องค์สมเด็จรีเยนต์ทรงเห็นชอบด้วย เตรียมจัดหญิงปีละ ๖ คน เพื่อฝึกหัดเป็นอาจารย์ และได้ตกลงกับครูใหญ่โรงเรียนนั้นแล้ว วางแผนเรื่องค่าเบี้ยเลี้ยงค่าใช้สอยกำหนดเวลา ๓ ปี สำเร็จการศึกษาเป็นครูได้ แต่สุดท้ายไม่ได้รับงบประมาณจึงไม่อาจดำเนินการต่อไป

หลังจากนั้นมีจำนวนโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากประชาชนนิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนหลวง ขณะเดียวกันเด็กหญิงก็มีโอกาสเข้าเรียนในระบบโรงเรียนมากขึ้น ขอยกตัวอย่างโรงเรียนสตรีขนาดใหญ่ ๓ แห่ง ที่มีกำเนิดในช่วงทศวรรษ ๒๔๔๐-๒๔๕๐ ซึ่งบรรดาผู้บุกเบิกล้วนมุ่งมั่นส่งเสริมการศึกษาแก่สตรี ครูสตรีจึงมีบทบาทในโรงเรียนที่จะกล่าวถึงด้วย ดังนี้

โรงเรียนศึกษานารี เริ่มก่อตั้งขึ้นในวัดอนงคาราม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๒ (ร.ศ. ๑๐๘) โดยพระภิกษุ ต่อมาคือ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม พุทธสรมหาเถระ) สอนลูกศิษย์ชายของท่านเป็นการส่วนตัว ครั้น พ.ศ. ๒๔๔๐ กรมศึกษาธิการได้รับอุปการะครูที่ท่านจ้างมาสอน ให้เป็นข้าราชการรับพระราชทานเงินเดือน

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าฯ พระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระครูอุดมพิทยากร ภารกิจก้าวหน้ามากขึ้น **ท่านพระครูดำริว่าได้ช่วยการศึกษาฝ่ายกุลบุตรแล้ว สมควรช่วยเหลือฝ่ายกุลสตรีด้วย จึงเปิดสอนนักเรียนหญิงรุ่นแรก**โดยจ้างนายธูปมาเป็นครูสอน เมื่อมีนักเรียนสตรีมากขึ้นเป็นการไม่เหมาะสมที่เล่าเรียนอยู่ใกล้กุฏิของสงฆ์มากเกินไป จึงย้ายไปเปิดในที่มรดกของสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ใช้ชื่อโรงเรียนสตรีอุดมวิทยายน กระทรวงธรรมการเรียนหารือกับพระครูอุดมพิทยากร ขอเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนศึกษานารี ตั้งแต่วันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๓ ครั้นวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๓ จึงย้ายมาอยู่ ณ ที่ตั้งปัจจุบัน (http://www.snr.ac.th/main/history.php) โรงเรียนศึกษานารี ได้ชื่อว่าเป็นโรงเรียนสามสมเด็จ คือ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม พุทธสร) ผู้ให้กำเนิดโรงเรียนศึกษานารี สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เจ้าของที่ดินที่ตั้งโรงเรียนศึกษานารี และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ซึ่งพระองค์ทรงศึกษาที่โรงเรียนสตรีอุดมวิทยายนด้วย (https://th.wikipedia.org/wiki/โรงเรียนศึกษานารี)

โรงเรียนสตรีวิทยา หรือโรงเรียนแหม่มสี – สัตรีวิทยา ก่อตั้งในปี พ.ศ. ๒๔๔๓ (ร.ศ. ๑๑๙) โดยมิสลูสี ดันแลป (Miss Lucy Dunlap) ซึ่งเกิดในดินแดนสยาม มารดาเป็นชาวไทย บิดาเป็นชาวอเมริกัน ครั้นอายุ

๘ ขวบได้เดินทางไปสหรัฐอเมริกา เรียนจบแล้วกลับมาเป็นครูที่โรงเรียนกุลสตรีวังหลัง แล้วจึงมาเปิดโรงเรียนใช้ชื่อ “สัตรีวิทยา” เป็นโรงเรียนสหศึกษา สอนระดับมูลศึกษา มีนักเรียนประมาณ ๖๐ คน ส่วนใหญ่เป็นหญิง มีนักเรียนชาย ๓-๔ คน โรงเรียนของแหม่มสีมีชื่อเสียงเป็นที่นิยมมาก กอปรกับท่านได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษา ในปีถัดมา (พ.ศ. ๒๔๔๔) จึงยกให้กระทรวงธรรมการ เป็นโรงเรียนรัฐบาล และสามารถขยายการสอนถึงระดับประถมศึกษา "แหม่มสี" มีสถานภาพเป็นข้าราชการด้วย ต่อมามีปัญหาด้านสุขภาพจึงได้ลาออกจากราชการในปี ๒๔๔๙ กรมศึกษาธิการแต่งตั้งให้ ครูทิม กาญจนาโอวาท ครูใหญ่โรงเรียนศึกษานารี เป็นครูใหญ่โรงเรียนสตรีวิทยาอีกแห่งหนึ่ง ได้รับยกย่องว่าเป็นคุณครูหญิงที่มีชื่อเสียงที่สุดของไทยในยุคนั้น เป็นทั้งครูใหญ่และเป็นผู้ควบคุมตรวจตราโรงเรียนสตรีรัฐบาลในพระนครธนบุรีทั้งหมด นอกจากนี้ **กระทรวงธรรมการยังได้มอบหมายให้โรงเรียนสตรีวิทยาเปิดหลักสูตรฝึกหัดครูเพื่อเพิ่มจำนวนครูสตรีให้แก่ประเทศใน พ.ศ. ๒๔๕๐** ด้วย

อาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์ ผู้บุกเบิกโรงเรียนฝึกหัดครูสตรีของไทยถึง ๓ แห่ง (โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ใน พ.ศ. ๒๔๗๕ โรงเรียนมัธยมวิสามัญการเรือน ใน พ.ศ. ๒๔๗๗ และโรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย ใน พ.ศ. ๒๔๘๐) ก็เป็นศิษย์ดีเด่นของคุณครูทิม ที่โรงเรียนสตรีวิทยา ท่านสร้างชื่อเสียงด้วยการสอบไล่วิชาธรรมจริยาได้คะแนนสูงสุด ขณะอายุ ๑๓ ปี ได้รับเงินรางวัลจากรัฐบาลจำนวน ๕ ตำลึง เรียนจบพร้อมกับได้รับวุฒิครูมูลจากสตรีวิทยา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๕ (www.satriwit.ac.th/about_sw/abo๒.html)

ต่อมา โรงเรียนสตรีวิทยาถือเป็นเกียรติอย่างสูงสุดด้วยพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าฯ ในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ด้วยพระองค์ทรงเป็นศิษย์เก่าและเริ่มเรียนชั้นมูลที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑

ภาพถ่ายหมู่ของนักเรียนชั้นมูลปีที่หนึ่ง (ปัจจุบันคือระดับอนุบาล) เมื่อ ๙ มีนาคม ร.ศ. ๑๒๗ (พ.ศ. ๒๔๕๑) สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ครั้งยังทรงเป็น ด.ญ. สังวาลย์ ประทับในแถวกลาง ลำดับที่ ๓ จากซ้าย แถวหน้า ขวามือสุด คือ ครูทิม กาญจนาโอวาท ครูใหญ่

พระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
ที่โรงเรียนสตรีวิทยา
สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวง
นราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จเปิดพระราชานุสาวรีย์
เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๔๓
(www.sac.or.th/databases/museumdatabase/review)

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้ถวายตัวเป็นข้าหลวง รุ่นที่ ๒ ในสมเด็จฯ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ ขณะมีพระชันษาเพียง ๗-๘ ขวบ ภายหลังจากทรงศึกษาที่โรงเรียนสตรีวิทยาแล้ว ทรงศึกษาต่อที่โรงเรียนแพทย์ผดุงครรภ์และหญิงพยาบาลแห่งศิริราช เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖-๒๔๕๙ ต่อมาพระองค์ทรงเป็นหนึ่งในสองคนที่ได้รับพระราชทานทุนของสมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี (พระอิสริยยศในขณะนั้น) ไปศึกษาวิชาพยาบาลที่สหรัฐอเมริกา จนนำมาสู่พิธีอภิเษกสมรสกับสมเด็จฯ เจ้าฟ้ามหิดลอดุลเดช กรมขุนสงขลานครินทร์ (พระอิสริยยศในขณะนั้น) ในวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๔๖๓ ที่วังสระปทุม โดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ เสด็จพระราชดำเนินมาพระราชทานน้ำสังข์ (สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา, ๒๕๒๕ : ๒๘-๔๙, ๑๑๖)

โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๐ คณะภคินีโดยคุณแม่อธิการิณีแซงค์ ซาเวียร์ (MERE SAINT-XAVIER) ในเครือของคณะภคินี เซนต์ปอล เดอ ชาร์ตร กลุ่มคณะนักบวชสตรีในคริสต์ศาสนาจากฝรั่งเศส เข้ามาถึงสยามประเทศเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๑ ในช่วงแรกกิจการนั้น รับนักเรียนจากบุตรธิดาชาวยุโรปที่พำนักในประเทศไทย ใช้ภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสเป็นหลัก นอกจากวิชาหลักทั่วไปตามหลักสูตรกระทรวงแล้ว ยังมีวิชาจริยธรรม วาดเขียน ดนตรี และการฝีมือ โรงเรียนมีชื่อเสียงได้รับความนิยมและพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมตลอดเวลา นอกจากนี้โรงเรียนได้บันทึกข้อมูลว่า *"...ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๒-๒๔๘๖ กระทรวงศึกษาธิการได้อนุญาตให้**เปิดสอนหลักสูตรนักเรียนฝึกหัดครู**ขึ้นอีกแขนงหนึ่ง เพื่อผลิตบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถออกไปรับใช้สังคม และช่วยพัฒนางานการศึกษาของไทยอีกด้วย"* (http://th.wikipedia.org/) ณ วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖

อาจสรุปได้ว่า มีครูสตรีและโรงเรียนสำหรับสตรีเกิดขึ้นในประเทศไทย เพื่อช่วยสืบสานและพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชาวสยาม พระมหากษัตริย์และสมาชิกแห่งราชวงศ์จักรี รวมทั้งภาคเอกชนมีส่วนร่วมมือกันสร้างความเจริญแก่ชาติบ้านเมืองก่อนการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูสตรีอย่างเป็นทางการ กระบวนการคัดเลือกและฝึกฝนอบรมเพื่อจะได้เป็น "ครู" ย่อมมีลักษณะเฉพาะเหมาะสมกับวิชาที่สอน

ดับเบิลยู. จี. จอห์นสัน (W.G. Johnson) ชาวอังกฤษ อดีตอาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ พ.ศ. ๒๔๓๙ ต่อมาเป็นที่ปรึกษาประจำกระทรวงธรรมการ เขียนบทความเรื่อง Education ในหนังสือ Twentieth Century Impressions of Siam และนายชรัตน์ สิงหเดชากุล ได้แปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทย ชื่อ **"การศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๕"** มีข้อมูลจำนวนโรงเรียนในความควบคุมของกรมศึกษาธิการ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๐ (ปลายปี ร.ศ. ๑๒๖) ทั้งหมด ๘๘ โรงเรียน (เฉพาะในกรุงเทพฯ) เป็นโรงเรียนพิเศษ จำนวน ๒ โรง (โรงเรียนแพทย์และโรงเรียนฝึกหัดครู) โรงเรียนมัธยมศึกษา ๑๐ โรง สอนหลักสูตรต่างกัน ๓ ประเภท ส่วนโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน ๗๖ โรง มี ๒ ประเภท คือ หลักสูตรขั้นต่ำกว่าประถมศึกษา ๒๖ โรง (มีโรงเรียนเด็กหญิง ๒ โรง) กับหลักสูตรประถมศึกษา ๕๐ โรง (มีโรงเรียนเด็กหญิง ๓ โรง) ในห้วงเวลานั้นพ่อแม่ไม่นิยมให้ลูกสาวเรียนหนังสือในระบบโรงเรียน

ดับเบิลยู. จี. จอห์นสัน

ทั้งนี้มีจำนวนครูผู้สอนสังกัดกรมศึกษาธิการในสถานที่ดังกล่าวข้างต้น ทั้งหมด ๔๔๖ คน เป็นครูชายชาวสยาม ๓๙๙ คน (โรงเรียนพิเศษ ๑๐ คน มัธยมศึกษา ๗๖ คน และ ประถมศึกษา ๓๑๓ คน) มีครูชายชาวต่างชาติ ๑๔ คน (โรงเรียนพิเศษ ๓ คน และมัธยมศึกษา ๑๑ คน) ส่วนครูผู้หญิงสอนเฉพาะระดับประถมศึกษามี ๓๓ คน (กรมศิลปากร, ๒๕๕๔ : ๒๐๐-๒๑๕)

นั่นคือก่อนที่กระทรวงธรรมการจะจัดให้มีโรงเรียนฝึกหัดครูสำหรับสตรีโดยเฉพาะนั้น โรงเรียนประถมศึกษา (ทั้งชั้นมูลและชั้นประถม) จำนวน ๕ โรงมีครูสตรีทำหน้าที่สอนอยู่รวม ๓๓ คน และช่วยเหลือดูแลนักเรียนที่ยังเล็กอยู่ ครูสตรีเหล่านี้แม้ไม่ได้เรียนรู้วิชาครูมาโดยตรง แต่อาจได้รับการอบรมแนะแนวก่อนปฏิบัติหน้าที่ กอปรกับสัญชาตญาณแห่งความเป็นแม่ของตน ช่วยให้การเรียนการสอนระยะเริ่มวัยเรียนของเด็กเล็กไทยมีคุณค่าน่าสนใจต่อพ่อแม่ผู้ปกครอง

โรงเรียนฝึกหัดครูสำหรับสตรีไทยแห่งแรกของประเทศ

โรงเรียนเบญจมราชาลัย (พ.ศ. ๒๔๕๖)

นับจาก พ.ศ. ๒๔๓๕ ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้ปฏิรูปงานด้านการศึกษาด้วย โดยจัดตั้งกระทรวงธรรมการ พร้อมกับ**กำเนิดโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์**แล้ว แต่เกิดปัญหาการขาดแคลนครูหลังการประกาศจัดการศึกษาแก่ทวยราษฎร์ กอปรกับมีนักเรียนในระบบโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น ครั้น พ.ศ. ๒๔๔๖ กระทรวงจึงขยายการผลิตครูเพิ่ม **โดยจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูฝั่งตะวันตก (บ้านสมเด็จเจ้าพระยา) รับนักเรียนฝึกหัดครูชายจากทั่วประเทศเข้าเรียนและอยู่ประจำ** ส่วนตามมณฑลและหัวเมืองทั่วประเทศนั้น วัดและพระภิกษุหรือครูพระยังคงมีบทบาทสำคัญในการขยายการศึกษาทั่วราชอาณาจักร เมื่อรูปแบบการเรียนการสอนชัดเจนมากขึ้น เป็นระดับมูลศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา บางมณฑลจำเป็นต้องจัดการฝึกหัดครูระดับต้นเพื่อท้องถิ่นของตนเองโดยเน้นด้านครูกสิกรรม แต่การฝึกหัดครูสตรีในระบบโรงเรียนต้องใช้เวลาอีกยาวนานหลังจากมีโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์

พ.ศ. ๒๔๕๖ กระทรวงธรรมการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูสำหรับสตรีแห่งแรกของประเทศขึ้นที่วังเก่าของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนมรุพงศ์ศิริพัฒน์ พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ต้นราชสกุล "วัฒนวงศ์" ซึ่งทรงอุทิศให้รัฐบาล เพื่อเป็นพระบรมราชานุสรณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบรมเชษฐา **และมีพระประสงค์ให้จัดเป็นสถานศึกษาสำหรับสตรี ได้ทำบุญเปิดโรงเรียนฝึกหัดครูหญิงแห่งแรกของประเทศไทยนี้ เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๔๕๖** และเปิดสอนในวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๕๖ มีนักเรียนรุ่นแรก ๒๔ คน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อโรงเรียนว่า **"เบญจมราชาลัย"** และสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ เสด็จฯ ทรงเปิดนามโรงเรียน เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๖ กระทรวงมอบหมายให้ครูทิม กาญจนาโอวาท เป็นอาจารย์ใหญ่คนแรก โดยรับนักเรียนฝึกหัดครูหญิงทั้งในกรุงเทพฯ และมณฑลต่างๆ ทั่วประเทศ เข้าเรียนหลักสูตรครูประถมทั้งอยู่ประจำและไป-กลับ ในขณะนั้นกระทรวงรับผิดชอบในการจัดสอบเพื่อรับประกาศนียบัตรทั้งวุฒิครูมูล (ป.) ครูประถม (ป.ป.) ต่อมาจึงขยายการสอนถึงวิชาครูมัธยม และเปิดสอนภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ชั้นสูง ใน พ.ศ. ๒๔๗๒ ได้เปิดสอนประโยคมัธยมบริบูรณ์ชาย มีทั้งแผนกภาษา แผนกวิทยาศาสตร์และแผนกกลาง มีจำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้น นับเป็นโรงเรียนสตรีแห่งแรกที่เปิดสอนวิชาเทียบเท่าหลักสูตรมัธยมบริบูรณ์ชาย

อาคารเรียนสมัยเริ่มก่อตั้ง โรงเรียนเบญจมราชาลัย

(http://www.br.ac.th/home2017/index.php/2016-12-26-02-05-11/2016-12-28-06-22-01)

โรงเรียนฝึกหัดครูสำหรับสตรีไทยเต็มรูปแบบของรัฐบาลไทยมีกำเนิดภายหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์สำหรับครูชาย (พ.ศ. ๒๔๓๕) ถึง ๒๑ ปี และภายหลังจากที่พระองค์เสด็จสวรรคตแล้ว (พ.ศ. ๒๔๕๓)

สมเด็จพระบรมราชเทวี พระราชชนนี (กลาง) ทรงฉายกับพระราชธิดาและพระราชโอรส
(ซ้าย) สมเด็จฯ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ และ (ขวา) สมเด็จฯ เจ้าฟ้ามหิดลอดุลเดช
ระหว่างงานพระบรมศพสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง รัชกาลที่ ๕ ปี พ.ศ. ๒๔๕๓ (วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์, ๒๕๓๖: ๘๔)

จรูญ มิลินทร์ อดีตอธิบดีกรมการฝึกหัดครู กล่าวถึงพระประสงค์ของกรมขุนมรุพงศ์ศิริพัฒน์ ในหนังสือ **"วิวัฒนาการการฝึกหัดครูไทย"** หน้า ๑๗๑-๑๗๒ ว่า ที่พระองค์ทรงให้จัดเป็นสถานศึกษาสำหรับสตรีนั้นควรค่าแก่การยกย่องสรรเสริญอย่างยิ่ง ด้วยเกิดจากที่ทรงรอบรู้หลักการศึกษาของโลกว่า

"๑. ผู้หญิงย่อมเป็นมารดาแห่งทารกที่จะเกิดในภายหน้า ทั้งเป็นพี่เลี้ยงนางนมด้วยเสร็จ...วาจาก็ดี กิริยาก็ดีและใจคอก็ดี ทารกย่อมดูดดื่มไปจากสตรีก่อน...ถ้าผู้ปฏิบัติเป็นสัมมาคารวะ เด็กที่เกิดมาจะไหว้กราบเป็น...

ประการที่ ๒ หน้าที่ของหญิงย่อมเป็นผู้จูงใจชายอยู่โดยปรกติ...เมื่อได้สมัครสโมสรอยู่กินกับหญิง...ย่อมเป็นเครื่องจูงใจชายให้คิดและประพฤติกิจการต่างๆหันเหไปได้บ้าง...

ประการที่ ๓ บุรุษเป็นผู้หาสตรีเป็นผู้เก็บ..."

การก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูสตรีนี้มีลักษณะแตกต่างจากโรงเรียนฝึกหัดครูชายหลายประการ ดังนี้

๑. ตั้งขึ้นเป็นโรงเรียนประจำตั้งแต่แรก ด้วยเหตุผลจะฝึกหัดครูให้แก่เด็กทั้งเมือง นักเรียนก็ให้มณฑลคัดเลือกส่งมา นักเรียนเหล่านี้ย่อมไม่มีที่พัก

๒. จากคำกราบบังคมทูลของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ มุ่งจะให้เด็กนักเรียนฝึกหัดครูได้รับการอบรมด้านบุคลิกภาพ ความประพฤติมารยาท และคุณสมบัติของสตรีอันถูกต้อง

๓. เนื่องจากนักเรียนที่เทศาภิบาลคัดเลือกส่งมามีมาตรฐานการเรียนต่ำ ตามที่กำหนดไว้ให้อ่านออกเขียนได้ รู้บวกลบคูณหารได้ หรือจบชั้นประถมศึกษาได้ด้วยมาตรฐานที่ต่างกันนี้ นักเรียนต้องเรียนอยู่ระยะเวลานานและต่างกัน คือ ตั้งแต่ ๓-๕ ปี จึงต้องอยู่ประจำเพื่ออาจารย์จะได้ดูแลฝึกอบรมโดยใกล้ชิด ซึ่งต่างกับครูสตรีในกรุงเทพฯ ที่เป็นเด็กจบชั้นประถมหรือมัธยมศึกษามาสอบเฉพาะวิชาครู เพื่อให้ได้วุฒิครูตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรครูมูล ครูประถม และครูมัธยม ร.ศ. ๑๒๙ (พ.ศ. ๒๔๕๓) นักเรียนครูเหล่านั้นเป็นชาวกรุงเทพฯ มาจากครอบครัวที่ดี ย่อมได้

ฝึกฝนความเป็นกุลสตรีจากครอบครัวมาพอควรแล้ว ซึ่งแตกต่างจากเด็กชนบทที่มีน้อยคนจะได้รับการฝึกฝน การกำหนดให้อยู่ในโรงเรียนประจำและฝึกฝนระยะเวลาอันยาวนานจึงจำเป็น

๔. ได้มีการกำหนดระบบการให้ทุนการศึกษา เรียกว่านักเรียนหลวง ทุนที่ได้เป็นค่ากินอยู่ ค่าเล่าเรียน มีสัญญาการทำงานชดใช้ตามจำนวนปีที่ศึกษา ถ้าไม่ทำงานชดใช้ก็จะต้องใช้ทุนตามจำนวนที่กระทรวงอุดหนุนไป และบังคับให้มีผู้ค้ำประกันมาทำสัญญาค้ำประกันด้วย ซึ่งระบบนี้ใช้มาจนปัจจุบัน จะมีเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันก็เพียงรายละเอียดเล็กๆน้อยๆเท่านั้น

๕. ได้กำหนดให้มีนักเรียนทุนส่วนตัว เสียค่ากินอยู่เอง เรียกว่านักเรียนสมัคร ไม่บังคับการเข้ารับราชการ

๖. เหตุที่มีระเบียบรัดกุมเริ่มจากนักเรียนฝึกหัดครูสตรีนี้ น่าจะเนื่องมาจากการพิจารณาว่าสตรีย่อมจะมีสามี มีบุตรหรือไม่อยากอยู่ในท้องถิ่นห่างไกลผู้ปกครองญาติมิตร เป็นต้น จึงมีโอกาสที่จะละทิ้งอาชีพได้มากกว่าบุรุษ และประเพณีของไทยสามีเป็นหัวหน้าครอบครัว ภรรยาจะต้องติดตามสามีไปในคราวที่สามีโยกย้ายสถานที่ประกอบอาชีพ หรือมีภาระหน้าที่ครอบครัวที่จะให้ภรรยารับผิดชอบมากขึ้น

(เรื่องเดิม : ๑๗๘-๑๗๙)

ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ กระทรวงธรรมการได้เปิดโรงเรียนฝึกหัดครูสตรีแห่งใหม่ มีชื่อโดยตรงว่า **"โรงเรียนฝึกหัดครูเพ็ชรบุรีวิทยาลงกรณ์"** พร้อมทั้งให้ย้ายนักเรียนฝึกหัดครูทั้งหมดจากโรงเรียนเบญจมราชาลัย ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมบริบูรณ์ (ม. ๗-๘) ไปเรียนที่ใหม่ ณ โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ส่วนโรงเรียนเบญจมราชาลัยคงเปิดสอนระดับมัธยมสามัญเพียงอย่างเดียว

กำเนิดโรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ใต้ร่มพระบารมี

สี่สิบปีที่พระนคร (พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๑๕)

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร (พระอิสริยยศขณะนั้น) มีพระเมตตาต่อการศึกษาของกุลสตรีไทยอย่างยิ่ง ภายหลังจากที่ทรงก่อตั้งโรงเรียนราชินีบน ในปี ๒๔๗๒ แล้ว ได้ประทานบ้านพร้อมที่ดินซึ่งเป็นทรัพย์สินส่วนพระองค์ ที่ตำบลประแจจีน (ตำบลถนนเพชรบุรี) อำเภอประแจจีน (ดุสิต) จังหวัดพระนคร จำนวน ๒ โฉนด (เลขที่ ๑๔๘๗ และเลขที่ ๑๕๔๑) เนื้อที่เกือบ ๔ ไร่ (๑๕๙๙ ตารางวา) ให้กระทรวงธรรมการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูหญิง กระทรวงตั้งชื่อ “โรงเรียนฝึกหัดครูเพ็ชรบุรีวิทยาลงกรณ์” เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่พระองค์

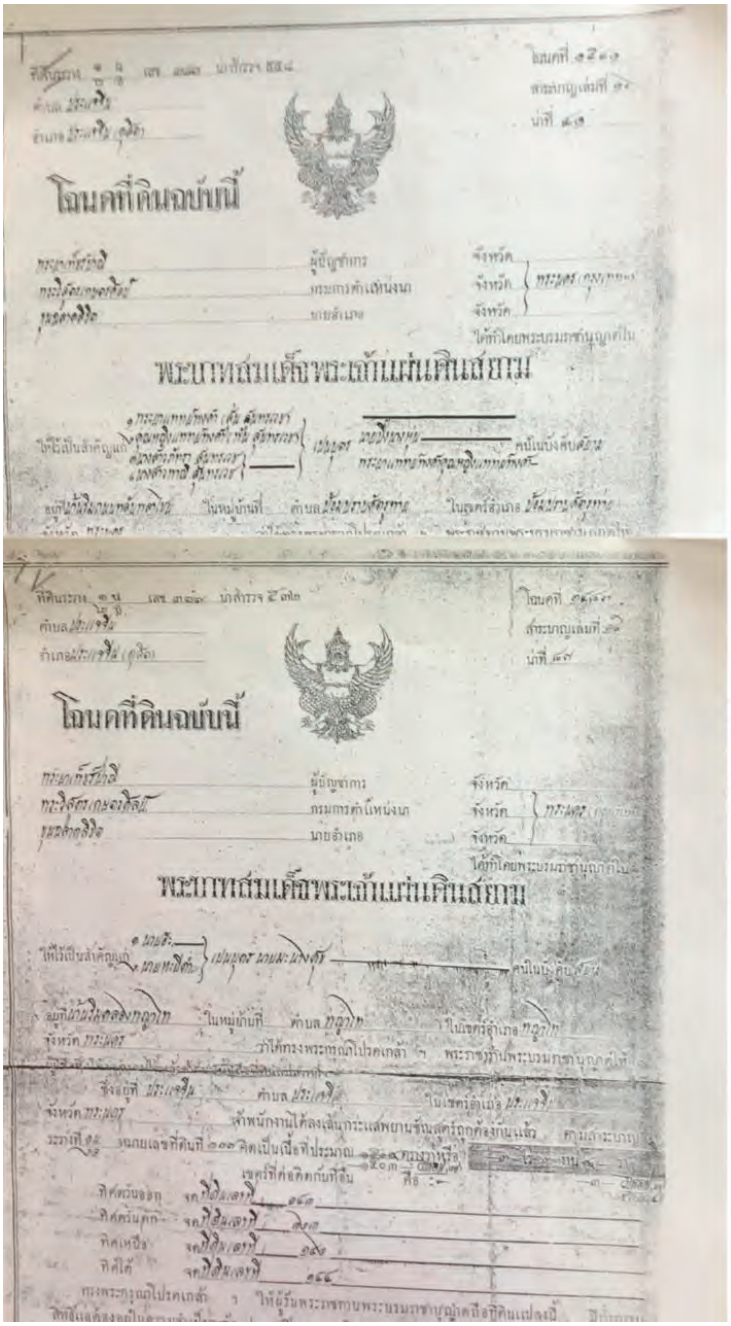

โฉนดเลขที่ ๑๔๘๗
และเลขที่ ๑๕๔๑
๒ โฉนด รวมเนื้อที่
๓ ไร่ ๓ งาน ๙๙ ตรว.
หรือ ๑,๕๙๙ ตารางวา
ที่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ
เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์
ประทานให้ ก.ธรรมการ
จัดตั้ง โรงเรียนฝึกหัดครู
เพชรบุรีวิทยาลงกรณ์
เริ่มดำเนินการ
มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕

“โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์” จึงใช้ชื่อว่าโรงเรียนฝึกหัดครูเป็นแห่งแรก ทำหน้าที่ผลิตครูสตรีของไทยเพียงแห่งเดียว ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา ณ วันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ (บันทึกในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๔๗๕ เล่ม ๔๙ หน้า ๙๑๓)

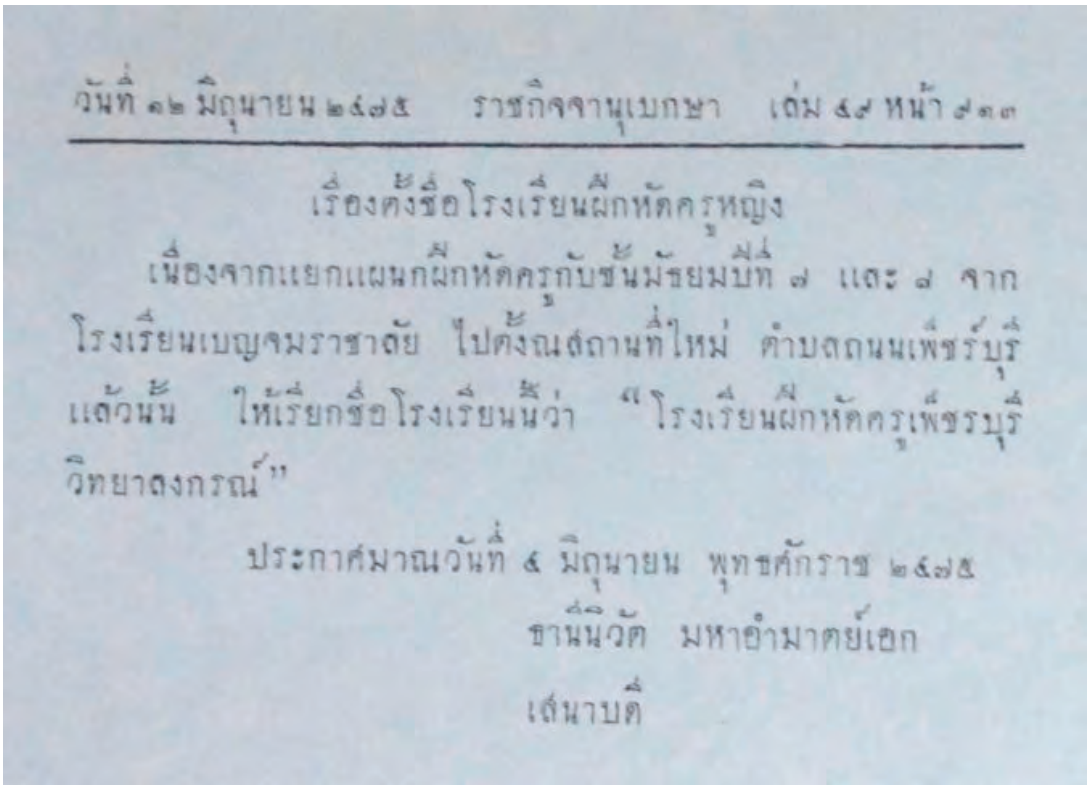

วันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๔๗๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๙ หน้า ๙๑๓

เรื่องตั้งชื่อโรงเรียนฝึกหัดครูหญิง

เนื่องจากแยกแผนกฝึกหัดครูกับชั้นมัธยมปีที่ ๗ และ ๘ จากโรงเรียนเบญจมราชาลัย ไปตั้งณสถานที่ใหม่ ตำบลถนนเพ็ชร์บุรี แล้วนั้น ให้เรียกชื่อโรงเรียนนี้ว่า “โรงเรียนฝึกหัดครูเพ็ชรบุรีวิทยาลงกรณ์”

ประกาศมาณวันที่ ๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๕

ธานีนิวัต มหาอำมาตย์เอก

เสนาบดี

หมายเหตุ : คำ “เพ็ชร” ที่เขียนก่อนนั้น มีไม้ไต่คู้กำกับ ต่อมาราชบัณฑิตยสถานกำหนดว่าการเขียนที่ถูกต้อง คือ “เพชร”

ทั้งนี้ ตั้งแต่ปีแรกที่ก่อตั้ง สมเด็จฯ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ ยังไม่ได้ประทานกรรมสิทธิ์เด็ดขาดให้ ด้วยมีพระประสงค์สงวนสิทธิ์ไว้ก่อน จึงให้เช่าในราคาถูกมาก จนเวลาผ่านไป ๒ ปี เมื่อพระองค์เจริญพระชันษาครบ ๕๐ ปี บริบูรณ์ ทรงยกให้เป็นกรรมสิทธ์ของกระทรวงธรรมการ เพื่อจัดการศึกษาแก่สตรีไทยต่อไป จึงนับเป็นการบำเพ็ญพระกุศลยิ่งใหญ่ ดังความละเอียดในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๑ วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๔๗๗ หน้า ๒๓๕-๗

เมื่อเริ่มต้นจัดการเรียนการสอนนั้น สภาพพื้นที่มีบ้านหลายหลัง มีอาคารแบบตะวันตกขนาดใหญ่หนึ่งหลังและเรือนขนาดเล็กอยู่โดยรอบ เดิมคือบ้านของพระยาแพทย์พงศาวิสุทธาธิบดี (สุ่น สุนทรเวช) ดังนั้นอาคารใหญ่จึงใช้เป็นอาคารอำนวยการ และใช้ชั้นบนเป็นหอนอนของนักเรียนประจำ ตั้งชื่อว่า “อาคารนิทราสนิท” ปีต่อมาได้ก่อสร้างอาคารเรียนเป็นเรือนไม้ ๓ ชั้นเพิ่มเติม ปัจจุบันอาคารใหญ่แบบตะวันตกนั้นอยู่ในขั้นตอนการขอขึ้นทะเบียนโบราณสถาน สมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๖ กับสำนักโบราณคดี กรมศิลปากร พื้นที่อาคารประมาณ ๑ ไร่ ๑๙ ตารางวา ขณะนี้ในการบริหารองค์กรของมหาวิทยาลัยเรียกสถานที่ทั้งหมดนี้ว่า **มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ กรุงเทพมหานคร** ตั้งอยู่เลขที่ ๑๕๓ ถนนเพชรบุรี แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐

กรมศึกษาธิการ

ด้วยสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร บำเพ็ญพระกุศลเนื่องในพระชันษาครบ ๕๐ ปีบริบูรณ์ ณวันที่ ๑๖ เมษายน ศกนี้ ทรงพระปรารภในการกุศลอันจะให้ผล

ไปในทางอนุเคราะห์กุลธิดาเป็นข้อใหญ่ ตามที่ทรงตั้งประณิธานในอันทำนุบำรุงการศึกษาฝ่ายสตรี และได้ทรงกระทำมาแล้วโดยนานัปปการ หากครั้งนี้จะทรงส่งเสริมอีก ก็จะได้ผลภิยโยภาพกว่าอย่างอื่น ทรงพระดำริถึงสถานที่ส่วนพระองค์อันอยู่ตำบลถนนเพชรบุรี ซึ่งโปรดให้โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์อาศัยตั้งอยู่มาแล้วจนกระทั่งบัดนี้ โดยเสียค่าเช่าเพียงเป็นพิธีเพื่อทรงสงวนกรรมสิทธิ์ สมควรจะยกให้แก่โรงเรียนนั้นในวาระทรงบำเพ็ญพระกุศลครั้งนี้ จึงทรงพระกรุณาประทานสถานที่นี้ให้เป็นสิทธิ์เป็นทรัพย์แก่กระทรวงธรรมการ โดยประสงค์ให้เป็นสำนักโรงเรียนสตรี ซึ่งบัดนี้มีชื่อว่าโรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ตั้งอยู่แล้วสืบไป

สถานที่ตั้งโรงเรียนนี้มีเนื้อที่ประมาณ ๑๕๗๗ ตารางวา มีตึกเรือน โรง ปลูกรวมอยู่ ๑๔ หลัง คิดราคาทั้งสิ้นเป็นเงิน ๗๓,๐๐๐ บาท

กระทรวงธรรมการได้รับประทานสถานที่ดังได้กล่าวแล้วไว้ จะได้สนองพระเดชพระคุณตามพระประสงค์ ขอพระกุศลทานบารมีที่ได้ทรงบริจาคเป็นสาธารณประโยชน์ทั้งนี้ จงเป็นปัจจัยอำนวยผลให้ทรงเจริญพระชนมายุยิ่ง ๆ ขึ้นไป พระนวีวรรณผ่องใส

เสวยสุขโสมนัส ประกอบด้วยพระพลสมบัติสรรพสมบูรณ์ ทรงดำรงเป็นหลักอุปถัมภ์เพิ่มพูนจรรโลงการศึกษาอบรมเหล่ากุลธิดาบรรดามีเพื่อเป็นกุลสตรีศรีประเทศณภายหน้า ด้วยพระเมตตากรุณาคุณทุกประการเทอญ

แจ้งความมาณวันที่ ๑๖เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๗

พระยาพหลพลพยุหเสนา

รัฐมนตรี

อาคารหลักใช้เป็นอาคารอำนวยการเรียกชื่อว่า อาคารนิทราสนิท

เรือนเขียว ๓ ชั้น เป็นอาคารเรียน

อาคารศรีไสยา เป็นหอประชุมอเนกประสงค์

ศิษย์เก่า (รุ่น ๒) เล่าความหลัง

อาจารย์ส่องสี ชุติวงศ์ (อายุ ๙๕ ปีใน พ.ศ. ๒๕๕๙) ธิดาของอาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์ เป็นศิษย์รุ่น ๒ ของโรงเรียน และเป็นอดีตหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู ได้เล่าใส่เทปและถอดความเป็นบทความ **"ศิษย์เก่าเล่าเรื่อง...ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕"** ในหนังสือ **"๗๐ ปี เพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ สู่ วไลยอลงกรณ์"** เกี่ยวกับประวัติและการจัดการศึกษายุคแรกว่า พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต เสนาบดีกระทรวงธรรมการในขณะนั้น ได้เลือกอาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่และครูใหญ่แผนกสามัญของโรงเรียนเบญจมราชาลัย ให้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่คนแรกของโรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำ ช่วงเวลานั้นถนนเพชรบุรียังเปลี่ยวมาก ครูอาจารย์ที่อยู่ประจำส่วนใหญ่เป็นสาว และนักเรียนเป็นหญิงล้วน การบริหารราชการของอาจารย์ใหญ่กับการต้องพักอยู่ประจำที่โรงเรียนด้วยนับว่าเสียสละอย่างยิ่ง พระองค์เจ้าธานีนิวัตจึงเสด็จไปเจรจากับพันโท พระบรรณสิทธิ์วรสาสน์ สามีของอาจารย์นิลรัตน์ ว่า *"คุณพระ ฉันต้องขอแม่นิลไปเป็นอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ และขอให้ไปอยู่ประจำด้วย ที่จริงฉันก็เกรงใจจึงต้องมาบอกเอง..."* อาจารย์ใหญ่วัย ๓๕ ปีท่านนี้ มีบุตรธิดาวัยเด็กอยู่ที่บ้าน ๖ คน จึงสามารถปฏิบัติงานอยู่กับลูกศิษย์ได้ ๖ วันต่อสัปดาห์ ตามที่อาจารย์ส่องสี เล่าว่า *"คุณพ่อก็ยินยอมและรับภาระดูแลลูกๆ อยู่ที่บ้านด้วย โดยคุณแม่ไปปฏิบัติราชการและอยู่ประจำที่โรงเรียน อาทิตย์หนึ่งจะกลับมาค้างบ้านสักหนึ่งวัน"*

ขณะนั้น "โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์" ซึ่งเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูสตรีเพียงแห่งเดียวในประเทศไทย ในปีแรกก่อตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ นักเรียนกำลังเรียนวิชาสามัญอยู่ชั้นมัธยมปีที่ ๗-๘ สภาพของการจัดการฝึกหัดครูหญิงอย่างเป็นทางการนั้น กระทรวงไม่ได้ยินยอมให้มณฑลหรือหัวเมืองดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครู คงให้มีโรงเรียนฝึกหัดครูสตรีเฉพาะในกรุงเทพฯ เท่านั้น แต่ได้อนุญาตให้ผลิตครูชาย (กรณีขาดแคลน) ตามหัวเมือง ดังนั้นกระทรวงธรรมการให้มณฑลหรือหัวเมืองต่างๆ คัดเลือกเด็กหญิงที่ตั้งใจจะเป็นครูของจังหวัดนั้นๆ ส่งมาเรียนที่กรุงเทพฯ เรียกว่า**นักเรียนทุนจังหวัด หรือ นักเรียนทุนกระทรวงธรรมการ** ขั้นต้นให้มาเรียนระดับชั้นสามัญก่อน จังหวัดที่อยู่ไกลๆ การเดินทางและสถานะทางเศรษฐกิจไม่อำนวย เช่น ปัตตานี สกลนคร เป็นต้น อาจต้องส่งนักเรียนมาเรียนตั้งแต่ชั้นประถม ส่วนจังหวัดที่เจริญหรือใกล้กรุงเทพฯ เช่น อยุธยา ลพบุรี เพชรบุรี ก็ส่งนักเรียนทุนมาเรียนชั้นมัธยม ในสมัยนั้นจึงปรากฏโรงเรียนสามัญควบคู่กับโรงเรียนฝึกหัดครู เป็นที่ฝึกหรือทดลองสอน ตัวอย่างเช่น โรงเลี้ยงเด็กที่ถนนบำรุงเมืองเมื่อเริ่มก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เป็นแห่งแรก ใน พ.ศ. ๒๔๓๕ ในปัจจุบันเรียกโรงเรียนคู่ของสถานฝึกหัดครู เพื่อให้เป็นที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูว่า **"โรงเรียนสาธิต"**

สถานภาพของนักเรียนฝึกหัดครูมี ๓ กลุ่ม ดังนี้

๑. นักเรียนในบำรุง คือ นักเรียนทุนของกระทรวงซึ่งจังหวัดต่างๆ คัดเลือกส่งมา (ทุนนั้นไม่ได้ครอบคลุมค่าใช้จ่ายทั้งหมด จึงไม่ได้มีนักเรียนทุนจากทุกจังหวัดมาเรียน)
๒. นักเรียนนอกบำรุง คือ ผู้สมัครเรียนเอง เสียค่าเล่าเรียนรายปี ผู้ที่เรียนวิชาครูด้วยต้องเสียเงินเพิ่มอีกด้วย
๓. ผู้ที่สอนอยู่ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ที่ไม่มีวุฒิวิชาชีพครู มีโอกาสมาเรียนหลังเลิกปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มวิทยฐานะของตน

วิชาครูหรือวิชาชีพครู มี ๓ วิชาเท่านั้น ได้แก่ จิตวิทยา การปกครอง และวิธีสอน กำหนดให้เรียนใน ๒ ชั้น คือ เรียนตอนมัธยมศึกษาปีที่ ๕ สัปดาห์ละ ๓ ชั่วโมง (๓ วัน) กับเรียนตอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เรียนสัปดาห์ละ ๖ ชั่วโมง (เรียนทุกวัน) นักเรียนฝึกหัดครูต้องเรียนวิชาต่างๆ ในหลักสูตรประถมหรือมัธยมสามัญตามปกติ (เรียนวันจันทร์-เสาร์ เวลา ๐๙.๐๐-๑๔.๓๐ น.) เมื่อเรียนอยู่ชั้นมัธยมปีที่ ๕ จึงเริ่มเรียนวิชาครู (ต่อมาเรียกวิชาการศึกษา) ทั้งนี้วิชาครูทำการสอนนอกเวลา (๑๕.๐๐-๑๖.๐๐ น.) นับว่าการเรียนการสอนนักเรียนฝึกหัดครูนั้นจัดนอกเวลาทำการมาตั้งแต่นั้นแล้ว นอกจากนี้ยังสามารถจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรแก่นักเรียนประจำได้มากมาย อาทิ การฝึกอบรมบุคลิกภาพและมารยาทในสังคม การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ งานฝีมือเย็บปักถักร้อยซึ่งทำรายได้พิเศษอีกด้วย เป็นต้น

หลักสูตรการฝึกหัดครูสตรีที่โรงเรียนจัดดำเนินการ เรียกว่า ประโยคครูมูล (วุฒิ ป.) และประโยคครูประถม (วุฒิ ป.ป.) ทั้งนี้กระทรวงธรรมการรับผิดชอบการออกข้อสอบวิชาชีพครู ไม่เกี่ยวกับการเรียนหลักสูตรมัธยมสามัญ โดยจัดสอบไล่วิชาชีพครูตอนปลายปีมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ผลการสอบคิดเป็นคะแนนร้อยละ แบ่งเป็นการสอบข้อเขียน และการสอบสอนในที่ประชุม ซึ่งการสอบสอนมีกรรมการ ๓ คน เป็นผู้แทนจากกระทรวง ๒ คน และครูของโรงเรียน ๑ คน ความจริงที่ปรากฏคือมีจังหวัดที่ต้องการครูสตรีอย่างเร่งด่วน เมื่อนักเรียนทุนของจังหวัดสามารถสอบได้วุฒิ ป. หรือ ป.ป. จึงเรียกตัวกลับไปปฏิบัติราชการทันทีก่อนเรียนจบหลักสูตรมัธยมสามัญบริบูรณ์ (ม. ๘)

ครั้น พ.ศ. ๒๔๗๘ มีการแก้ปัญหาขาดแคลนครูสตรี โดยเพิ่มการรับผู้จบมัธยมศึกษาสามัญ (ม. ๘) ให้มาเรียนเฉพาะวิชาครู ๑ ปี เมื่อจบก็ได้วุฒิ ป.ป. อาจารย์ส่องสีเล่าเพิ่มเติมว่ามีอาจารย์ชาวต่างประเทศสอนภาษาอังกฤษ และอยู่ประจำที่โรงเรียนด้วย (เรื่องเดิม : ๑๐๔-๕)

พ.ศ. ๒๔๘๐ ใช้ชื่อ “โรงเรียนสตรีเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์” งดจัดการเรียนการสอนด้านฝึกหัดครู เนื่องจากกระทรวงเปิด “โรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย” จึงให้ย้ายนักเรียนฝึกหัดครูสตรีจากเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ไปรวมอยู่ที่สวนสุนันทาเพียงแห่งเดียว

ครั้นปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ม.ล. มานิจ ชุมสาย ณ อยุธยา ซึ่งดูแลกิจการด้านฝึกหัดครูเห็นสมควรให้ “เพชรบุรีวิทยาลงกรณ์” กลับมาเปิดสอนด้านฝึกหัดครูอีกครั้งหนึ่ง (รวมกับโรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย จึงมีโรงเรียนฝึกหัดครูสตรีของรัฐบาล ๒ แห่ง) และผลิตครูสตรีหลักสูตร ป. และ ป.ป. เรื่อยมา จนกระทั่งกรมการฝึกหัดครูประกาศใช้หลักสูตรใหม่ ป.กศ. (ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา) จึงมีนักเรียนหลักสูตรใหม่ ป.กศ. รุ่นแรก ในปีการศึกษา ๒๔๙๘

ต่อมา**วันที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๑ เปิดรับนักศึกษาชายรุ่นแรก เป็นระบบสหศึกษานับแต่นั้น** หลายปีต่อมามีผู้สนใจเรียนวิชาชีพครูจำนวนมากขึ้น อาจารย์อวยพร เปล่งวานิช ผู้อำนวยการได้ติดต่อประสานงานกับผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี (นายประสิทธิ์ อุไรรัตน์) เพื่อขยายการเรียนการสอนนักศึกษาครูไปดำเนินการ ณ สถานที่แห่งใหม่ จังหวัดปทุมธานี ในปีการศึกษา ๒๕๑๕ ซึ่งเป็นที่ราชพัสดุ ส่วนที่ตั้งเดิมจัดการสอนระดับมัธยมศึกษา ชื่อ “โรงเรียนสาธิตมัธยม วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์” ภายหลังจึงเปิดสอนระดับอนุบาลศึกษา และปริญญาตรีด้วย

ระยะเวลา ๔๐ ปี (พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๑๕) ที่ผ่านมานั้น หัวหน้าสถานศึกษาแห่งนี้เป็นสตรีล้วน จำนวนทั้งสิ้น ๕ คน ได้แก่

๑. อาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์ ซึ่งเป็นอาจารย์ใหญ่ ๒ สมัย (พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๘๐ และ พ.ศ. ๒๔๘๙-๒๔๙๗)
๒. อาจารย์สุนทรี นิลกำแหง (พ.ศ. ๒๔๘๐-๒๔๘๕)
๓. คุณหญิงไสววงศ์ ทองเจือ (พ.ศ. ๒๔๘๕-๒๔๘๙)
๔. อาจารย์จรัสสม ปุณณะหิตานนท์ (พ.ศ. ๒๔๙๗-๒๕๐๔)
๕. อาจารย์อวยพร เปล่งวานิช (พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๑๕)

ทุกท่านล้วนเป็นหญิงเก่งและแกร่ง เข้มแข็งอดทน อุทิศตนเพื่องาน **"ครูสร้างครู"** ตอบสนองพระปณิธานเรื่องการพัฒนาการศึกษาของสตรีไทย ในสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า และสมเด็จฯ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ พระราชธิดา องค์ประทานกำเนิดโรงเรียนฝึกหัดครูแห่งนี้ ผ่านยุคบุกเบิก ยุคสู้ภัยสงครามซึ่งญี่ปุ่นเข้ามายึดโรงเรียนเป็นกองบัญชาการย่อย ต้องอพยพนักเรียนออกไปเรียนต่างจังหวัดด้วย รวมถึงเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่กรุงเทพฯ ปี ๒๔๘๕ เป็นต้น การจัดระบบหอพักให้นักเรียนอยู่ประจำช่วยหล่อหลอมคุณภาพชีวิตแก่กุลสตรีที่จบออกไปสวมบทบาท "ครู" ทั่วราชอาณาจักร

จากการสืบค้นและศึกษาเอกสารแบบ ต. ๒ ก. ของปีการศึกษา ๒๔๘๗-๒๔๙๒ พบว่าการเรียนรายวิชาในหลักสูตร นอกจาก**กลุ่มวิชาหลัก**ทั้งหลายแล้ว ใน**กลุ่มวิชาสังคม** มีเรียนวิชาจรรยา-การอบรมจิตใจ-ศีลธรรม-ศาสนาหน้าที่พลเมือง-สมุดรายงานความประพฤติ **กลุ่มวิชาครู**มีวิชาสุขศึกษาและการสุขาภิบาลด้วย ส่วนพลศึกษาพบเรียนทุกชั้นปี มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรเสริมคุณค่าแก่ชีวิต และการใช้ชีวิตนักเรียนประจำ อยู่หอพักของโรงเรียนทำให้ได้ฝึกฝนกิจกรรมอีกมากมาย อันจะได้นำไปใช้ประกอบการสอนตามบทบาทครูที่ดีต่อไป

ภาพกิจกรรมของนักเรียนฝึกหัดครูสตรี ช่วงปี พ.ศ. ๒๔๙๐

บ้านหลังที่ ๒ ของชาวเพชรวิทย์

**ขอบคุณอาจารย์อำนวย วัชรกิตติธาดา เอื้อเฟื้อภาพทั้งสาม*

คณะอาจารย์โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ พ.ศ. ๒๕๐๔

อาคารหลักดั้งเดิม ภายหลังการบูรณะและอยู่ระหว่างดำเนินการขึ้นทะเบียนโบราณสถานของชาติ
(ถ่ายภาพโดย ผศ. สัตยา สายเชื้อ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓)

๓ ปูชนียาจารย์ : ครูของครูควรคู่การบูชา

ในอดีตก่อนการปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๕ นั้น สตรีไทยไม่มีโอกาสศึกษาเรียนรู้หนังสือเท่าเทียมกับบุรุษ หากได้เรียนรู้ก็เพียงอ่านออกเขียนได้ และเรียนวิชาการบ้านการเรือนจากบุพการีหรือแหล่งเรียนรู้ใกล้บ้าน ต่อมาเมื่อมีระบบโรงเรียนที่สตรีสามารถเข้าเรียนได้แล้ว ช่วงเวลานั้นจนถึงภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ยังคงมีสตรีไทยจำนวนน้อยที่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนเกินกว่าระดับมัธยมศึกษา หากนับจำนวนข้าราชการสตรีที่มีการศึกษาหลังระดับมัธยมศึกษาด้วยแล้วยิ่งน้อยนัก ด้วยมีข้อจำกัดเรื่องสถานะของสตรีทั้งภายในครอบครัวและสังคมไทย

เมื่อโรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์เริ่มดำเนินงานการฝึกหัดครูแก่กุลธิดาชาวไทย ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้น นับเป็นโชคดีมหาศาลที่ทั้งผู้บริหาร คือ อาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์ อาจารย์ใหญ่คนแรกและคณะครูอาจารย์ เป็นสตรีไทยรุ่นแรกๆ ที่มีชื่อเสียง ความรู้ความสามารถ ความอุตสาหวิริยะพากเพียร เป็นแบบอย่างที่ดีงามแก่อนุชนไทย ในโอกาสแห่งการบันทึกเกียรติคุณยิ่งใหญ่เพื่อบอกเล่าถึงความเป็นมาของสถานศึกษาแห่งนี้ ซึ่งดำเนินพันธกิจเจริญก้าวหน้า สืบสานพระปณิธานแห่งองค์ประทานกำเนิด มายาวนานกว่า ๘ ทศวรรษแล้ว จึงขอเผยแพร่ **๓ ปูชนียาจารย์ ผู้เป็นครูของครูควรคู่แก่การเคารพบูชานิรันดร์กาล** สตรีไทยผู้มีบทบาทส่วนตัวอันประเสริฐ และปฏิบัติราชการวางรากฐานมั่นคงดีงามแก่วงการการศึกษาของไทยสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน ดังนี้

๑. อาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์ (พ.ศ. ๒๔๔๐-๒๕๐๓)

อาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์ คือ เด็กหญิงนิล ชาติบุญเกิด เกิดวันพฤหัสบดีที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๐ เป็นบุตรีของ ร.ต.อ. ขุนพิไชยชาญยุทธ (โชติ ชาติบุญเกิด) กับนางปุ้ย พิไชยชาญยุทธ เกิดที่ตรอกบ้านเขมร อำเภอป้อมปราบ จังหวัดพระนคร มีพี่น้องร่วมสายโลหิต ๑๒ คน แต่มีชีวิตอยู่จนโตเพียง ๕ คน คือ ๑) นางตุ้ม ชาติบุญเกิด ๒) นางโต๊ะ สนองพจนภาคย์ ๓) ร.อ. หลวงไพศาลบรรณพิทย์ (เดชน์ ชาติบุญเกิด) ๔) ร.ท. ภรณ์ ชาติบุญเกิด และ ๕) นางนิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์

ด้านครอบครัว

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ อาจารย์นิลรัตน์สมรสกับร้อยโท ผล คงศักดิ์ บุตรหลวงอุปถัมภ์หัตถสาร (วอน คงศักดิ์) ซึ่งภายหลังได้รับพระราชทานเลื่อนยศเป็น พันโท พระบรรณสิทธิ์วรสาสน์ จึงใช้ราชทินนามของสามีตามธรรมเนียม เป็น "นางบรรณสิทธิ์วรสาสน์" (นิล คงศักดิ์) เมื่อสามีถึงแก่กรรมใน พ.ศ. ๒๔๗๖ ขณะดำรงตำแหน่งเจ้ากรมเสมียนตรา กระทรวงกลาโหม ได้ใช้ชื่อ "นางนิล บรรณสิทธิ์วรสาสน์" และในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ได้รับแต่งตั้งจากรัฐบาลให้เป็น ๑ ใน ๒๙ คน ใน "คณะกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย" ครั้นวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๔๘๕ รัฐบาลประกาศให้ราษฎรมีชื่อที่แสดงเพศชายหรือหญิง ท่านจึงใช้ชื่อ "นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์" และคงใช้เพื่อเป็นสวัสดิมงคลตามกฎหมายต่อมาจนท่านถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๓ สิริอายุได้ ๖๒ ปี ๗ เดือน ๑๗ วัน ท่านทั้งสองมีบุตรธิดารวม ๘ คน คือ

๑. พลโท เชฏฐ คงศักดิ์ อดีตรองเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก
๒. เด็กชายนนท์ คงศักดิ์ (ถึงแก่กรรมเมื่ออายุ ๗ วัน)
๓. นางส่องสี ชุติวงศ์ อดีตหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู
(คู่สมรส คือ พล.อ.ท. ชูศักดิ์ ชุติวงศ์)
๔. นายสุนธร คงศักดิ์ อดีตเอกอัครราชทูตหลายประเทศ
๕. ศาสตราจารย์เกียรติคุณ แพทย์หญิงดวงเดือน คงศักดิ์
๖. นางสาวเสริมศรี คงศักดิ์ อดีตรองอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์บริการ
๗. ทันตแพทย์หญิงเจือจันทน์ คงศักดิ์ ทันตแพทย์หญิง
๘. เด็กชาย (แดงน้อย ถึงแก่กรรม อายุ ๓๖ วัน)

หมายเหตุ: ตามที่ทายาทของพันโท พระบรรณสิทธิ์วรสาสน์ (ผล คงศักดิ์) กับอาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์ ยังคงใช้ชื่อสกุลเดิม "คงศักดิ์" มาจนถึงปัจจุบันนั้น เนื่องจากไม่ได้ร้องขอต่อนายทะเบียนท้องที่เพื่อใช้ราชทินนามเป็นนามสกุล ตามที่มีพระราชบัญญัติชื่อบุคคล ปี พ.ศ. ๒๔๘๐ บังคับใช้

(ขอขอบพระคุณ: พลอากาศเอก วีรวิท คงศักดิ์ อดีตรองผู้บัญชาการทหารสูงสุด หลานย่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด)

ถ่ายภาพพร้อมบุตร-ธิดา เมื่อปี ๒๕๐๐

การศึกษา

เมื่อวัยเยาว์ได้ศึกษาขั้นต้นกับท่านอาจารย์เอี่ยม วัดพระพิเรนทร์ ต่อมา พ.ศ. ๒๔๕๑ เข้าศึกษาที่โรงเรียนสตรีวิทยา จนจบชั้นประโยคมัธยมบริบูรณ์หญิง เป็นศิษย์ดีเด่นของคุณครูทิม กาญจนาโอวาทที่โรงเรียนสตรีวิทยา ท่านสร้างชื่อเสียงที่โรงเรียนบันทึกไว้จนปัจจุบันนี้ในเว็บไซต์ www.satriwit.ac.th/about_sw/ab02.html ด้วยการสอบไล่วิชาธรรมจริยาได้คะแนนสูงสุด ขณะอายุ เพียง ๑๓ ปี ได้รับเงินรางวัลจากรัฐบาลจำนวน ๕ ตำลึง และเรียนจบพร้อมกับได้รับวุฒิครูมูลจากโรงเรียนสตรีวิทยา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๕

ประวัติการรับราชการ

มิถุนายน ๒๔๕๕ ครูน้อยโรงเรียนเสาวภา

กุมภาพันธ์ ๒๔๕๖-๒๔๗๕ ครูน้อย-ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่-ครูใหญ่แผนกสามัญ โรงเรียนเบญจมราชาลัย

มิถุนายน ๒๔๗๕ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์

มิถุนายน ๒๔๗๗ รักษาการอาจารย์ใหญ่โรงเรียนการเรือน

พฤษภาคม ๒๔๘๐ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย

พฤษภาคม ๒๔๘๖ ผู้ช่วยหัวหน้า-ผู้ช่วยประธาน สำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิง

กุมภาพันธ์ ๒๔๘๘ อาจารย์ประจำกรมสามัญศึกษา

๔ ตุลาคม ๒๔๘๙-๓๐ กันยายน ๒๔๙๗ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ท่านเลือกกลับมาปฏิบัติราชการที่นี่อีกครั้งหนึ่ง นับเป็นความรักผูกพันที่บุคลากรทุกฝ่ายตระหนักและซาบซึ้งมาตลอดเวลา

พ.ศ. ๒๔๙๗ ท่านเป็นข้าราชการสตรีคนแรกที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทวิติยาภรณ์ช้างเผือก

๑ ตุลาคม ๒๔๙๗ ลาออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญ เนื่องจากปัญหาสุขภาพ

อาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์ คือ ครูของครูที่มีชื่อเสียงเก่งกล้ามากที่สุดคนหนึ่งของไทยในยุคนั้น มีความสามารถครบถ้วนทั้งด้านความรู้วิชาการหลากหลายสาขา และด้านการบริหารงานราชการ จึงได้รับความไว้วางใจคัดเลือกให้เป็นผู้บุกเบิกโรงเรียนฝึกหัดครูสตรีของไทยถึง ๓ แห่ง ได้แก่ โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ใน พ.ศ. ๒๔๗๕ โรงเรียนมัธยมวิสามัญการเรือน ใน พ.ศ. ๒๔๗๗ และโรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย ใน พ.ศ. ๒๔๘๐ ซึ่งเป็นการวางรากฐานการพัฒนาด้านการศึกษาแก่สตรีไทยโดยตรง ยังประโยชน์ในวงกว้างแก่ชาติบ้านเมือง ดังที่ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงท่านไว้ในบทกลอน ชื่อ “สุนันทา” เมื่อท่านรับปฏิบัติภารกิจบุกเบิก “สวนสุนันทา” สถาบันฝึกหัดครูสตรีขนาดใหญ่ครบวงจร รวมทั้งเป็นโรงเรียนด้านอาชีวศึกษาด้วย ความตอนหนึ่งว่า...

สุนันทา

รกเหมือนป่าสิ้นงามคือความหลัง
เมื่อได้ทราบว่าสภาพของเวียงวัง
จะเปลี่ยนเป็นที่ตั้งสถาบัน
ก็รีบรัดมาดูให้รู้แจ้ง
ว่าใครแกล้งยกให้เหมือนในฝัน
กำลังคิดคำนึงถึงตอนนั้น
หญิงคนหนึ่งผลุนผลันบุกออกมา
ไฉนมีสตรีในป่าชัฏ
อ้อ คุณครูนิลรัตน์เพื่อนของข้า
กระทรวงช่างทำได้ใช้ให้มา
สำรวจที่ดูว่าเป็นอย่างไร
แล้วให้เลยเบิกบุกสนุกดี
คุณครูก็ขมันขมีทำจนได้.

ผู้ที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับอาจารย์นิลรัตน์ทุกคนทุกสถานะ ต่างยกย่องชื่นชมในความรู้ความสามารถที่เพียบพร้อม น่าเคารพ น่าศรัทธาของปรมาจารย์แห่ง “ครูของครู” ท่านนี้ตลอดมา ท่านเขียนหนังสือและบทความจำนวนมาก อันแสดงถึงความตั้งใจมุ่งมั่นประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมเพื่อเป็นต้นแบบที่ดีงามทุกบทบาทของชีวิต ท่านเขียนบทความเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งมีเผยแพร่ในสิ่งพิมพ์ เช่น เรื่อง หัวใจครู ฐานะครูคนมีประโยชน์ การฝึกนิสัยเด็ก คุณสมบัติของแม่เรือน หน้าที่ของผู้หญิง การจัดและแต่งบ้าน การรับแขก จงรักลูกให้เท่ากัน และประโยชน์ของพระพุทธศาสนาในทัศนะของข้าพเจ้า นอกจากนี้ ท่านยังแบ่งเวลาไปจัดรายการวิทยุ ชื่อ “สนทนากับเด็กทางวิทยุ” เรื่อง อุดมคติ ณ สถานีวิทยุพญาไท และเรื่อง หลักแห่งการศึกษา ๔ ประการ กับ บันทึกการสอนศีลธรรม ณ สถานีวิทยุศาลาแดง เป็นต้น

ผู้เขียนมีโอกาสได้พบกับบรรดาศิษย์เก่า “เพชรบุรีวิทยาลงกรณ์” รุ่นเข้าเรียน พ.ศ. ๒๔๙๐ ความประทับใจตลอดกาลที่ศิษย์มีต่ออาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์ ซึ่งท่านเลือกกลับมาเป็นอาจารย์ใหญ่ที่โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์อีกครั้งก่อนการเกษียณอายุราชการ คือความเป็นปูชนียาจารย์ผู้เปี่ยมเมตตา ขยันขันแข็ง พูดจาสั่งสอนอบรมศิษย์อย่างนุ่มนวลไพเราะ ฯลฯ อาจารย์อำนวย วัชรกิตติธาดา อดีตข้าราชการกรมสามัญศึกษา อดีตประธานมูลนิธิสมเด็จเจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ และอดีตประธานมูลนิธิอาจารย์อวยพร เปล่งวานิช เล่าว่า *“อาจารย์ใหญ่ อาจารย์นิล ท่านสอนวิชาศีลธรรมด้วยตนเอง เวลาสอนท่านนั่งพับเพียบหน้าห้อง ให้นักเรียนได้ดู เพื่อจะได้ปฏิบัติถูกต้อง”* ครั้งหนึ่งในวันหยุดเรียนของนักเรียนที่อยู่ในหอพักของโรงเรียน นักเรียน (วัยรุ่นตอนปลายในวัยคะนอง) นั่งหรือนอนเล่นใกล้หน้าต่าง ใช้เท้าพาดที่ขอบหน้าต่างยื่นออกไป อาจารย์ใหญ่ท่านมาพบ แต่แทนการกล่าวตำหนิตรงๆ ท่านกล่าวด้วยน้ำเสียงนุ่มนวลว่า *“โรงเรียนของเรามีบ้านของชาวบ้านอยู่ใกล้ๆ หากเขาเห็นหนูๆ กระทำเช่นนี้ เขาจะคิดว่า ลูกศิษย์ของครูหน้าตาแบบนี้”*

อาจารย์สมมารถ เนตรพุกกณะ เล่าถึงการสอนลูกศิษย์ของอาจารย์ใหญ่ท่านแรก อาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์ เรื่องกิริยามารยาทงดงามต่างๆ จะมีคำสอนเป็นกลอนที่ศิษย์จดจำขึ้นใจมาจนทุกวันนี้ และบอกต่อด้วยด้วยน้ำเสียงเปี่ยมศรัทธา ไม่มีตกหล่น ดังนี้

เวลาโกรธโปรดมองส่องกระจก จะตื่นตกใจเต้นเห็นเงาหน้า
ช่างปั้นยากปากจมูกและลูกตา เหมือนยักษาราศีไม่มีเลย

ผู้เขียนขออนุญาตนำบทความแสดงความอาลัยต่อการมรณกรรมของอาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์ จากหนังสือ **"อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นางนิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์ ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม วันที่ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๕"** มาพิมพ์ซ้ำในที่นี้ ด้วยเห็นว่า มีรายละเอียดที่ครอบคลุมทุกบทบาทของอาจารย์นิลรัตน์ ที่ผู้เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมควรรับทราบถึงคุณความดีมหาศาลที่อาจารย์ใหญ่ท่านแรกของสถานศึกษาแห่งนี้ได้ทุ่มเทพากเพียรมาตลอดชีวิตของท่าน เพื่อปั้นลูกหลานไทยให้เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม ความเป็น **"ครูของครูควรคู่การบูชา"** ของท่าน จักยังคงเป็นต้นแบบที่เคารพกราบไหว้ได้ชั่วนิรันดร์ และปัจจุบันทายาทของท่านยังคงสืบสานคุณธรรมความดีงามน่าเคารพยกย่องเช่นนี้อยู่คู่บ้านเมืองของเราอีกด้วย

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้เขียนบทความที่เลือกมา ๔ ท่านไว้ ณ ที่นี้ งานเขียนของท่านจะยังคงประโยชน์ต่อๆ ไปอีกนาน

๑. **ไว้อาลัยอาจารย์นิล** เขียนโดย นายอภัย จันทวิมล อดีตปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ไว้อาลัยอาจารย์นิล

อาจารย์นิล บรรณสิทธิ์วรสาสน์ เป็นบุคคลสำคัญผู้หนึ่งในวงการศึกษาของเมืองไทย และถ้าจะจัดลำดับผู้ที่มีบทบาทใหญ่ยิ่งในฝ่ายการศึกษาของสตรี ชื่อของอาจารย์นิลก็จะอยู่ในอันดับต้น ๆ เพราะท่านเคยเป็นครู, ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่และอาจารย์ใหญ่โรงเรียนเบญจมราชาลัย ในสมัยที่รับนักเรียนฝึกหัดครูรุ่นแรก ๆ จากหัวเมือง และต่อมาท่านก็ได้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นนำถึงสองโรงเรียน คือ โรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย และโรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ในขณะนี้อาจกล่าวได้ว่า ครูอาจารย์ฝ่ายสตรีชั้นหัวหน้าส่วนใหญ่ได้เคยเป็นศิษย์หรือเป็นครูอาจารย์ในโรงเรียนทั้งสองในสมัยที่ท่านเป็นอาจารย์ใหญ่ ยิ่งออกไปตามหัวเมืองด้วยแล้วศิษย์ของอาจารย์นิลจะกระจายอยู่ทุกจังหวัด หลายคนยังกล่าวขวัญและระลึกถึงท่านอยู่เสมอ

คุณงามความดีของอาจารย์นิลอยู่ที่บุคลิกลักษณะและจริยาวัตรของท่าน อาจารย์นิล รัก เป็นห่วง และพยายามอบรมสั่งสอนศิษย์ของท่านให้สำนึกในเกียรติและหน้าที่ของสตรีไทย ท่านยึดมั่นในอุดมคติของครู ท่านรักและสนใจในงานเกี่ยวกับการศึกษาทุกด้าน และ

แม้ท่านจะเป็นอาจารย์รุ่นอาวุโสมีอายุมาก ท่านก็พยายามศึกษาหาความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ

ข้าพเจ้าเคารพนับถืออาจารย์นิลในฐานะที่ท่านเป็นผู้ใหญ่ในกระทรวงศึกษาธิการ ท่านได้รับใช้กระทรวงเป็นเวลาหลายสิบปีด้วยความเอาใจใส่ในหน้าที่ ไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อยและยอมเสียสละความสุขส่วนตัว ข้าพเจ้าคุ้นเคยกับท่านตั้งแต่เมื่อครั้งยังเป็นเลขานุการกรมพลศึกษา ท่านเคยคุมศิษย์ของท่านไปแข่งขันกีฬาที่กรีฑาสถานแห่งชาติและได้สนทนากันบ่อย ๆ ทั้งในเรื่องส่วนตัวและหน้าที่ราชการ ท่านดูเหมือนจะมีไมตรีจิตต่อข้าพเจ้าคล้ายกับว่าข้าพเจ้าเป็นน้อง และเมื่อข้าพเจ้าแต่งงานในระหว่างสงครามเมื่อปี พ. ศ. ๒๔๘๕ ท่านก็ได้ช่วยทำบุหงาให้สำหรับแจกเป็นของชำร่วยแก่ผู้ที่ไปประสาทพรในงานมงคลสมรสของข้าพเจ้า

เป็นที่น่ายินดีว่า แม้อาจารย์นิลจะล่วงลับไปแล้ว ท่านก็ยังทิ้งบุตรสาวคนโตของท่าน คือ คุณส่องสี ชุติวงศ์ให้อยู่ช่วยเป็นกำลังที่เข้มแข็งคนหนึ่งในวงงานของกระทรวงศึกษาธิการ

ขอวิญญาณของอาจารย์นิล บรรณสิทธิ์วรสาสน์ จงประสบแต่ความสงบและสันติสุขในสัมปรายภพโน้นเทอญ.

อภัย จันทวิมล

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

๒๒ ธันวาคม ๒๕๐๔

๒. จดหมายจากอธิบดีกรมการฝึกหัดครู (นายบุญถิ่น อัตถากร)

กระทรวงศึกษาธิการ

๑๑ มีนาคม ๒๕๐๓

เรียน ทายาทท่านอาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์.

ผมและข้าราชการกรมการฝึกหัดครู มีความเสียใจอย่างสุดซึ้งที่ได้รับข่าวมรณกรรม ของท่านอาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์ ด้วยโรคหัวใจวาย เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ศกนี้ นับเป็นการสูญเสียบุคคลสำคัญทางการศึกษาของกรมการฝึกหัดครู และกระทรวงศึกษาธิการ นำมาซึ่งความอาลัยแก่ข้าราชการฝึกหัดครูตลอดจนบรรดาศิษย์และผู้ที่เคารพนับถือทั้งหลาย คุณความดีของท่านเป็นที่ประจักษ์ดีแล้วว่าเป็นผู้ที่เสียสละ และมอบชีวิตจิตใจให้แก่การศึกษาของชาติอย่างแท้จริง นับแต่เริ่มเข้ารับราชการเป็นระยะเวลาประมาณ ๔๐ ปี ตราบจนสิ้นลมหายใจ ท่านเป็นผู้ที่ได้ปฏิบัติงานสำคัญ ๆ ให้แก่วงการศึกษาไว้มาก เคยดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่มาแล้วหลายโรงเรียน เช่น โรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย (ปัจจุบันได้รับการยกฐานะเป็นวิทยาลัยครูสวนสุนันทา) โรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ เป็นต้น ได้วางรากฐานการศึกษาไว้เป็นแบบฉบับสำหรับผู้ที่จะดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกหัดครูเป็นอย่างดี เป็นผู้ที่มีความอุตสาหะเข้มแข็ง มีระเบียบ และสามารถฝ่าฟันอุปสรรคทั้งมวล ทำให้การศึกษารุดหน้าไปด้วยดี แม้ท่านจะได้พ้นจากราชการแล้วก็ตาม ท่านหาได้ทอดทิ้งภาระไปจากวงการศึกษาไม่ ดังจะเห็นได้จากการที่ท่านได้กรุณามอบเงินจำนวน ๑๖,๐๐๐ บาท (หนึ่งหมื่นหกพันบาท) เป็นทุนสำหรับซื้อพันธบัตร เพื่อเก็บดอกผลให้เป็นทุนการศึกษาของนักเรียนฝึกหัดครูหญิง โรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์และสวนสุนันทา แห่งละ ๒ ปี ต่อ ๆ กันไป ซึ่งกรมการฝึกหัดครูยังรู้สึกซาบซึ้งในอุปการะคุณของท่านตลอดมา

แม้ชีวิตของท่านจะสูญสิ้นไปแล้ว แต่คุณงามความดีของท่านยังสถิตสถาพรอยู่ในวงการศึกษาตลอดไป.

ด้วยอำนาจบุญกุศลที่ท่านอาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์ ได้บำเพ็ญไว้ ขอจงเป็นผลสนองให้ดวงวิญญาณของท่านไปสู่สุคติในสัมปรายภพเทอญ.

ขอแสดงความนับถือ

บุญถิ่น อัตถากร

อธิบดีกรมการฝึกหัดครู

อาจารย์นิลฯ – ครูของครู

ข้าพเจ้ารู้จักอาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์ หรือที่รู้จักกันดีในนามของอาจารย์นิล ฯ เมื่อข้าพเจ้าเริ่มเข้ารับราชการในกระทรวงศึกษาธิการ ท่านเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกหัดครูแห่งเดียวในสมัยนั้น คือโรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัยเมื่อแรกตั้ง ความขาดแคลนครูวิทยาศาสตร์ในครั้งนั้น ทำให้ข้าพเจ้าซึ่งเป็นครูชายต้องไปทำการสอนในโรงเรียนหญิงอยู่เป็นเวลานานถึง ๕ ปี เมื่อแรกไปถึงและรู้จักกับท่านอาจารย์ใหญ่เป็นครั้งแรก ข้าพเจ้ามีความประหลาดใจเป็นอันมาก นึกตามอารมณ์ของคนหนุ่มในครั้งนั้นแล้ว ไม่เข้าใจเลยว่า ทำไมหนอกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้แต่งตั้งคนรูปชั่วตัวดำมาเป็นใหญ่โตถึงเพียงนั้น แต่ในชั่วเวลาเพียงเล็กน้อยที่ได้รับราชการอยู่ใต้บังคับบัญชาของท่าน ความคิดของข้าพเจ้าก็เปลี่ยนไป กลายเป็นความนิยมยกย่อง ซึ่งแม้จนกระทั่งบัดนี้ ข้าพเจ้าก็แน่ใจว่าเป็นความนิยมยกย่องอย่างสูง ซึ่งนอกจากมารดาบังเกิดเกล้าของข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้ามิได้เคยให้แก่สตรีใดยิ่งไปกว่า ข้าพเจ้าเชื่อว่าคนที่ได้เคยอยู่ใกล้ชิดกับท่าน เห็นจะมีน้อยคนนักที่ไม่นิยมยกย่องคุณงามความดีหลายประการของท่านที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใต้ความไม่งดงามของรูปร่างภายนอก

สวนสุนันทาวิทยาลัยเมื่อแรกตั้ง เป็นโรงเรียนใหญ่มากสำหรับสมัยนั้น เนื่องจากมีทั้งฝ่ายสามัญและฝึกหัดครู จึงมีครูมากมาย รู้จักกันไม่หมด ครูเหล่านั้นก็แตกต่างกันมาก ทั้งในเรื่องชาติสกุล คุณวุฒิ และนิสัยใจคอ ข้าพเจ้าก็ไม่ทราบว่าอาจารย์นิล ฯ ท่านมีวิธีการอย่างไร ที่ทำให้ครูบาอาจารย์เหล่านั้นยกย่องนับถือท่าน และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการงานต่าง ๆ อย่างแข็งขัน สำหรับตัวข้าพเจ้านั้นเมื่ออยู่ไปได้สักหน่อยหนึ่ง ก็กลายเป็นลูกหลานของท่านไปอีกคนหนึ่ง ได้รับความเอื้อเฟื้อทั้งเรื่องการงานและส่วนตัว แต่ที่สำคัญที่สุดนั้นก็คือการสนับสนุนให้ได้ทำสร้างสรรต่าง ๆ ตามความทะยานของคนหนุ่มที่อยากจะทำงาน ข้าพเจ้าได้ประสพการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องกิจกรรมของโรงเรียนในระยะ ๕ ปีนั้นเป็นอันมาก จนอาจกล่าวได้ว่า ถ้าข้าพเจ้าจะได้รับความสำเร็จอะไรบ้างในการปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ในระยะต่อมานั้น ข้าพเจ้าเป็นหนี้บุญคุณอาจารย์นิล ฯ ที่ได้สนับสนุนให้ข้าพเจ้าได้เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ของโรงเรียนภายใต้การบังคับบัญชาของท่าน

มีสิ่งหนึ่งที่ข้าพเจ้าประหลาดใจมาจนกระทั่งบัดนี้ คือการที่ท่านมีความสงบระงับไม่รู้จักโกรธ ไม่ว่าจะมีเรื่องอะไร ร้ายแรงเพียงใด ข้าพเจ้าไม่เคยเห็นท่านแสดงความโกรธ เมื่อเรียนถามท่านถึงเรื่องนี้ ท่านก็สอนต่อไปว่า เวลาคนเราโกรธ เราก็รู้ตัวว่าเราโกรธ เวลาที่โลภอยากจะได้อะไร เราก็รู้ตัวว่าเราโลภ แต่เวลาที่เราหลง เราไม่

รู้ตัวว่าเราหลง ความหลงนั้นเป็นยอดแห่งอกุศลมูลทั้งหลาย เมื่อข้าพเจ้าได้ฟังแล้ว ก็ได้คติประจำใจตลอดมาว่า ความสำเร็จในชีวิตของคนเรานั้นแท้จริงไม่เกี่ยวกับสิ่งภายนอก ปัญหาอยู่ที่ว่าเราจะรบใจของเราเองได้ชนะหรือไม่เท่านั้น ข้าพเจ้าคิดว่าที่อาจารย์นิลท่านชนะใจใครต่อใครได้มากมายนั้น เห็นจะเป็นเพราะว่าท่านชนะใจตัวของท่านได้แล้วนั้นเอง

ข้าพเจ้าเชื่อว่า กว่าครึ่งหนึ่งของบรรดาครูสตรีที่ถือว่าเป็นผู้ใหญ่อยู่ในเวลานี้ ล้วนแต่เป็นลูกศิษย์ของอาจารย์นิลทั้งนั้น ท่านเหล่านี้คงจะเห็นด้วยกับข้าพเจ้าที่ว่า ถ้าในเวลาที่เราเป็นครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ เราสามารถมีคุณธรรมประจำใจได้เท่าที่อาจารย์นิลท่านมีแล้ว เราคงได้รับความสำเร็จในหน้าที่การงานของเรา มากกว่าที่เราได้รับอยู่แล้วเป็นอันมาก เมื่อกล่าวถึงตอนนี้ ข้าพเจ้าก็จำได้อีกข้อหนึ่งที่อาจารย์นิล ฯ เคยบอกข้าพเจ้าไว้ ท่านกล่าวว่า คนเราเกิดมามีกรรมเป็นเครื่องแบ่งชั้น แม้จนกระทั่งบัดนี้ ข้าพเจ้าก็ยังไม่เข้าใจว่าคำกล่าวนี้จะตีความได้กว้างขวางสักเพียงใด แต่ข้าพเจ้าก็เข้าใจเอาง่าย ๆ ว่าความเป็นผู้หนาด้วยกิเลสของตัวเรานั้น แม้จะได้รับการอบรมสั่งสอนที่ดี มีความพากเพียรที่จะแก้ไขชำระล้าง ก็มิใช่ว่าจะทำได้เสมอเหมือนกันหมดทุกคนไป ยังมีส่วนที่พ้นวิสัยสามารถของเราอยู่ เห็นจะเป็นเพราะเหตุนี้นั้นเอง เราจึงไม่อาจได้รับความสำเร็จของชีวิตในด้านต่าง ๆ ได้มากเท่ากับที่อาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิวรสาสน์ ได้

รับมาแล้วในชีวิตของท่าน

ในด้านการศึกษา ท่านเป็นนักศึกษาในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ ที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายในวงการศึกษาของเรา มีข้อสังเกตของท่านข้อหนึ่งที่ติดใจข้าพเจ้ามาแม้จนกระทั่งบัดนี้ ท่านกล่าวว่านักการศึกษาสมัยใหม่ เขาพยายามที่จะทำให้โรงเรียนนั้นเป็นเหมือนรูปภาพที่ช่างเขียนเขาเขียนไว้ คำกล่าวเช่นนี้ ทำให้ข้าพเจ้าได้คิดว่าโรงเรียนนั้นเป็นสิ่งที่เราจะเห็นได้ด้วยตาตลอดทั้งสิ้นหรืออย่างไร สิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในร่างกายของเด็กคือใจนั้น เราจะเห็นได้ด้วยตาหรือช่างเขียนจะเขียนภาพใจของเด็กให้งดงามได้อย่างไร เราก็ได้เขียนภาพโรงเรียนของเราให้งดงามขึ้นมากแล้ว แต่เราก็ประสบปัญหาในเรื่องใจของเด็กเป็นเรื่องใหญ่อยู่ในเวลานี้ เราได้เดินทางไปในหนทางที่ถูกต้องแล้วหรือ หรือว่าเรามัวแต่เพลินเขียนภาพโรงเรียนของเราจนลืมเรื่องใจของเด็กไป ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าคำตอบที่ถูกต้องนั้นคืออะไร แต่เชื่อว่าเราจะเห็นอะไรได้มากจากนักการศึกษาสมัยก่อน ผู้เพ่งเล็งส่วนที่ไม่เห็นได้ด้วยตาเป็นจุดใหญ่ ข้าพเจ้าเชื่อว่างานของอาจารย์นิล ฯ นั้นเป็นตำราเล่มหนึ่งที่เราจะเรียนได้

เรือนร่างอันไม่งดงามของอาจารย์นิล ฯ ได้สิ้นไปแล้ว แต่ความงดงามของคุณธรรมประจำใจ และอุดมคติในทางการศึกษาของท่านนั้นยังคงอยู่ คงอยู่ในจิตใจของบรรดาศิษย์และผู้เคยอยู่ใต้บังคับบัญชา ยิ่งบุคคลเหล่านั้นมีอายุมากขึ้นเท่าใด และได้ผ่านวิกฤตกาลในชีวิตและการงานมากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งเห็นคุณค่าของกรณียกิจที่ท่านได้ปฏิบัติไปแล้วมากยิ่งขึ้น และเขาก็คงจะได้อบรมและถ่ายทอดให้แก่ศิษย์หรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาต่อไป ดังที่ข้าพเจ้าได้เขียนไว้ในตอนต้นว่า สิ่งนี้จะเป็นอนุสาวรีย์ที่ยั่งยืนยิ่งกว่าสิ่งใด ๆ.

จรูญ วงศ์สายัณห์

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

๔. ด้วยความเคารพรักอาจารย์ผู้เป็นดวงประทีปแห่งศิษย์

เขียนโดย คุณหญิงกรองแก้ว ปทุมานนท์

ด้วยความเคารพรัก
อาจารย์ผู้เป็นดวงประทีปแห่งศิษย์

ดิฉันคุ้นเคยกับอาจารย์มาก ตอนจวนจบการศึกษาที่โรงเรียนเบญจมราชาลัย ในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ ท่านทำหน้าที่เป็นอาจารย์ประจำชั้นมัธยมปีที่ ๘ ก. และสอนวิชาภาษาไทยด้วย แม้จะเป็นเวลา ๓๐ ปีผ่านมาแล้วก็ตาม ยังสามารถจำความรู้สึกของตนเองได้ว่า วันหนึ่งในชั่วโมงภาษาไทย ท่านพูดให้ฟังว่า "ถ้าอยากเขียนหนังสือได้เพราะ ๆ ให้พยายามหาหนังสือสำนวนดี ๆ อ่าน และพยายามสะสมหนังสือดี ๆ ไว้เป็นสมบัติของเรา" แล้วท่านก็ยกตัวอย่างข้อความดี ๆ จากหนังสือหลายเล่มมากล่าวให้ฟัง ตอนเย็นวันนั้นพอกลับถึงบ้านก็เริ่มค้นหาบรรดาหนังสือที่มีอยู่แล้วมาคัดเลือกและรวบรวมเป็นการใหญ่ และตั้งแต่วันนั้นมา ถ้าพบหนังสือซึ่งเขียนโดยนักเขียนผู้มีชื่อเป็นต้องหยิบมาอ่าน ที่เล่ามานี้เพื่อชี้ให้เห็นวิธีพูด และวิธีสอนของอาจารย์ว่าสามารถ **โน้มน้าว** จิตใจศิษย์ได้ดีเพียงไร

ต่อจากนั้นมาก็ได้เคยไปที่บ้านอาจารย์ซึ่งอยู่ที่ตำบลวรจักรหลายครั้ง ได้รู้จักทุกคนในครอบครัวของอาจารย์เป็นอย่างดี แต่ในขณะนั้น

เป็นการรู้จักแบบเด็กไปหาผู้ใหญ่ มักจะไปนั่งฟังเขาพูดคุยกันเป็นส่วนมาก แต่การไปรู้จักครอบครัวของอาจารย์โดยใกล้ชิด ทำให้เกิดความนึกคิดไปตามประสาเด็ก คุณพระสามีของอาจารย์มีรูปร่างสูงสง่าน่าเคารพ ท่านสวยกว่าอาจารย์มาก แต่สังเกตเห็นท่านรักใคร่เอาใจกัน น่าจะเป็นเพราะอาจารย์พูดจาไพเราะอ่อนหวานน่าฟัง เคยเก็บมาคิดว่าอาจารย์ช่างพูดเพราะเหลือเกิน ตลอดเวลาที่เป็นศิษย์เป็นครูกันมาไม่เคยเห็นอาจารย์โกรธเอะอะหรือดุตวาดใครเลย

ถ้าอาจารย์จะดุคนที่ทำผิดหรือคนที่แก่น อาจารย์จะพูดตักเตือนด้วยน้ำเสียงธรรมดา และมีการให้เหตุผลประกอบทุกครั้ง ความละมุนละม่อมอ่อนหวานของอาจารย์เป็นคุณสมบัติที่เด่นเหนือสิ่งใด บรรดาศิษย์ของท่านไม่เคยมีใครสนใจว่าอาจารย์จะสวยหรือไม่ แต่พากันเคารพรักและเชื่อฟังอาจารย์ด้วยความเลื่อมใสศรัทธาตลอดมาจนทุกวันนี้

ยิ่งในตอนท้ายเมื่อเป็นผู้ใหญ่ขึ้น ก็ได้สนิทสนมคุ้นเคยกับอาจารย์มากขึ้น มีเรื่องทุกข์ร้อนอะไรก็มักนำไปเล่าให้อาจารย์ฟังเสมอ อาจารย์ก็แสดงความรักใคร่สนิทสนมพูดคุยอย่างเป็นกันเอง เรื่องที่อาจารย์เล่าให้ฟังมักเป็นคติน่าฟังน่าคิด รู้สึกว่าอาจารย์ยังคงติดตามพฤติการณ์ของศิษย์แต่ละคนอยู่ตลอดมา ที่กล่าวดังนี้เพราะวันหนึ่งเมื่อพูดคุยกันตอนหนึ่ง ท่านกล่าวว่า "นี่เราน่ะอย่าเข้มงวดเอาจริงเอาจังกับเขาไปเสียทุกอย่างซิ คนเราเขาก็ต้องสนุกสนานเล่นหัวบ้าง เมื่อฟังท่านแล้วก็

นึกรู้ว่าใครคงเล่าถึงพฤติการณ์ทางบ้านให้ท่านฟังเป็นแน่ ถ้อยคำเสมือนคำตักเตือนสั่งสอนของท่านทำให้ได้คิด และได้ปรับปรุงตนเองมาจนทุกวันนี้ เพราะแน่ใจว่าการปฏิบัติตามถ้อยคำของท่านนั้น จะเกิดผลดีดังที่ได้เห็นท่านเป็นตัวอย่าง

ในฐานะที่เป็นศิษย์ของท่าน เคยภาคภูมิใจในชีวิตการทำงานของท่านเป็นอย่างมาก อาจารย์เป็นหญิงที่สามารถชั้นผู้นำในด้านการงาน ไม่ว่าจะมีงานสำคัญที่เหมาะแก่สตรีชั้นใดเกิดขึ้นใหม่ ท่านจะต้องได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ปฏิบัติงานนั้น หรือร่วมปฏิบัติงานนั้นเสมอ อาจารย์เป็นหญิงที่มีตำแหน่งสูงและมีเกียรติสูงอย่างน่าภูมิใจ แต่พวกเราไม่เคยเห็นท่านทำตัวเย่อหยิ่งจองหองจมไม่ลง แต่ก่อนเคยเห็นท่านเป็นอย่างไร ท่านก็เป็นของท่านอย่างนั้นตลอดมา ท่านเคยโอภาปราศรัยแก่พวกเราอย่างไร ท่านก็เหมือนอย่างนั้น ไม่เปลี่ยนแปลง งานที่ท่านได้ปฏิบัติไปแล้วด้วยดี และยังคงเป็นอนุสรณ์ของท่านจนทุกวันนี้มีมากมายหลายอย่าง ได้แก่งานที่เกี่ยวแก่วัฒนธรรมหญิง และโรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ กับวิทยาลัยครูสวนสุนันทา ซึ่งได้ก่อเป็นรูปร่างขึ้นเพราะน้ำมือของท่าน ในฐานะที่ท่านเป็นอาจารย์ใหญ่คนแรก ผู้ที่ได้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ และเข้ามาศึกษาเล่าเรียนในสถานศึกษาทั้งสองแห่งนี้ ควรระลึกนึกถึงพระคุณของท่านผู้เป็นปฐมาจารย์

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ยังมีอีกข้อหนึ่งที่ดิฉันเทิดทูนการกระทำของท่านเป็นอย่างยิ่ง คือการเป็นแม่ที่ดีของลูก เมื่อคุณพระสามีของ

ท่านถึงแก่กรรม อาจารย์ยังมีอายุไม่มาก ดูเหมือนลูกคนสุดท้องยังอยู่ในครรภ์ แต่ท่านก็ได้เลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่ลูกทั้ง ๖ คนของท่านมาได้โดยตลอดรอดฝั่ง แต่ละคนล้วนได้รับการศึกษาจบขั้นมหาวิทยาลัย และประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง ผู้ที่มีครอบครัวไปแล้วก็มีชีวิตราบรื่นมั่นคง ความเป็นอยู่ของลูก ๆ นี้เอง เป็นเครื่องชี้ถึงความเป็นแม่อันดีเลิศของอาจารย์ จะมีแม่สักกี่คนที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ทั้งพ่อและแม่ที่ดีได้อย่างอาจารย์อันเป็นเจ้าพระคุณของลูกและลูกศิษย์ ซึ่งบางคนก็ได้มีโอกาสไปพึ่งบุญของท่านและได้รับอุปการะเลี้ยงดูเยี่ยงลูก

พระคุณความดีของอาจารย์มีมาก เหลือที่จะพรรณนาได้ครบถ้วน แม้ท่านจะได้จากพวกเราไปแล้ว ความดีซึ่งท่านได้มีมาแต่หนหลังก็ยังประทับแนบแน่นอยู่ในดวงใจของศิษย์ทุกคน ท่านศูนย์หายจากพวกเราไปแต่เพียงร่างกาย แต่พระคุณความดีซึ่งท่านได้กระทำไว้ยังคงส่องสว่างดุจดวงประทีป ซึ่งส่องทางให้บรรดาลูกและศิษย์ได้มองเห็นทางเดินแห่งชีวิต และได้เดินไปอย่างราบรื่นเพื่อถึงจุดหมายปลายทางฉะนั้น.

กรองแก้ว ปทุมานนท์

๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕

๕๐๑ ซอยหัสดิน ถนนราชปรารภ พระนคร

๒. คุณหญิงไสววงศ์ ทองเจือ (พ.ศ. ๒๔๕๐-๒๕๓๕)

ด้านครอบครัว

คุณหญิงไสววงศ์ ทองเจือ นามเดิม ไสว บุณยรัตพันธุ์ เกิดที่บ้านริมคลองด่าน จังหวัดธนบุรี เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๐ เป็นบุตรคนสุดท้องของ นายจ่าง บุณยรัตพันธุ์ ราชินิกุล และนางวร บุณยรัตพันธุ์ มีพี่ ๗ คน คือ ๑) นางสาวระวิง ๒) นางวรรณ บุนนาค ๓) ท้าวศรีสัจจา (สังวาลย์) ๔) นายจำนงราชกิจ (จรัญ) ๕) พันตรี นายแพทย์เจริญ ๖) นางสาวรวีวรรณ และ ๗) หลวงดิษฐการภักดี (จรูญ)

คุณหญิงไสววงศ์สมรสกับนายพงษ์ทอง ทองเจือ ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗ ได้รับประทานน้ำสังข์จากสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ มีบุตรธิดารวม ๓ คน คือ นายศุภกิจ ทองเจือ นายทองน้อย ทองเจือ และนางเสาวนีย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา (สมรสกับนายนัดดา อิศรเสนา)

ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุด คือ ทุติยจุลจอมเกล้า

ขอลาออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญ เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๐

คุณหญิงไสววงศ์ ทองเจือ ถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ สิริรวมอายุ ๘๔ ปี ๕ เดือน ๒๑ วัน และได้อุทิศร่างกายให้โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เพื่อเป็นวิทยาทานต่อไป

การศึกษาใต้ร่มพระบารมี

เมื่อเยาว์วัย เริ่มเรียนหนังสือกับผู้ใหญ่ในบ้าน ครั้นอายุประมาณ ๗ ขวบ ได้ถวายตัวเป็นข้าหลวงรุ่นที่ ๓ ในสมเด็จฯ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร ซึ่งประทับอยู่กับสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ณ วังพญาไท ขณะนั้นพี่สาวของคุณหญิงไสววงศ์ ๒ คน คือ ท้าวศรีสัจจา (สังวาลย์) และนางสาวรวีวรรณ ได้ถวายตัวเป็นข้าหลวงรุ่นที่ ๒ อยู่ก่อนแล้ว

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ ท่านได้เข้าศึกษาชั้นประถมที่โรงเรียนราชินี เลขประจำตัว ๗๖๑ ในสมัยนั้นนักเรียนยังนุ่งโจงกระเบน สวมรองเท้าแตะไปโรงเรียน ครั้นขึ้นมัธยมปีที่หนึ่ง ท่านได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จฯ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ และสมเด็จฯ เจ้าฟ้ามหิดลอดุลเดช ซึ่งมีพระดำริที่จะส่งเด็กหญิงไปศึกษายังประเทศ

สหรัฐอเมริกาแต่ยังเยาว์ เพื่อจะได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างแตกฉาน สมเด็จฯ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ ทรงพิจารณาเห็นว่าคุณหญิงไสววงศ์ เป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียร เฉลียวฉลาด มีกิริยามารยาทเรียบร้อย สามารถส่งไปเรียนต่างประเทศตั้งแต่ยังเด็กได้ จึงได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ จากสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า พระราชทานทุนให้ไปศึกษาต่อ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา หากสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาแล้ว มีพระประสงค์ให้เรียนวิชาพยาบาลในขั้นมหาวิทยาลัย เพื่อจะได้กลับมาบำเพ็ญประโยชน์แก่บ้านเกิดเมืองนอนต่อไป เมื่อคุณหญิงไสววงศ์สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ จึงได้ลาออกจากโรงเรียนราชินีใน พ.ศ. ๒๔๖๒ ขณะนั้นมีอายุเพียง ๑๑ ปี นับเป็นนักเรียนหญิงที่อายุน้อยที่สุดในการเดินทางไกลไปศึกษา ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา

สมเด็จฯ เจ้าฟ้ามหิดลอดุลเดช ทรงพระกรุณาเป็นผู้ปกครอง โปรดให้พักอยู่กับ Mrs. Strong แม่บ้านชาวอเมริกัน ผู้รับหน้าที่อบรมดูแลนักเรียนสตรีจากประเทศไทยมาหลายคนแล้ว Mrs. Strong มีความรู้สูงฐานะดี เพราะมีพระประสงค์ให้เรียนรู้วัฒนธรรมและภาษาได้ตลอดเวลา และรวดเร็ว รวมทั้งเข้าสังคมเป็น และประสานจัดหาที่เรียนที่สหรัฐอเมริกา และทรงแจ้งข่าวถวายสมเด็จแม่และพระพี่นางเธอด้วย คุณหญิงไสววงศ์เรียนที่ Northwest School, Hartford, Connecticut และ Waltham School for Girls, Waltham, Massachusetts ส่วนระดับอุดมศึกษาที่ Boston University ศึกษาวิชาการพยาบาล แต่ประสบปัญหาเป็นโรคแพ้อากาศอย่างรุนแรง (ท่านประสบปัญหาอาการหอบหืดมาจนถึงบั้นปลายชีวิต – ผู้เขียน) จึงโปรดให้ย้ายไปเรียนวิชาสังคมศาสตร์ที่ Simmons University จบการศึกษาปริญญาตรี พ.ศ. ๒๔๗๔ (ค.ศ. ๑๙๓๑)

ระหว่างที่เรียนสหรัฐอเมริกานั้น สมเด็จฯ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ ทรงเอาพระทัยใส่ติดตาม โปรดให้หม่อมเจ้าหญิงพิจิตรจิราภา เทวกุล มีจดหมายไปฝากฝังและไต่ถามเกี่ยวกับการศึกษา สุขภาพและความประพฤติ ทำให้คุณหญิงไสววงศ์เกิดความซาบซึ้งในพระเมตตาคุณและตั้งใจสนองพระกรุณาธิคุณพระองค์ด้วยความกตัญญูตลอดไป

ปี พ.ศ. ๒๔๗๔ คุณหญิงไสววงศ์สำเร็จการศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต จิตวิทยาและสังคมสงเคราะห์ นับเป็นหญิงไทยคนแรกที่ได้รับปริญญาจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งในขณะนั้นอายุ ๒๔ ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาขั้นปริญญาตรีแล้ว คุณหญิงไสววงศ์ได้เดินทางกลับประเทศไทย และได้เข้าเฝ้าสมเด็จพระราชปิตุจฉาพระองค์โปรดให้คุณหญิงไสววงศ์ไปสอนภาษาอังกฤษที่โรงเรียนราชินี และพักประจำอยู่ที่โรงเรียนด้วย ในปีนั้นเอง ได้สมัครเข้ารับราชการเป็นอาจารย์สอนภาษาอังกฤษ ณ โรงเรียนฝึกหัดครูสตรีแห่งแรกของประเทศไทย คือ โรงเรียนเบญจมราชาลัย สังกัดกรมศึกษาธิการ กระทรวงธรรมการ การปฏิบัติงานรับใช้เบื้องพระยุคลบาท รวมทั้งการปฏิบัติราชการในด้านการศึกษาและสังคมของท่านในเวลาต่อมา

การปฏิบัติงานด้านการศึกษา

เมื่อสมเด็จฯ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ ได้ประทานบ้านพร้อมที่ดินบนถนนประแจจีน (ปัจจุบันคือถนนเพชรบุรี) ให้แก่กระทรวงธรรมการ โดยมีพระประสงค์ให้จัดเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูสำหรับสตรี และได้นามโรงเรียนตามพระอิสริยยศทรงกรมของพระองค์ (กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร) ว่า “โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์” ใน พ.ศ. ๒๔๗๕ กระทรวงธรรมการจึงสั่งให้ย้ายนักเรียนฝึกหัดครูจากโรงเรียนเบญจมราชาลัย

ทั้งหมดมาอยู่ที่โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ คุณหญิงไสววงศ์จึงย้ายมาปฏิบัติงานที่โรงเรียนแห่งนี้ด้วย (พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๗๗)

ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๗-๒๔๘๔ รวมเวลา ๘ ปี ท่านเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ย้ายที่ตั้ง เปลี่ยนชื่อ แต่จัดการศึกษาด้านการเรือนสำหรับสตรีไทย ในตำแหน่งครูใหญ่/อาจารย์ใหญ่โรงเรียนมัธยมวิสามัญการเรือนเพื่อการศึกษาของกุลสตรี ณ วังกรมหลวงชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ ถนนพิษณุโลก (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร วิทยาเขตพณิชยการพระนคร) และโรงเรียนการเรือนวังจันทรเกษม ต่อมาโรงเรียนการเรือนย้ายไปอยู่ที่วังสวนสุนันทา และได้จัดหลักสูตรฝึกหัดครูการเรือนขึ้น เรียกว่า “โรงเรียนการเรือนพระนคร” เปลี่ยนชื่อและสถานะมาจนถึงปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๘) เมื่อย้ายสถานที่มาอยู่ ณ ที่ตั้งสุดท้ายนี้ สภาพอาคารสถานที่ต่างๆ ที่เคยเป็นพระตำหนัก ที่ประทับ และเรือนเจ้าจอม ถูกทอดทิ้งทรุดโทรมมานานภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ท่านต้องมีภาระหนักในการบุกเบิกซ่อมแซม รวมทั้งสร้างอาคารใหม่เพิ่มเติมด้วย

พ.ศ. ๒๔๘๔-๒๔๘๕ ย้ายไปประจำกรมสามัญศึกษา และเป็นช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพา ปี ๒๔๘๕ กรุงเทพฯ ประสบภัยน้ำท่วมใหญ่ หลังน้ำลดต้องผจญภัยทางอากาศ จำเป็นต้องอพยพโรงเรียนไปอยู่ในที่ปลอดภัยหลายครั้ง

พ.ศ. ๒๔๘๕-๒๔๘๙ ท่านย้ายกลับมาดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ซึ่งเคยเป็นอาจารย์ปฏิบัติหน้าที่สอนภาษาอังกฤษเมื่อเริ่มก่อตั้งโรงเรียนนี้ ขณะที่ท่านมาเป็นผู้บริหารเป็นช่วงภัยสงครามกับน้ำท่วมใหญ่ ทำให้ต้องอพยพนักเรียนฝึกหัดครูสตรีไปเรียนต่างจังหวัด เช่น ปทุมธานี ฉะเชิงเทรา เป็นต้น และระหว่างนั้นกองทหารญี่ปุ่นยึดสถานที่ของโรงเรียนที่ถนนเพชรบุรีเป็นที่บัญชาการด้วย ท่านได้เลื่อนสถานะเป็นข้าราชการชั้นเอก ซึ่งเป็น ๑ ใน ๓ ของข้าราชการสตรีชั้นเอกรุ่นแรกของไทย

พ.ศ. ๒๔๘๙ ย้ายไปเป็นหัวหน้ากองอนุสภากาชาด กรมพลศึกษา ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อกองเป็นกองอนุกาชาด ในปี ๒๔๙๖ ท่านต้องฟื้นฟูกิจการอนุกาชาดในโรงเรียนมากมาย เนื่องจากหยุดชะงักไปในช่วงสงคราม และริเริ่มจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่เคยทำกันมาก่อน ชี้แจงและชักชวนให้แสดงออก เช่น พูดหรืออภิปรายเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกาชาดและอนุกาชาด ได้จัดกิจกรรมหมุนเวียนไปตามโรงเรียนในพื้นที่กรุงเทพฯ และธนบุรี ภายหลังได้ขยายออกไปตามต่างจังหวัดด้วย ท่านปฏิบัติหน้าที่ประสบผลดียิ่งต่อสภากาชาดไทย จึงได้รับพระราชทานเหรียญกาชาดสมนาคุณ ชั้น ๒

ครั้นปี ๒๔๙๗ ท่านไปปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยผู้ดูแลนักเรียนไทยในสหรัฐอเมริกา เนื่องจากติดตามสามีซึ่งเป็นข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศไปรับราชการที่นั่น

งานราชการพิเศษ

๑. ปฏิบัติหน้าที่เป็นอาจารย์พิเศษที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยด้วย และยังคงเป็นอาจารย์พิเศษสอนที่โรงเรียนราชินีทั้งสองแห่งตามโอกาสอันควร

๒. สภาวัฒนธรรมแห่งชาติแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสำนักวัฒนธรรมหญิง สอนวิชา Case Work ในโรงเรียนสังคมสงเคราะห์ที่สภาสังคมสงเคราะห์จัดตั้งขึ้น เป็นเหตุให้มีการสอนวิชานี้ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในเวลาต่อมา และได้ยกค่าสอนวิชานี้ทั้งหมดให้แก่สำนักงานวัฒนธรรมหญิงเพื่อใช้ในการกุศล

Case Work คือ การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาของผู้ใหญ่ในสังคมโดยนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อทำแผนปฏิบัติการช่วยเหลือด้านต่างๆ เช่น ครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และการตัดสินใจอื่นๆ ทั้งนี้โดยอาศัยทฤษฎีกรณีตัวอย่าง (Case Method)

งานอุทิศตนเพื่อสังคม

- เป็นกรรมการองค์การวิงวอนสงเคราะห์เด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Appeal for Children : UNAC)
- เป็นกรรมการคัดเลือกนักเรียนทุนฟุลไบรท์ของมูลนิธิฟุลไบรท์ (Fulbright Foundation)
- เมื่อครอบครัวกลับมาปฏิบัติราชการในประเทศไทย คุณหญิงไสววงศ์ได้เข้าทำงานเป็นผู้ช่วยเลขาธิการองค์การอาหารและเกษตรแห่งชาติ (Food and Agriculture Organization National Committee of Thailand) ที่กระทรวงเกษตรอยู่ระยะหนึ่ง หลังจากนั้นติดตามสามีซึ่งไปรับราชการ ณ กรุงโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์ก เมื่อสามีเกษียณอายุราชการแล้ว ท่านจึงกลับมาอยู่ประเทศไทย พร้อมกับเข้าทำงานในสภากาชาดไทย ตำแหน่งรองผู้อำนวยการกิตติมศักดิ์ กองหารายได้ สภากาชาดไทย ซึ่งได้ปฏิบัติงานอยู่จนถึง พ.ศ. ๒๕๒๑ โดยไม่ขอรับเงินเดือนตอบแทน ได้อุทิศเงินจำนวนนี้เป็นการกุศลให้สภากาชาดไทยใช้สอยตามความจำเป็น จากการปฏิบัติงานเป็นผลดีแก่สภากาชาดไทย จึง**ได้รับพระราชทานเหรียญกาชาดสมนาคุณชั้น ๑** นอกจากนี้ ใน พ.ศ. ๒๕๑๐ คุณหญิงไสววงศ์ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการในคณะกรรมการกลางอนุกาชาด และเป็นกรรมการอำนวยการจัดงานกาชาดทุกปี

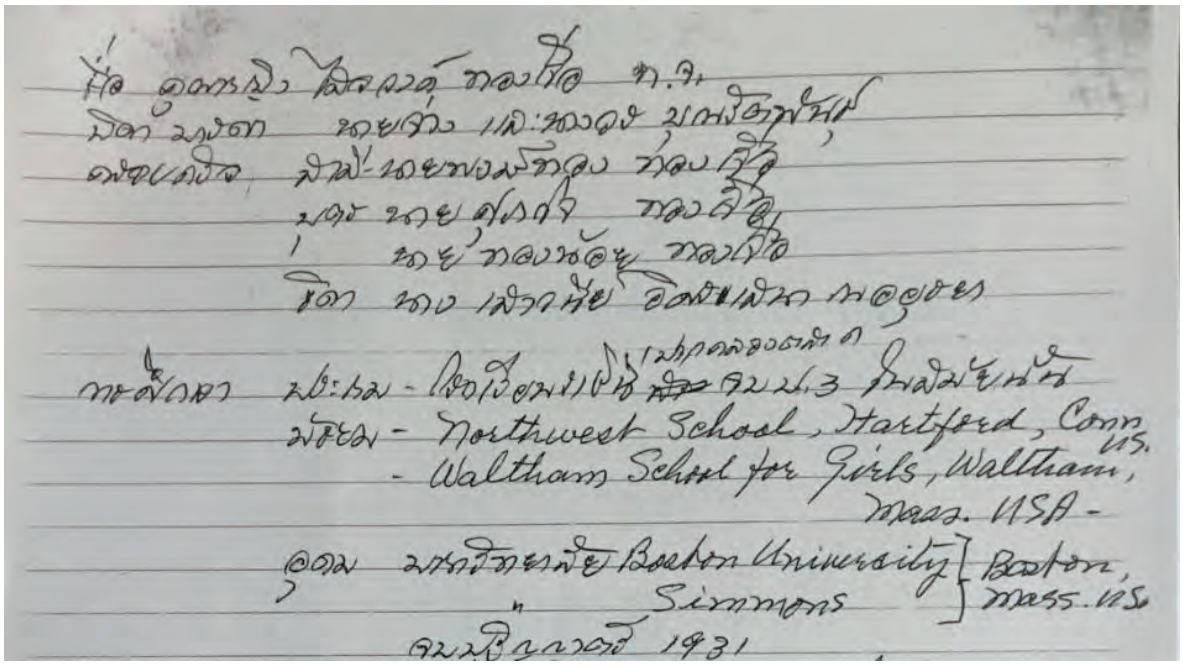
ชื่อ คุณหญิงไสววงศ์ ทองใช้ ท.จ.
บิดา มารดา นายวัง และนางอ่ง บุณยรัตพันธ์
ภาษาที่ใช้ ภาษาจีนแต้จิ๋ว ทองใช้
และ ภาษาอังกฤษ ทองใช้
ภาษาจีนกลาง ทองใช้
ศึกษา ชั้นประถม - โรงเรียนเบ็ญจมาบพิธ ชั้นปีที่ 3 ในพระบรมมหาราชวัง
มัธยม - Northwest School, Hartford, Conn. U.S.
- Waltham School for Girls, Waltham, Mass. USA -
อุดม มหาวิทยาลัย Boston University } Boston, Mass. U.S.
" Simmons
จบปีการศึกษา 1931

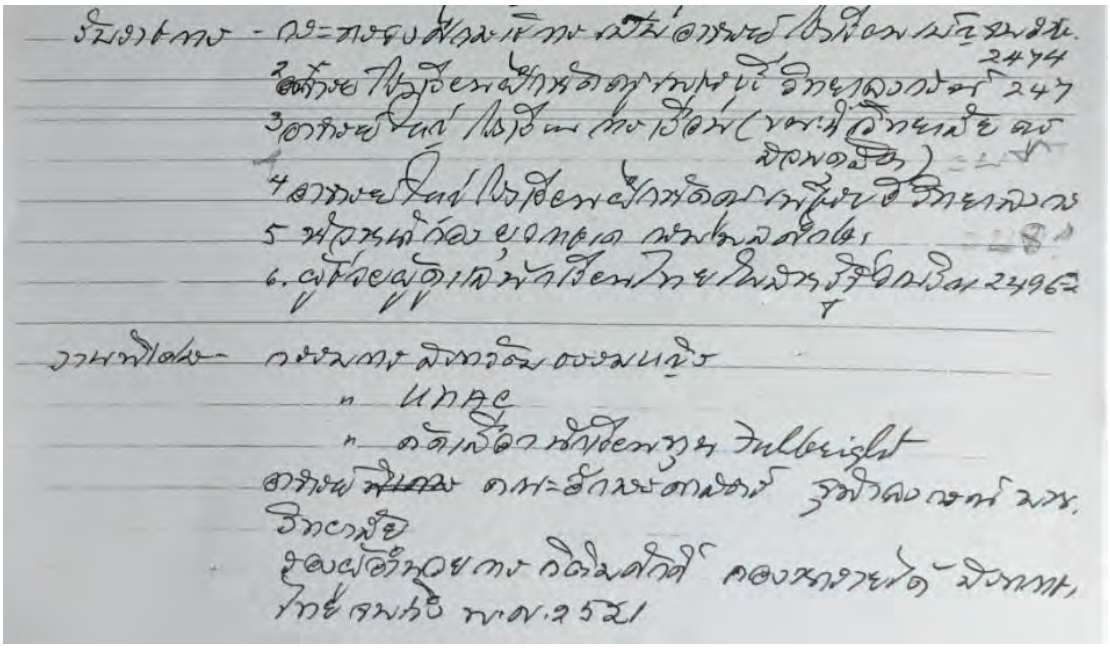

ข้อมูลส่วนตัวที่คุณหญิงไสววงศ์ ทองเจือ เขียนด้วยตนเอง

ครูของครู: ต้นแบบปูชนียบุคคลเยาวชนไทย

นางเสนาะจิตร สุวรรณโพธิ์ศรี อดีตอาจารย์ใหญ่โรงเรียนสตรีมหาพฤฒารามและอดีตหัวหน้ากองอนุกาชาด กรมพลศึกษา ได้สดุดีคุณหญิงไสววงศ์ ทองเจือ ไว้ใน “หนังสือประวัติครู ๑๖ มกราคม ๒๕๓๘” ดังนี้

> *“...คุณหญิงไสววงศ์ ทองเจือ เป็นผู้มีจิตใจใสสะอาดบริสุทธิ์ กอปรด้วยความเมตตากรุณา เห็นใจผู้มีทุกข์ และช่วยเหลือด้วยความเต็มใจเสมอ เป็นผู้มีบุคลิกดี วาจาไพเราะโอภาปราศรัยด้วยเสียงที่มีเสน่ห์และมีอัธยาศัยอันดีงาม จึงเป็นที่รักนับถือ เลื่อมใสศรัทธาของผู้ได้พบเห็น และติดต่อด้วยทั่วไป ท่านทำตนเสมอต้นเสมอปลาย จึงมีเพื่อนฝูงและเป็นที่รักของศิษยานุศิษย์มากมาย ดังจะเห็นได้ว่า เมื่ออายุอยู่ในขั้นปัจฉิมวัยแล้วยังมีการพบปะสังสรรค์ร่วมรับประทานอาหารกันในกลุ่มต่างๆ อยู่สม่ำเสมอ อาทิเช่น กลุ่มนักเรียนเก่าอเมริกาอาวุโส เพื่อนกลุ่ม ๗ (นอกจากคุณหญิงไสววงศ์เองแล้วก็มีพันตำรวจเอกเลื่อน และคุณหญิงอาภรณ์ กฤษณามระ นายโชติและนางเสนาะจิตรสุวรรณโพธิ์ กับนายเริ่มและนางอำไพ บูรณฤกษ์) และกลุ่มศิษย์เก่าที่เรียนสำเร็จจากอเมริกา*
>
> *คุณหญิงไสววงศ์ ทองเจือ มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนามาก แม้จะห่างวัดเนื่องจากไปศึกษาในต่างประเทศตั้งแต่อายุยังน้อยก็ดี แต่ท่านก็สนใจศึกษาหาความรู้ในหลักธรรมในพระพุทธศาสนา หัดอ่านคำสวดมนต์ และฝึกสมาธิเป็นประจำท่านบริจาคเงินกองทุนบำรุงพระพุทธศาสนาให้แก่มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัยส่วนที่เกี่ยวกับเยาวชน ท่านได้บริจาคเงินก้อน เพื่อเก็บดอกผลเป็นทุนการศึกษาช่วยเด็กขาดแคลน ให้แก่โรงเรียนในละแวกบ้านบรรพบุรุษของท่าน ทั้งระดับประถมและมัธยม ส่วนชั้นอุดมศึกษานั้น ได้บริจาคร่วมกองทุน “ทูลกระหม่อมวไลยฯ” ให้แก่คณะครุศาสตร์ ซึ่งท่านผู้หญิงพูนทรัพย์ นพวงศ์ ได้ริเริ่มไว้*

เมื่อสภากาชาดได้ก่อตั้งกองหารายได้ขึ้นโดยมีหม่อมกอบแก้ว อาภากร เป็นผู้อำนวยการ ก็ได้เชิญชวนให้ท่านดำรงตำแหน่งเลขานุการกองท่านก็ยินดีรับโดยไม่ขอรับค่าตอบแทน และได้ทำหน้าที่นี้อยู่จนหม่อมกอบแก้ว ลาออก

คุณหญิงไสววงศ์ ทองเจือ ทำงานด้วยความเสียสละ และวิริยะอดทนตลอดมาสักขีพยานแห่งคุณความดีของท่านก็คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตติยจุลจอมเกล้า และทุติยจุลจอมเกล้า ในโอกาสต่อมา นับว่าเป็นเกียรติประวัติอันสูงส่งแก่ท่านและครอบครัว ตลอดจนศิษยานุศิษย์ของท่านโดยทั่วกัน และการเสียสละที่ยิ่งใหญ่สุดท้ายในชีวิตของท่านก็คือ ปรารภจะบริจาคร่างกายให้แก่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เพื่อการศึกษาของนักเรียนแพทย์ ซึ่งน้อยคนจะทำได้ ในขั้นแรกลูกๆ ก็ไม่เห็นด้วย แต่ท่านก็สามารถพูดจูงใจให้ลูกๆ เห็นตาม และปฏิบัติตามความต้องการได้ในที่สุด

คุณหญิงไสววงศ์ ทองเจือ ได้ถึงพร้อมด้วยทาน ศีล ภาวนา และด้วยคุณสมบัติของท่านที่ได้บำเพ็ญมาตลอดชีวิต จึงนับได้ว่าท่านเป็นครูตัวอย่างและปูชนียบุคคลของเยาวชนไทยด้วยผู้หนึ่ง”

คุณูปการทั้งปวงที่คุณหญิงไสววงศ์ ทองเจือ ได้ประพฤติปฏิบัติมาตลอดชีวิต ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณแห่งพระราชวงศ์จักรี โดยเฉพาะพระองค์ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐสูงสุด สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า สมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร และสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ที่ทรงพระเมตตาอุปการะเลี้ยงดูมาแต่เยาว์ และพระราชทานโอกาสให้ได้รับการศึกษาอย่างดียิ่ง ด้วยความผูกพันเกี่ยวข้องนานัปการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงขอยกย่องท่านเป็น **“๑ ใน ๓ ปูชนียาจารย์ – ครูของครูควรคู่การบูชา”** ผู้ร่วมบุกเบิกพากเพียรจัดการศึกษาเพื่อสตรีไทย บำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง และสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศมาตลอดชีวิตของท่าน

(ที่มา: เอกสารสำเนาที่คุณเสาวนีย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา ธิดา กรุณามอบให้ เมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๕๖
เรื่อง “ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ คุณหญิงไสววงศ์ ทองเจือ ท.จ. วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๓๘)

๓. อาจารย์อวยพร เปล่งวานิช (พ.ศ. ๒๔๕๕-๒๕๔๖)

ด้านครอบครัว

อาจารย์อวยพร เปล่งวานิช เป็นบุตรีคนสุดท้องของรองอำมาตย์โทขุนพร้อมพิทยคุณ (พร้อม เผื่อนพงศ์) กับนางคล้อย พร้อมพิทยคุณ เกิดเมื่อวันอังคารที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๕ ปีชวด ณ ตำบลหมากแข้ง อำเภอหมากแข้ง มณฑลอุดรธานี เดิมชื่อ “อัมพร” ต่อมาเปลี่ยนเป็น “อวยพร” ตามรัฐนิยมสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ท่านมีพี่สาวร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๒ คน คือ

๑. อาจารย์พิรุณพรรณ ภัทรเลาหะ (เดิมชื่อ พิรุณ เผื่อนพงศ์)
๒. อาจารย์เอื้องพันธุ์ คุ้มหล้า (เดิมชื่อ อำพัน เผื่อนพงศ์)

อาจารย์อวยพรสมรสกับนายแพทย์สงัด เปล่งวานิช (ขุนสงัดโรคกิตติ) เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ ซึ่งต่อมาเป็นอธิบดีกรมการแพทย์ และปลัดกระทรวงสาธารณสุข ท่านมีธิดาคนเดียว คือ นางสุชาดา แสงสิงแก้ว (คู่สมรส คือ พล.ร.ต. นายแพทย์วิทูร แสงสิงแก้ว ซึ่งรับราชการก้าวหน้าดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการแพทย์ และปลัดกระทรวงสาธารณสุข เช่นเดียวกัน) มีหลานชายเพียงคนเดียว ได้แก่ ว่าที่ร้อยตรี วสุ แสงสิงแก้ว ที่มีความสามารถพิเศษ มีชื่อเสียงด้านการร้องเพลง ในชื่อ “จิ๊บ ร.ด.”

อาจารย์อวยพร เปล่งวานิช ถึงแก่อนิจกรรมด้วยโรคติดเชื้อในกระแสโลหิต สิริรวมอายุได้ ๙๑ ปี ๘ เดือน ๖ วัน

การศึกษา

- ปี พ.ศ. ๒๔๗๐ จบชั้นมัธยมปีที่ ๕ จากโรงเรียนเบญจมราชูทิศ มณฑลอุดรธานี
- ปี พ.ศ. ๒๔๗๒-๗๓ จบวิชาครูมัธยม (ป.ม.) และชั้นมัธยมปีที่ ๘ จากโรงเรียนเบญจมราชาลัย
- ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ จบปริญญาตรีการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) สาขาการบริหารการศึกษา จากวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร (ปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

- พ.ศ. ๒๔๙๙-๒๕๐๐ ได้รับทุนรัฐบาลสหรัฐอเมริกาไปศึกษาดูงานด้านโรงเรียนสาธิตที่ Peabody College, Nashville รัฐเทนเนสซีและอีกหลายรัฐ เมื่อกลับมา ได้จัดการเรียนการสอนชั้นสามัญในรูปแบบโรงเรียนสาธิต

การรับราชการ

พ.ศ. ๒๔๗๔ เริ่มรับราชการเป็นครูใหญ่ โรงเรียนสตรีประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้เริ่มจัดการเรียนการสอนชั้นมัธยมปีที่ ๕ และ ๖ ขึ้นที่โรงเรียนนี้

พ.ศ. ๒๔๗๖ ย้ายมาสอนที่โรงเรียนสตรีโชติเวช พระนคร

พ.ศ. ๒๔๗๗ ย้ายมาสอนที่โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ถนนเพชรบุรี กรุงเทพฯ และปฏิบัติหน้าที่ ณ สถานศึกษาแห่งนี้โดยไม่ได้ย้ายไปที่อื่น จนเกษียณอายุราชการ ใน พ.ศ. ๒๕๑๕ รวมเวลาปฏิบัติงานที่นี่ ๓๘ ปี

พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้รับแต่งตั้งเป็นอาจารย์ใหญ่บริหารงานอยู่กว่า ๑๐ ปี

พ.ศ. ๒๕๑๓ ได้ริเริ่มประสานงานทุกขั้นตอนเพื่อเตรียมการย้ายวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ จากที่ตั้งในกรุงเทพฯ ไปอยู่ที่แห่งใหม่ย่านประตูน้ำพระอินทร์ ปทุมธานี เนื่องจากมีจำนวนนักศึกษาครูเพิ่มมากขึ้น และเริ่มเปิดทำการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ ๒/๒๕๑๕ ซึ่งในช่วงเวลานั้นยังคงจัดการสอน ๓ ภาคเรียน ส่วนที่ตั้ง ณ ถนนเพชรบุรี กรุงเทพฯ จัดการเรียนการสอนระดับมัธยมสาธิตเพียงอย่างเดียว

พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการคนแรกของวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ๑ ตุลาคม

พ.ศ. ๒๕๑๕ เกษียณอายุราชการ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุด คือ ทวิติยาภรณ์มงกุฎไทย

พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้รับพระราชทานเหรียญเงินดิเรกคุณาภรณ์

อาจารย์อวยพร เปล่งวานิช เป็นผู้บริหารสถานศึกษาแห่งนี้เพียงท่านเดียว ที่ใช้เวลาอยู่กับสถานที่และบุคลากรทุกระดับยาวนานกว่าผู้บริหารท่านอื่นๆ ด้วยความรู้ความสามารถ ความขยันหมั่นเพียร รวมทั้งอุปนิสัยสุขุมรอบคอบ อ่อนโยน (แต่ไม่อ่อนแอ) น้ำใจกว้างขวางเปี่ยมด้วยความเมตตา มีไมตรีต่อผู้คนทุกระดับ มีความคิดสร้างสรรค์ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีความสามารถพิเศษด้านงานเขียน ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองเมื่อผู้เขียนมาปฏิบัติราชการที่นี่ แม้ไม่ได้เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาโดยตรงของท่าน เนื่องจากท่านเกษียณฯ ไปแล้ว แต่ท่านยังคงมาร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยอยู่เนืองๆ ปลูกความเคารพศรัทธาให้เกิดกับผู้เขียนได้และได้ติดตามอ่านงานเขียนของท่านจากหนังสือรุ่นที่บรรดาศิษย์จัดทำขึ้นในโอกาสพิเศษต่างๆ ทำให้ทราบเกร็ดประวัติของมหาวิทยาลัยมาโดยตลอด การเขียนบอกเล่าเรื่องที่ทำให้ผู้อ่านต้องการติดตามอ่านต่อๆ ไปนั้น ไม่ใช่ทุกคนที่ทำได้ แต่งานเขียนของท่านทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองมีเสน่ห์ชวนอ่าน ผลการปฏิบัติงานในระยะเวลายาวนานของท่านที่มีต่อสถานศึกษาแห่งนี้ มีมากมายเหลือคณานับ ที่นำมาเสนอไว้ในหนังสือเล่มนี้เป็นเพียงเรื่องราวน้อยนิดเกี่ยวกับชีวประวัติอันงดงามของท่าน

ช่วงเวลาหลังจากเกษียณอายุราชการมานับ ๓๑ ปี ท่านอุทิศเวลาประสานการทำงานเพื่อสังคมมาตลอดเวลา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จัดกิจกรรมบำรุงขวัญกำลังใจแก่ตำรวจตระเวนชายแดนและ นปข.

ทุกปี ท่านชักชวนญาติมิตรและบรรดาศิษย์ให้ร่วมกันจัดทำถุงของขวัญปีใหม่ส่งให้ตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในท้องที่ห่างไกลและทุรกันดาร ทั้งในภาคเหนือ อีสาน เช่น จังหวัดเลย หนองคาย และเชียงราย ครั้งสุดท้ายที่ท่านเดินทางไปด้วยตนเอง คือ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๕ ท่านมีอายุเกือบ ๙๑ ปี ขาไปโดยสารรถบัส แต่คณะผู้ร่วมทางขอร้องให้ท่านเดินทางกลับด้วยเครื่องบิน

ประธานชมรมผู้สูงอายุฝ่ายการศึกษาต่อเนื่องของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รุ่นที่ ๒

เดือนตุลาคม พ.ศ ๒๕๓๔ ท่านอายุ ๗๙ ปี ได้สมัครเข้าร่วมการอบรมสัมมนาผู้สูงอายุกับโครงการของฝ่ายการศึกษาต่อเนื่องของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รุ่นที่ ๒ โดยการชักชวนของญาติ ผู้เข้าร่วมโครงการรุ่นนี้มีประมาณ ๔๐ คน อายุตั้งแต่ ๕๐ ปีขึ้นไป จนถึงใกล้ ๘๐ ปี เป็นผู้สูงอายุที่เคยประกอบอาชีพต่างๆ กัน

ภายหลังการอบรม บรรดาสมาชิกมีมติเห็นชอบเลือกอาจารย์อวยพรเป็นประธานรุ่น นอกเหนือจากกิจกรรมพบปะสังสรรค์กันแล้ว ได้จัดทัศนศึกษาไปยังสถานที่ที่น่าสนใจในต่างจังหวัด จัดกิจกรรมปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ บริจาคอุปกรณ์ต่างๆ ให้แก่โรงพยาบาลที่ขาดแคลนในต่างจังหวัด ทำบุญไหว้พระ ทอดผ้าป่าตามวัดต่างๆ ทอดผ้าป่าช่วยชาติที่จัดโดยหลวงตามหาบัว วัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี บริจาคเงินสมทบทุน

มูลนิธิสิรินธรราชวิทยาลัย ฯลฯ ท่านได้รับเลือกให้เป็นประธานสืบเนื่องตลอดมา จนถึงปี ๒๕๔๖ ท่านจึงขอลาออกเนื่องจากปัญหาสุขภาพ

ประธานมูลนิธิ ๒ มูลนิธิ

อาจารย์อวยพรเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้ง **"มูลนิธิสมเด็จเจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์"** ร่วมกับคณะอาจารย์และศิษย์เก่าของวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๒๑ โดยนำพระราชทรัพย์ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าสิรินธรฯ (พระอิสริยยศในขณะนั้น) พระราชทานให้วิทยาลัย รวม ๒๐๓,๐๐๐ บาท เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดพระอนุสาวรีย์ สมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๘ มาเป็นกองทุนเริ่มต้นด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม

วัตถุประสงค์ของมูลนิธิ คือ เพื่อช่วยการศึกษาของนักเรียนฝึกหัดครูและนักเรียนสาธิต วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่เรียนดี มีความประพฤติดี แต่ขาดแคลน และเพื่อส่งเสริมการศึกษาอบรมต่อแก่ครูและอาจารย์ของวิทยาลัย ที่จะได้นำความรู้มาเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนต่อไป โดยนำดอกผลจากเงินทุนของมูลนิธิมอบเป็นทุนการศึกษาแก่นักศึกษาทุกปี ปีละ ๔๐,๐๐๐ บาท (สี่หมื่นบาทถ้วน)

นอกจากนี้ ท่านยังได้ก่อตั้ง **"มูลนิธิ อ.อวยพร เปล่งวานิช"** ขึ้นเมื่อเดือนกันยายน ๒๕๓๙ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนส่งเสริมด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ดนตรี กีฬา สนับสนุนการวิจัยและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และสนับสนุนร่วมมือกับองค์กรการกุศลเพื่อสาธารณประโยชน์ โดยไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่ประการใด

การช่วยเหลือสังคมด้านอื่นๆ

ท่านให้ความร่วมมือกับชุมชนโดยสมัครเป็นลูกเสือชาวบ้าน โดยการชักชวนของท่านผู้หญิงพัว อนุรักษ์ราชมณเฑียร และสมัครเป็นสมาชิก ส.อ.ร.ด. (สตรีอาสาสมัครรักษาดินแดน) โดยมีคุณหญิงประภาพรรณ วิจิตรวาทการ ศิษย์เก่ารุ่นแรกของโรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ เป็นผู้นำ และได้ร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ต่อเนื่องมาจนท่านผู้ใหญ่ทั้งสองถึงแก่กรรมจึงเลิกราไป

ทั้งนี้ อาจารย์อวยพรยังร่วมมือทำกิจกรรมกับโรงเรียนเบญจมราชาลัยเสมอมา ในฐานะศิษย์เก่า ต่อมาโรงเรียนเบญจมราชาลัยจัดทำประวัติ ผลงาน และรูปถ่ายของท่านแสดงไว้ในห้องนิทรรศการ ประกาศเกียรติคุณศิษย์เก่าดีเด่น เพื่อให้ได้ศึกษาต่อไป

ความสัมพันธ์มั่นคงยาวนานกับ "เพชรบุรีวิทยาลงกรณ์และวไลยอลงกรณ์"

หลังจากเกษียณฯแล้วอาจารย์อวยพรเปล่งวานิชยังคงไปร่วมกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัยตลอดมา ทั้งการไปวางพวงมาลาพระอนุสาวรีย์ สมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร ในวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ อันเป็นวันครบรอบวันสิ้นพระชนม์ ทุกปี หรือพิธีไหว้ครูประจำปี ท่านจะมี

ความสุขสดชื่นมาก เมื่อมีโอกาสพบปะสังสรรค์กับคณะอาจารย์และศิษย์เก่า และที่ขาดไม่ได้ คือ การจัดงานปีใหม่ทุกปีที่บ้านของท่าน เพื่อจะได้สังสรรค์กับบุคคลที่ท่านเมตตาให้ความรักและผูกพันเสมอมา

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ เมื่อเสด็จเปิดอาคาร ๑๐๐ ปี สมเด็จพระศรีนครินทร์

เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๖ สถาบันราชภัฏวไลยอลงกรณ์จัดงานฉลองครบ ๗๐ ปีแห่งการก่อตั้ง และได้ก่อสร้างสระว่ายน้ำ โดยใช้ชื่อเพื่อเป็นเกียรติแก่ท่านว่า “สระว่ายน้ำอวยพร เปล่งวานิช” และเรียนเชิญท่านไปเป็นประธานในพิธีเปิดสระว่ายน้ำ ในโอกาสนี้ท่านร่วมกับคณะอาจารย์และศิษย์เก่าได้บริจาคเงินจำนวนสองแสนบาทแก่สถาบันด้วย

ในวันเปิดสระว่ายน้ำ “อวยพร เปล่งวานิช”
ณ สถาบันราชภัฏเพชรบุรีฯ, ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖

พระคุณอันยิ่งใหญ่เกินกว่าที่จะบรรยายได้ทั้งหมดของ ๓ ปูชนียาจารย์ : ครูของครูควรคู่การบูชา ยังมีให้ศึกษาค้นคว้าอีกมาก ชาวเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์และวไลยอลงกรณ์ทั้งที่ได้ใกล้ชิด หรือเป็นชนรุ่นหลัง สมควรตระหนักในคุณค่าแห่งการดำเนินชีวิตที่เปี่ยมด้วยความรู้และคุณธรรมเช่นบุพการีทั้งสามท่านของมหาวิทยาลัย "ในพระบรมราชูปถัมภ์" แห่งนี้ บุคคลที่แม้ชีวิตล่วงลับไปแล้ว แต่คุณงามความดียังคงมีอยู่ให้เคารพบูชาได้ตลอดไป

"อาคาร ๖๐ ปี เพชรบุรีวิทยาลงกรณ์" ที่ปทุมธานี ก่อสร้างเป็นอนุสรณ์แห่งการก่อตั้งครบ ๖๐ ปี พ.ศ. ๒๕๓๕
โดยความร่วมมือของสถาบันกับสมาคมศิษย์เก่าฯ และผู้มีกุศลจิต
ใช้แบบแปลนเดียวกับอาคารหลักที่กรุงเทพมหานคร

“ในพระบรมราชูปถัมภ์” : เพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ สู่ วไลยอลงกรณ์

กว่าสี่สิบปีที่ปทุมธานี (พ.ศ. ๒๕๑๕-ปัจจุบัน)

ที่ตั้งปัจจุบัน คือ เลขที่ ๑ หมู่ที่ ๒๐ ถนนพหลโยธิน กม. ๔๘ ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ๑๓๑๘๐ มีทะเบียนที่ดินราชพัสดุ แปลงหมายเลข อย. ๕๙๑ เนื้อที่ประมาณ ๒๙๔ ไร่ ๓ งาน ๗๒ ตารางวา พื้นที่ด้านหน้าติดถนนพหลโยธินเป็นเขตตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านหลัง (ขนาดพื้นที่ใหญ่กว่า) จึงเป็นเขตจังหวัดปทุมธานี อนึ่ง มีข้อความหมายเหตุในทะเบียนที่ดินราชพัสดุนี้ว่า *“ที่ดินแปลงนี้ถูกตัดเนื้อที่ตามคำสั่งที่ ๑๘๐/๑๖๓๒๐ ลงวันที่ ๒๗/๖/๖๘*

ข้อ ๑ วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ใช้ ๒๗๐-๒-๗๒
ข้อ ๒ ที่ทำการตำรวจทางหลวง ใช้ ๓-๒-๐๐
ข้อ ๓ ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข เช่า ๓-๐-๐๐
ข้อ ๔ จัดให้เอกชนเช่าอยู่อาศัย ๗-๒-๐๐
ข้อ ๕ นอกนั้นถูกถนนพหลโยธินตัดผ่าน”

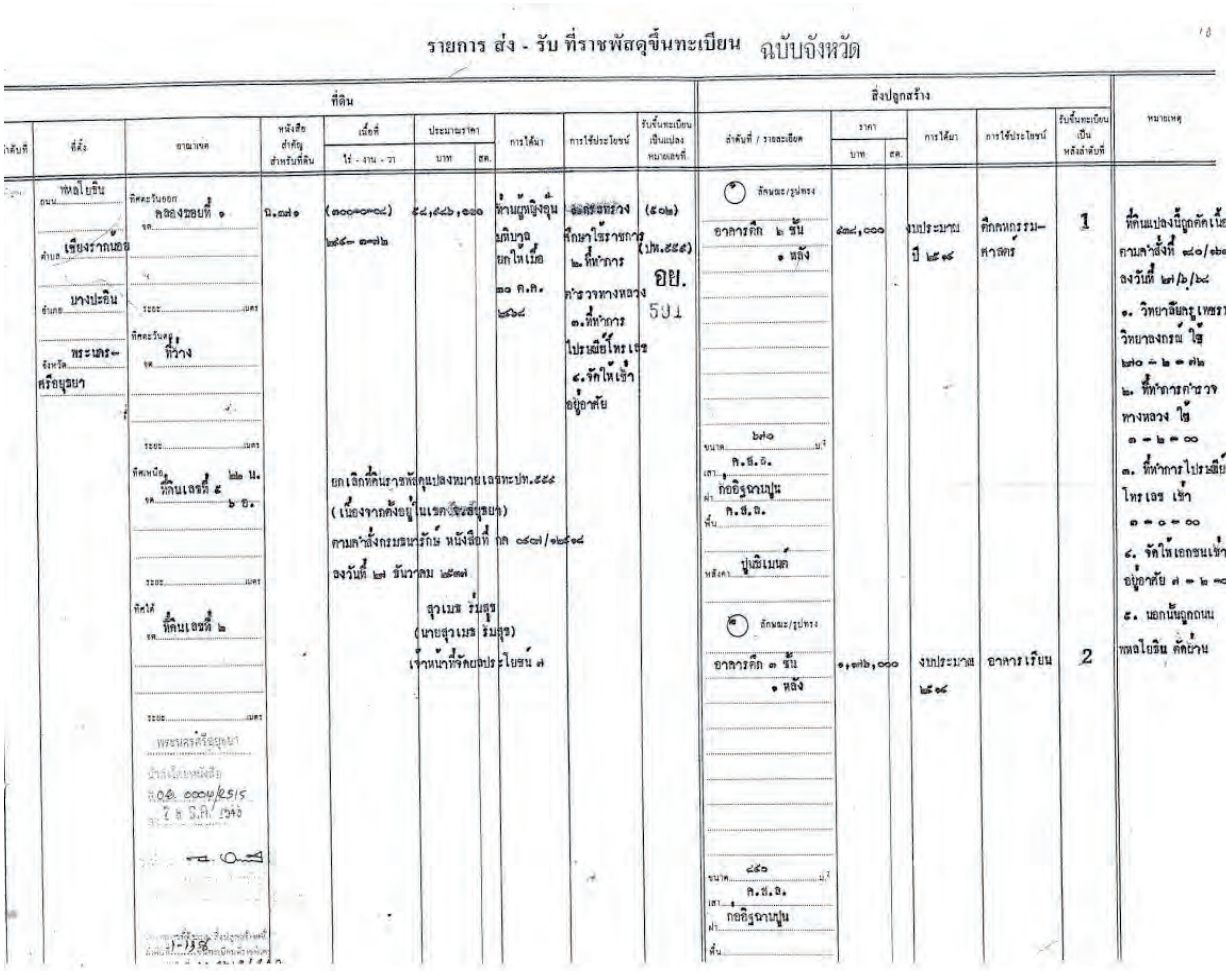
รายการ ส่ง - รับ ที่ราชพัสดุขึ้นทะเบียน ฉบับจังหวัด

ที่ดิน										สิ่งปลูกสร้าง							หมายเหตุ
ลำดับที่	ที่ตั้ง	อาณาเขต	หนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน	เนื้อที่ ไร่ - งาน - วา	ประมาณราคา บาท	สต.	การได้มา	การใช้ประโยชน์	รับขึ้นทะเบียนเป็นแปลงหมายเลขที่	ลำดับที่ / รายละเอียด	ราคา บาท	สต.	การได้มา	การใช้ประโยชน์	รับขึ้นทะเบียนเป็นหลังลำดับที่		
	ถนนพหลโยธิน ตำบล เชียงรากน้อย อำเภอ บางปะอิน จังหวัด พระนครศรีอยุธยา	ทิศตะวันออก คลองชลประทานที่ ๑ จด ระยะ เมตร ทิศตะวันตก ที่ว่าง จด ระยะ เมตร ทิศเหนือ ที่ดินเลขที่ ๕ ๒๒ น. จด ๖ ธ. ระยะ เมตร ทิศใต้ ที่ดินเลขที่ ๒ จด ระยะ เมตร พระนครศรีอยุธยา บำเหน็จหลวง ๑๐๔ ๐๐๐๔/๒๕๑๕ ๒ ธ.ค. ๒๕๑๕	๑.๓๗๑	(๓๐๐-๐-๐๔) ๒๙๔- ๓-๗๒	๔๘,๔๘๖,๑๐๐		ห้ามผู้ใดยึดถือครอบครองเป็นกรรมสิทธิ์ ยกให้เมื่อ ๓๑ ต.ค. ๒๖๘	จัดสรรให้กรมศึกษาไร่ราชการ ๒.ที่ทำการตำรวจทางหลวง ๓.ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข ๔.จัดให้เช่าอยู่อาศัย	(๕๐๒) (ปท.๕๕๕) อย. 591	๑ ลักษณะ/รูปทรง อาคารตึก ๒ ชั้น • หลัง ขนาด ๖๗๐ ม.ว. เสา ก.ร.ต. ฝา ก่ออิฐฉาบปูน พื้น ก.ร.ต. หลังคา ปูนซีเมนต์	๔๘๔,๐๐๐		งบประมาณ ปี ๒๕๑๔	ตึกกรรมหาสตร	1	ที่ดินแปลงนี้ถูกตัดเนื้อที่ตามคำสั่งที่ ๑๘๐/๑๖๓๒๐ ลงวันที่ ๒๗/๖/๖๘ ๑. วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ใช้ ๒๗๐ - ๒ - ๗๒ ๒. ที่ทำการตำรวจทางหลวง ใช้ ๑ - ๒ - ๐๐ ๓. ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข เช่า ๑ - ๐ - ๐๐ ๔. จัดให้เอกชนเช่าอยู่อาศัย ๗ - ๒ - ๐๐ ๕. นอกนั้นถูกถนนพหลโยธินตัดผ่าน
			ยกเลิกที่ดินราชพัสดุแปลงหมายเลขทะเบียน ปท.๕๕๕ (เนื่องจากตั้งอยู่ในเขตจังหวัดอยุธยา) ตามคำสั่งกรมธนารักษ์ หนังสือที่ กค ๐๔๐๑/๑๒๕๐๘ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๓๗ สุวเมธ รื่นสุข (นายสุวเมธ รื่นสุข) เจ้าหน้าที่จัดประโยชน์ ๗							๑ ลักษณะ/รูปทรง อาคารตึก ๓ ชั้น • หลัง ขนาด ๘๙๐ ม.ว. เสา ก.ร.ต. ฝา ก่ออิฐฉาบปูน พื้น	๑,๑๑๖,๐๐๐		งบประมาณ ๒๕๑๔	อาคารเรียน	2	

ดังนั้น ที่ตั้งของวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ จึงใช้พื้นที่ของราชพัสดุ
จำนวน ๒๗๐ ไร่ ๒ งาน ๗๒ ตารางวา เท่านั้น

(ซ้าย) แท็งก์น้ำบาดาลกับอาคารหัตถศึกษา ช่วงทศวรรษแรกที่ย้ายมา

(ขวา) ภายหลังการบูรณะ ถ่ายภาพ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๙

แท็งก์น้ำบาดาล คือสิ่งก่อสร้างอย่างแรก ก่อนการก่อสร้างอาคารเรียน หอพักนักศึกษา บ้านพัก และอาคารประกอบอื่นๆ เพื่อเตรียมความพร้อม และย้ายนักศึกษาพร้อมบุคลากรมาเปิดดำเนินการเรียนการสอน ในภาคเรียนที่ ๒ ของปีการศึกษา ๒๕๑๕ ณ วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ที่จังหวัดปทุมธานี แท็งก์น้ำนี้อยู่บริเวณตอนกลางของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่โดยรวมเป็นที่ลุ่มต่ำ สภาพเป็นท้องนา เป็นแหล่งงูแมวเซาชุกชุม การบุกเบิกปรับสภาพจำเป็นต้องถมดินเพื่อก่อสร้างอาคารต่างๆ ส่วนใหญ่ใช้ดินที่ขุดสระน้ำขนาดใหญ่แนวกลางพื้นที่ จำนวน ๓ สระ และประสบปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝนน้ำหลาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณหอพักนักศึกษาและบ้านพักด้านหลังของพื้นที่ (จากด้านหน้า ติดถนนพหลโยธิน มีบ้านพักครูจำนวน ๑๑ หลัง สร้างเรียงแถวจากทิศตะวันออกไปทางตะวันตก หลังแรกเป็นบ้านพักหัวหน้าสถานศึกษา) ในภาพขวามือคืออาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งย้ายจากอาคาร ๔ มาอยู่บริเวณนี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ส่วนอาคารหัตถศึกษาซึ่งเดิมใช้เรียนวิชาออกแบบเขียนแบบกับวิชาที่เกี่ยวข้องและวิชาศิลปศึกษา ได้แยกไปสังกัดคณะที่ก่อตั้งใหม่ อาคารจึงถูกรื้อถอนไปแล้ว คงเหลือแท็งก์น้ำบาดาลเป็นตำนานคู่สถาบันต่อไป

นักศึกษายุคบุกเบิกสถาบันร่วมด้วยช่วยกันพัฒนา บริเวณริมถนนพหลโยธิน

ร่วมแรงร่วมใจปรับพื้นที่ เพื่อก่อสร้างพระอนุสาวรีย์ ปี ๒๕๑๘

บริเวณด้านหน้าต่อจากสระน้ำใหญ่ เป็นที่ลุ่มต่ำ สภาพน้ำท่วมสนามกีฬาในฤดูฝนเมื่อ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๓๘ ในฤดูน้ำหลาก น้ำท่วม ยามแล้งใช้เป็นสนามกีฬา

< ณ ที่เดียวกัน ปี ๒๕๔๐ กำลังก่อสร้างอาคาร ๑๕ ชั้น การพัฒนาบริการจัดการศึกษาขยายขอบเขตมากขึ้นตามลำดับ เช่นเดียวกับการพัฒนาด้านอาคารสถานที่จากพื้นที่ลุ่มต่ำเดิม แต่ใช้เทคโนโลยีการก่อสร้างสมัยใหม่จึงสร้างอาคาร ๑๕ ชั้นได้ (รวมทั้งอาคารอื่นๆ ในเวลาต่อมา) เริ่มทำการก่อสร้าง พ.ศ. ๒๕๔๐ แล้วเสร็จสมบูรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ โปรดเกล้าฯ พระราชทานนามว่า "อาคาร ๑๐๐ ปี สมเด็จพระศรีนครินทร์"

"อาคาร ๑๐๐ ปี สมเด็จพระศรีนครินทร์" อาคาร ๑๕ ชั้น ด้านหน้ามหาวิทยาลัย

อาคาร ๗๕ ปี วไลยอลงกรณ์

อาคาร ๘๐ ปี วไลยอลงกรณ์

อร่ามเรืองเหลืองทองชวนมองนัก แดนแห่งรักภักดีมีศรีศักดิ์
สืบสานงานการศึกษามาพร้อมพรัก แจ้งประจักษ์รวมจิตนิจนิรันดร์
(นพรัตน์ พันธุ์แสง ประพันธ์ / ศิริวรรณ สุขแซว ถ่ายภาพ / ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐)
ทัศนียภาพบริเวณอาคาร ๑๐๐ ปี สมเด็จพระศรีนครินทร์ มรภ.วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

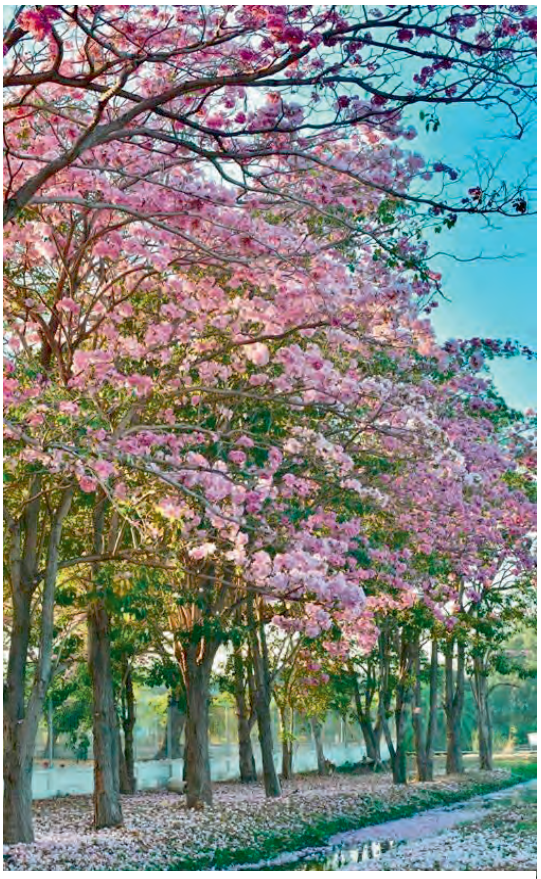

"ชมพูพันธุ์ทิพย์" ขณะนี้มีปลูกใกล้หอพักนักศึกษา

"ราชพฤกษ์ หรือ คูน" *(Golden Shower)* ***ต้นไม้ประจำมหาวิทยาลัย*** *ต้นไม้นี้เคยมีอยู่ใกล้อาคารอำนวยการ หรือ "นิทราสนิท" ที่ กทม. และมีปลูกเป็นแถวที่ถนนหน้าหอประชุม โรงอาหารและอาคารพลศึกษา (โรงยิม) ณ ที่ตั้งปทุมธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ มาแล้ว ส่วนต้น "ชมพูพันธุ์ทิพย์" หน้าอาคารเรียน ๑-๒-๓-๔ นั้น นำมาปลูกปี พ.ศ. ๒๕๑๗ จำนวนมาก จนนักศึกษารุ่นต่อจากนั้น เข้าใจว่าเป็นต้นไม้ประจำสถานศึกษา เนื่องจากยังไม่มีการกำหนดต้นไม้ประจำสถาบัน ต่อมาจึงมีการประชุมตกลงเลือก "ต้นราชพฤกษ์" เป็นต้นไม้ประจำสถาบัน ในช่วงเวลาที่ฉลองการก่อตั้งสถาบันครบ ๖๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๓๕)*

มหาอุทกภัย ปี ๒๕๕๔ ในช่วงเดือนกันยายนและต้นตุลาคมปีนั้น พื้นที่จังหวัดภาคเหนือและภาคกลางของไทยต้องประสบอุทกภัยรุนแรงกว่าครั้งก่อนๆ เมื่อรัฐบาลจัดตั้งศูนย์กลางเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยดังกล่าว ที่ท่าอากาศยานดอนเมือง กรุงเทพมหานคร มีผู้บริหาร บุคลากร และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเป็นจิตอาสาไปช่วยปฏิบัติงานด้วย และนำมาซึ่งการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เห็นสมควรมอบหมายให้จัดตั้งศูนย์บรรเทาความเดือดร้อนของผู้ประสบภัยจากอุทกภัย ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี เพื่อช่วยเหลือและเป็นแหล่งพักพิงแก่ผู้ประสบภัยจากพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและปทุมธานี ตั้งแต่วันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๔ เป็นต้นมา ซึ่งบุคลากรทุกส่วนของมหาวิทยาลัย หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนจำนวนมากที่มีกุศลจิต และจิตอาสา ร่วมมือร่วมใจกันช่วยให้การบรรเทาทุกข์ภัยครั้งนี้เบาบางลงได้

แต่แล้ววันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๔ เวลาประมาณ ๐๓.๐๐ น. มวลน้ำขนาดใหญ่ก็ไหลทะลักเข้าท่วมพื้นที่ของมหาวิทยาลัยทั้งหมด รวมถึงชั้นล่างของอาคาร ๘๐ ปี วไลยอลงกรณ์ ที่ใช้เป็นที่พักพิงแก่ผู้ประสบภัย และถนนพหลโยธินด้านหน้าด้วย ทำให้ต้องขนย้ายทั้งทรัพย์สินและบุคคลเป็นโกลาหล

มหาอุทกภัยครั้งนี้ยาวนานกว่าเดือน ระดับน้ำจึงลดลงสู่สภาวะปกติ นำความเสียหายใหญ่หลวงทั้งด้านทรัพย์สิน ทางกายภาพและสภาพจิตมาสู่ผู้ประสบภัยทุกหมู่เหล่า จำเป็นต้องฟื้นฟูสภาพต่างๆ ภายหลังน้ำลด แต่บุคลากรของมหาวิทยาลัยก็ตั้งมั่นแน่วแน่ในการดำเนินพันธกิจต่อไปโดยไม่ย่อท้อ ด้วยมีพระมิ่งขวัญประจำสถาบันทรงสถิตอยู่ในดวงใจของทุกคน

ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ยังมีพื้นที่เพื่อจัดการศึกษาตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้น ได้แก่

๑. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สระแก้ว ที่ตั้ง ณ ถนนสุวรรณศร หลัก กม. ๒๕๐-๒๖๐ ตำบลท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ๒๗๐๐๐ มีเนื้อที่ ๖๑๕ ไร่ ๑ งาน ๕๑ ตารางวา เริ่มเปิดบริการการศึกษาแก่ท้องถิ่นทั้งระดับปริญญา บัณฑิตศึกษา และประกาศนียบัตรเฉพาะทาง ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๒ เป็นต้นมา

๒. สภามหาวิทยาลัยอนุมัติให้มหาวิทยาลัยจัดซื้อที่ดินซึ่งอยู่ติดกันด้านทิศเหนือ โฉนดที่ดิน เลขที่ ๓๙๖๖ ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี (ธัญบุรี) เนื้อที่ดิน ๘๖ ไร่ ๓ งาน ๑๙ ตารางวา จดทะเบียนวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ลำดับเหตุการณ์สำคัญด้านการจัดการศึกษา

ภาคเรียนที่ ๒/๒๕๑๕ เริ่มต้นจัดการศึกษาฝึกหัดครูที่จังหวัดปทุมธานี มีหอพักนักศึกษาทั้งหญิงและชายอยู่ในสถาบัน ระยะต้นยังมีบริการจัดอาหารสำหรับนักศึกษาที่อยู่ประจำ (หอพัก) กับมีโอกาสจัดกิจกรรมนอกเวลาเสริมให้แก่นักศึกษา และมีนักศึกษาเดินทางไป-กลับด้วย ด้านการเรียนการสอนใช้หลักสูตร ป.กศ. และ ป.กศ. สูง ของกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ

พ.ร.บ. วิทยาลัยครู พ.ศ. ๒๕๑๘ เปิดสอนหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต

พ.ร.บ. วิทยาลัยครู พ.ศ. ๒๕๑๘ (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๒๗) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๒๗ ทำให้เปิดสอนระดับปริญญาตรีได้ทั้ง ๓ สาขา คือ สาขาการศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์ และสาขาศิลปศาสตร์

๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ พระราชทานนาม “สถาบันราชภัฏ” แก่วิทยาลัยครูทั่วประเทศ คำ “ราชภัฏ” หมายถึง คนของพระราชา ข้าของแผ่นดิน หรือข้าราชการ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างสูงยิ่งในโอกาสครบ ๑๐๐ ปีแห่งการสถาปนาโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ด้วย

๒๔ มกราคม ๒๕๓๘ โปรดเกล้าฯ ให้ตรา “พระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. ๒๕๓๘” และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๑๒ ตอนที่ ๔ ก ต่อมา วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๓๘ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้ “ตราพระราชลัญจกรประจำพระองค์ รัชกาลที่ ๙” เป็นตราสัญลักษณ์ประจำสถาบันราชภัฏ

พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้รับการยกฐานะเป็น “มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์” มีขอบข่ายพันธกิจกว้างขวางมากขึ้นทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิตวิทยาลัย มีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศในกลุ่มอาเซียน สาธารณรัฐประชาชนจีน และในยุโรป ได้แก่ อังกฤษและเยอรมนี

กล่าวเฉพาะปีการศึกษา ๒๕๖๐ มหาวิทยาลัยจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีทั้งหมด ๗ คณะ ๑ วิทยาลัย ประกอบด้วย ๑) คณะครุศาสตร์ ๒) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ๓) คณะวิทยาการจัดการ ๔) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ๕) คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ๖) คณะเทคโนโลยีการเกษตร ๗) คณะสาธารณสุขศาสตร์ และ ๘) วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มีหลักสูตรที่เปิดสอนทั้งสิ้น ๖๐ สาขาวิชา

โดยมีหลักสูตรระดับปริญญาตรีการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ (English Program and International Program) และสอนแบบทวิภาษา (Bilingual Program) อีกด้วย

จำนวนหลักสูตรที่เปิดสอนทุกระดับ และจำนวนนักศึกษาปริญญาตรี ปีการศึกษา ๒๕๖๐
ดังตารางข้างล่างนี้

หลักสูตรที่เปิดสอน ปีการศึกษา 2560 จำแนกตามคณะ/วิทยาลัย

หน่วย : หลักสูตร

	คณะ/วิทยาลัย	ระดับการศึกษา				รวม	ร้อยละ
		ปริญญาตรี	ป.บัณฑิต	ปริญญาโท	ปริญญาเอก		
1	คณะครุศาสตร์	9	1	2	2	14	18.67
2	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	11				11	14.67
3	คณะวิทยาการจัดการ	9				9	12.00
4	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	11		1	1	13	17.33
5	คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	8		1		9	12.00
6	คณเทคโนโลยีการเกษตร	3		1		4	5.33
7	คณะสาธารณสุขศาสตร์	2				2	2.67
8	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ	4		3	3	10	13.33
9	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สระแก้ว	3				3	4.00
	รวมทั้งหมด	60	1	8	6	75	100.00

ที่มา : สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน ข้อมูล ณ วันที่ 18 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2560

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ และภาคพิเศษ ปีการศึกษา 2560

	คณะ/วิทยาลัย	สาขาวิชา	นักศึกษาใหม่	นักศึกษาทั้งหมด	ผู้สำเร็จการศึกษา 2559	การมีงานทำของบัณฑิต 2559
		(หลักสูตร)	(คน)	(คน)	(คน)	(ร้อยละ)
1	คณะครุศาสตร์	9	425	1,881	486	51.60
2	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	11	609	2,344	545	69.75
3	คณะวิทยาการจัดการ	9	769	3,469	635	66.21
4	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	11	330	1,196	174	81.67
5	คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	8	253	876	158	89.29
6	คณเทคโนโลยีการเกษตร	3	64	280	36	73.08
7	คณะสาธารณสุขศาสตร์	2	175	593	186	82.46
8	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ	4	36	113	46	67.50
9	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สระแก้ว	3	92	199		
	รวมทั้งหมด	60	2,753	11,951	2,266	64.09

ที่มา : สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน ข้อมูล ณ วันที่ 18 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2560

พระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม

ตราสัญลักษณ์ของสถาบัน

ตั้งแต่ก่อตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕

ไม่ทราบปีที่เริ่มใช้
แต่ศิษย์ ๒๔๙๐ มีใช้

ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๗

ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๘

ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๖

ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗-ปัจจุบัน

๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร (พระอิสริยยศขณะนั้น) ประทานกำเนิด “โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์” ที่ถนนเพชรบุรี กรุงเทพฯ

พระราชทานพระราชวโรกาสให้เข้าเฝ้าฯ ในวาระต่างๆ

พ.ศ. ๒๕๐๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ เสด็จฯ ทอดพระเนตรละครที่นักเรียนแสดงที่สวนมิสกวัน อาจารย์อวยพร เปล่งวานิช ผู้อำนวยการ ทูลเกล้าฯ ถวายสูจิบัตร

พ.ศ. ๒๕๐๕ ผู้อำนวยการ (อาจารย์อวยพร เปล่งวานิช) ทูลเกล้าฯ ถวายงานฝีมือนักเรียน แด่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในงานกาชาดที่สวนอัมพร ในปีเดียวกันนี้ ผู้อำนวยการได้ทูลเกล้าฯ ถวายการฝีมือนักเรียนแด่สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ด้วย

๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๗ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ และสมาคมศิษย์เก่าเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ไว้ "ในพระบรมราชูปถัมภ์" คุณหญิงประภาพรรณ วิจิตรวาทการ ศิษย์เก่ารุ่น ๑ เป็นผู้ยื่นขอจดทะเบียนก่อตั้ง "สมาคมศิษย์เก่าเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์" สมาคมศิษย์เก่าฯ ร่วมออกร้านในงานกาชาดประจำทุกปี และนำรายได้ทูลเกล้าฯ ถวายตลอดมา

เข้าเฝ้าฯ ถวายเงินจากงานกาชาด เมื่อ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๖

เข้าเฝ้าฯ ถวายเงินจากงานกาชาด (๗ มกราคม ๒๕๔๘)

เข้าเฝ้าฯ ถวายเงินจากงานกาชาด (๓๐ มีนาคม ๒๕๔๙)

๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดาฯ (พระอิสริยยศขณะนั้น) ทรงเปิดพระอนุสาวรีย์สมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร ณ วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ทั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานพระราชทรัพย์แก่วิทยาลัย จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท สมเด็จฯ เจ้าฟ้าสิรินธร ทูลเกล้าฯ ถวายด้วย ๓,๐๐๐ บาท รวมเป็น ๒๐๓,๐๐๐ บาท (สองแสนสามพันบาทถ้วน) และได้นำมาก่อตั้งมูลนิธิสมเด็จเจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ มอบทุนการศึกษาแก่นักศึกษาทุกปี รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของอาจารย์

๒๗ มีนาคม ๒๕๒๐ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทรงเปิดและทรงวางพวงมาลา พระอนุสาวรีย์ (ครึ่งพระองค์) สมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร ณ วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๕๒๗ โปรดเกล้าฯ พระราชทานวัวจำนวน ๔ ตัวให้คณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาวิชาสัตวบาล ต่อมามีจำนวนเพิ่มขึ้นและมีผู้บริจาคสมทบ ยอดสูงสุดคือ ๒๖ ตัว ครั้นน้ำท่วมใหญ่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ จึงประสบปัญหาวัวล้มตาย

พ.ศ. ๒๕๓๔ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ โปรดให้อธิการและคณะกรรมการจัดทำหนังสือเทิดพระเกียรติ เรื่อง **“สมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร”** เข้าเฝ้าฯ ประทานสัมภาษณ์และทรงให้ยืมพระฉายาลักษณ์อันมีค่ายิ่งจำนวนมาก เพื่อใช้ประกอบการจัดพิมพ์หนังสือดังกล่าว ภาพต่อไปนี้ด้านขวามือคือภาพปกหนังสือดังกล่าวที่พิมพ์เสร็จแล้ว เผยแพร่ในโอกาสก่อตั้งสถาบันมาครบ ๖๐ ปี

กันยายน ๒๕๓๗ คณะกรรมการมูลนิธิสมเด็จเจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ ทูลเกล้าฯ ถวายของที่ระลึกแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทรงวางพวงมาลาพระอนุสาวรีย์ และทรงเปิด “อาคารสมเด็จเจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์” ซึ่งเป็นอาคารฝึกประสบการณ์วิชาชีพสำหรับนักศึกษา

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จฯ ทรงวางพวงมาลาพระอนุสาวรีย์ และทรงเปิด “อาคาร ๑๐๐ ปี สมเด็จพระศรีนครินทร์” กับ “ห้องราชนครินทร์”

๒๑ สิงหาคม ๒๕๔๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เปลี่ยนชื่อเป็น “สถาบันราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์”

๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๗ ชื่อ “มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี” ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พุทธศักราช ๒๕๔๗

๑๐ มกราคม ๒๕๕๗ ประธานกรรมการมูลนิธิสมเด็จเจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ (อาจารย์อำนวย วัชรกิตติธาดา) พร้อมด้วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และคณะกรรมการมูลนิธิรวม ๑๑ คน เข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทูลเกล้าฯ ถวายเงินจำนวนสองแสนบาทถ้วน ณ ศาลาดุสิดาลัย

พระอนุสาวรีย์ สมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร

ภาพยุคแรกเริ่มก่อสร้างที่ปทุมธานี เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๑๘ ช่างปั้นพระอนุสาวรีย์ คือ อาจารย์กนก บุญโพธิ์แก้ว โรงเรียนช่างศิลป์ ต่อมาเป็นผู้อำนวยการกองหัตถศิลป์ กรมศิลปากร บริเวณฐานพระอนุสาวรีย์ออกแบบเป็นรูปแผนที่ประเทศไทย มีคูน้ำขุดรอบ ๓ ด้าน โดยเชื่อมต่อจากสระน้ำใหญ่ด้านหน้า

ปี ๒๕๒๐ พระอนุสาวรีย์แบบครึ่ง
พระองค์สร้างเสร็จโดยช่างปั้นคนเดิม
ประดิษฐานที่วิทยาลัยครูเพชรบุรี
วิทยาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยาม
บรมราชกุมารี เสด็จฯ ทรงเปิดเมื่อ
วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๒๐

พระอนุสาวรีย์ที่ปทุมธานี
ก่อนการปรับปรุงภูมิทัศน์ ปี ๒๕๔๐

ย้ายพระอนุสาวรีย์มาอยู่ที่หน้าอาคาร ๔ (ชั่วคราว) เพื่อปรับปรุงพื้นที่เดิม

ภายหลังการปรับปรุงภูมิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๔๒

“ในพระบรมราชูปถัมภ์” น้อมนำสู่การเรียนรู้เพื่อแสดงความจงรักภักดีและปฏิบัติตนตามรอยพระยุคลบาท

ในช่วงทศวรรษที่ ๘ ของการก่อตั้งมหาวิทยาลัย ได้กำหนด **“อัตลักษณ์” คือ บัณฑิตจิตอาสา พัฒนาท้องถิ่น** และกำหนด **“เอกลักษณ์” เป็นสถาบันที่น้อมนำแนวทางการดำเนินชีวิต ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** ในฐานะที่เป็น “มหาวิทยาลัยราชภัฏ” และเป็นมหาวิทยาลัยของไทยเพียงแห่งเดียวที่อยู่ “ในพระบรมราชูปถัมภ์” ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อม และเพื่อแสดงความจงรักภักดี ได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎี และการปฏิบัติตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและดำเนินชีวิตตามรอยพระยุคลบาทได้ทั้งส่วนตน และเผยแพร่สู่ชุมชนได้ จึงได้จัดรายวิชาที่มีคุณค่าอย่างยิ่งให้นักศึกษาของมหาวิทยาลัยได้เรียนรู้ ผ่านกระบวนการเรียนการสอนนานารูปแบบ

หลักสูตรปริญญาตรี ปีพุทธศักราช ๒๕๔๙ นับเป็นปีมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๖๐ ปี เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติในโอกาสดังกล่าว มหาวิทยาลัยได้พัฒนาหลักสูตรปริญญาตรีในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน ๑๓ รายวิชา โดยกำหนดให้มีรายวิชา**ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท ๓(๓–๐–๖) รหัสวิชา ๙๐๐๐๒๐๓ ชื่อภาษาอังกฤษ คือ To Follow in the Royal Footsteps of His Majesty the King (คำอธิบายรายวิชา) พระราชประวัติ พระราชจริยวัตร พระราชกรณียกิจ พระราชนิพนธ์ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และการประพฤติปฏิบัติตนตามพระบรมราโชวาท และพระราชดำริ** จัดอยู่ในกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นรายวิชาบังคับเรียน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกสาขาวิชา เพื่อถวายเป็นราชสดุดีในปีมหามงคล โดยสภามหาวิทยาลัยมีมติอนุมัติ เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ และเปิดสอนรายวิชาตามรอยเบื้องพระยุคลบาท ในปีการศึกษา ๒๕๕๐ เป็นต้นมา

ต่อมา มีการพัฒนาหลักสูตรปริญญาตรี หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๗ รายวิชาตามรอยเบื้องพระยุคลบาท เป็น **GE ๑๐๒ อัตลักษณ์บัณฑิตวไลยอลงกรณ์ VRU Identities ๖(๓-๖-๙)** คำอธิบายรายวิชา คือ ส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียนให้มีความภาคภูมิใจในความเป็น “วไลยอลงกรณ์” สร้างเสริมเอกลักษณ์การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อัตลักษณ์การมีจิตอาสา เพื่อให้เกิดบุคลิกภาพที่ดี เข้าใจตนเอง มหาวิทยาลัยและสังคม มีทักษะชีวิต ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ความตระหนักและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเป็นผู้นำ มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพัฒนาสังคม และมีจริยธรรมในการดำเนินชีวิต

ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ หลังจากจัดการเรียนการสอนมาได้ระยะหนึ่ง คณะกรรมการบริหารหลักสูตรเห็นสมควรแก้ไขปรับปรุงให้ทันกับสถานการณ์โลกและสังคมปัจจุบัน จึงได้ปรับปรุงหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป คณะกรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีความเห็นชอบให้จัดการเรียนการสอนแก่นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีทุกสาขาวิชา เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๙ เริ่มใช้ปีการศึกษา ๒๕๕๙ กล่าวเฉพาะรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัย กับการแสดงความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและราชวงศ์จักรี โดยจัดให้เรียน ๒ รายวิชา ดังนี้

๑. VGE๑๐๑ ตามรอยพระยุคลบาท To Follow in the Royal Footsteps of His Majesty the King ๓(๒-๒-๕) คำอธิบายรายวิชา คือ พระราชประวัติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระอัจฉริยภาพ พระจริยวัตร หลักการทรงงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจและสังคม โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทศพิธราชธรรมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

๒. VGE๑๐๙ อัตลักษณ์บัณฑิตวไลยอลงกรณ์ VRU Identities ๔(๒-๔-๖) คำอธิบายรายวิชา คือ ส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียนให้มีความภาคภูมิใจในความเป็น "วไลยอลงกรณ์" มีจิตอาสา มีคุณธรรม จริยธรรม เคารพกฎระเบียบ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มหาวิทยาลัย และสังคม มีทักษะชีวิตความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีบทบาทความเป็นผู้นำ และผู้ตาม มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา พัฒนาสังคม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นต้นมา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีเป้าหมายหลักให้บัณฑิตระดับสูงนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการบริหารจัดการการเรียนการสอนและเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและประเทศชาติอย่างยั่งยืนต่อไป **นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.)** สาขาบริหารการศึกษา ได้เรียนเป็นวิชาบังคับ คือ **รายวิชาทฤษฎีการพัฒนาประเทศอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ๓(๓-๐-๖)** รหัสวิชา ๒๕๓๕๓๐๑ ชื่อวิชาภาษาอังกฤษ คือ National Development Theories According to His Majesty's Initiatives สำหรับ**นักศึกษาระดับปริญญาเอก ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ค.ด.)** ทั้งสองสาขาดังกล่าวแล้วข้างต้น มหาวิทยาลัยจัด**รายวิชาสัมมนาการจัดการศึกษาและภูมิพลังปัญญาของแผ่นดิน Seminar on Education and Royal Wisdom ๓(๒-๒-๕) รหัสวิชา ๑๐๑๘๖๐๔** เป็นวิชาบังคับให้นักศึกษาทุกคนเรียนเช่นเดียวกัน มีคำอธิบายรายวิชา คือ สัมมนาสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มทางการศึกษา กระบวนทัศน์ เรื่องภูมิพลังปัญญาของแผ่นดิน โดยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีอันเนื่องมาจากพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง การประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษา ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้การพัฒนาทรัพยากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ

หลักสูตรปริญญาเอก รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ด.) เปิดสอนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ มีรายวิชาบังคับ คือ **สัมมนาการบริหารจัดการนโยบายเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจพอเพียง Seminar on Global and Sufficiency Economy Policy Management ๓(๓-๐-๖) รหัสวิชา ๒๕๕๗๓๐๘** มีคำอธิบายรายวิชาดังนี้ หลักการทางเศรษฐศาสตร์ ทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาค กรอบแนวคิดและหลักการพื้นฐานของนโยบายการเงินการคลัง วิวัฒนาการของระบบเศรษฐกิจและการค้าเสรี ตลอดจนปัญหาและแนวโน้มของการพัฒนาเศรษฐกิจยุคใหม่ เศรษฐกิจสร้างสรรค์จากฐานความรู้ การค้าระหว่างประเทศ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและองค์กรทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมหภาค การเงิน การคลัง การค้าระหว่างประเทศ และเศรษฐกิจพอเพียงในระดับจุลภาค การผลิตในระดับครัวเรือน ชุมชน วิสาหกิจ ธุรกิจและอุตสาหกรรม สัมมนาหัวข้อและประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงและหลักเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากฐานความรู้มาประยุกต์ใช้ในการสร้างความมั่นคงให้กับเศรษฐกิจของไทยและเศรษฐกิจโลก เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาสนใจปัญหาอย่างลึกซึ้งเพื่อเขียนดุษฎีนิพนธ์

นอกจากนี้ ยังมี**หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาวิทยาศาสตรศึกษา** หลักสูตรใหม่ พ.ศ. ๒๕๕๗ เปิดรับนักศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๕๘ **รหัสวิชา ๔๐๐๗๖๐๓ แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ Concepts of Sufficiency Economy Philosophy for Science Development ๓(๒-๒-๕)** มีคำอธิบายรายวิชา วิเคราะห์ แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การพัฒนาวิทยาศาสตร์โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาศึกษาวิจัย ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

โครงการส่งเสริมบุคลากรในมหาวิทยาลัยและชุมชนภายนอกสู่วิถีพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

นอกจากการจัดรายวิชาเพื่อแสดงความจงรักภักดีและเรียนรู้การดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ สำหรับนักศึกษาทุกระดับของมหาวิทยาลัยแล้ว มหาวิทยาลัยยังจัดทำโครงการอบรมบุคลากรภายใน ทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนเพื่อเป็นเอกลักษณ์บุคลากรของมหาวิทยาลัย ในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัย "ในพระบรมราชูปถัมภ์" เพียงแห่งเดียวในประเทศไทย รวมถึงโครงการจัดอบรมบริการทางวิชาการแก่บุคคลขององค์กรภายนอก หรือประชาชนทั่วไปอีกด้วย ทั้งนี้ สำนักส่งเสริมการเรียนรู้และบริการวิชาการเป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการและประสานงานมาตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๔๔ แล้ว โดยบางครั้งได้ร่วมมือกับองค์กรภายนอกด้านวิทยากร แหล่งเรียนรู้ดูงาน สาธิตหรือฝึกปฏิบัติ เช่น สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ จังหวัดนครนายก และพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ (องค์การมหาชน) จังหวัดปทุมธานี รวมถึงภูมิปัญญาชาวบ้านในท้องถิ่นต่างๆ

สำนักส่งเสริมการเรียนรู้และบริการวิชาการ มีหน้าที่ประ การหนึ่ง คือการสืบสานแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยเน้นเรื่องการเผยแพร่ปรัชญาและองค์ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้เรียนรู้สู่วิถีพอเพียง ด้วยวิธีการเข้าใจ เข้าถึง และการพัฒนาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการก้าวเดินตามรอยพระยุคลบาท ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการให้บริการวิชาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนและสังคม มีการส่งเสริมการเรียนรู้และการสืบสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ นอกจากนี้ สำนักฯ ยังสนับสนุนส่งเสริมการบริการวิชาการให้องค์กรและบุคลากรน้อมนำแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติอีกด้วย นับตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๕๒ จนถึงปัจจุบัน มีโครงการจัดอบรมแก่อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และบุคลากรของมหาวิทยาลัย และชุมชนในท้องถิ่น รวมถึงประชาชนทั่วไปตลอดมา

ตัวอย่างภาพกิจกรรมระหว่างการอบรมเรียนรู้และดูงาน

การสืบสานพระปณิธานด้านการศึกษาแก่ปวงประชาและสืบสานงานศิลป์ของไทย

โลกปัจจุบันมีเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้ามากมายตามยุคของการสื่อสารระบบดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ต้องปรับปรุงหลักสูตรต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องทันการณ์กับยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกระบบโรงเรียน และการเรียนรู้ตามอัธยาศัยซึ่งเป็นการเรียนรู้ตลอดชีพ ดังภาษาอังกฤษว่า Education is for life. เพื่อให้นักศึกษาเรียนรู้ ฝึกฝนทักษะ และมีประสบการณ์ในสาขาวิชาที่ตนเลือกเรียน เมื่อสำเร็จการศึกษาพร้อมออกไปสู่ตลาดแรงงานได้ดี ขณะเดียวกันยังคงจัดการศึกษาส่วนหนึ่งเพื่อผลิตบัณฑิตที่สืบสานและรังสรรค์ผลงานจากหนึ่งสมองผ่านมือทั้งสองข้างได้อย่างงดงาม แสดงเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมและงานหัตถกรรมของไทยที่สืบทอดกันมายาวนาน อาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรทุกฝ่ายได้ร่วมมือกันทำกิจกรรมที่สร้างชื่อเสียงดีงามแก่มหาวิทยาลัย ดำเนินรอยตามพระปณิธานในสมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ องค์ประทานกำเนิดมหาวิทยาลัย และศิษย์รุ่นบุพการีในอดีตที่สืบสานต่อกันมาจนถึงรุ่นปัจจุบัน

ในห้วงเวลาที่มหาวิทยาลัยจัดฉลองการก่อตั้งมาครบ ๘ ทศวรรษ (๘๐ ปี) ต่อมาจนถึงการฉลองครบ ๗ รอบ (๘๔ ปี) ใน พ.ศ. ๒๕๕๙ กระทั่งถึงปัจจุบันแห่งการบันทึกเกร็ดประวัติของมหาวิทยาลัย ผู้บริหาร คณะอาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรของมหาวิทยาลัย ร่วมใจสามัคคีกันรังสรรค์ผลงานให้ประจักษ์แก่ชุมชน และสังคมยอมรับ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาผ่านกระบวนการเรียนการสอน การฝึกฝนประสบการณ์วิชาชีพสาขาต่างๆ สร้างชื่อเสียง ได้รับคำชมเชยหรือรางวัล ขอยกตัวอย่างผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาบางหลักสูตรหรือโครงการ ดังนี้

หลักสูตรคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ปีการศึกษา ๒๕๕๔ โครงการเข้าร่วมแข่งขันประกวดการตกแต่งบายศรี ในงานเย็บร้อยค่อยจีบดอกไม้สดและใบตอง ครั้งที่ ๒ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ในวันที่ ๗-๘ กรกฎาคม ๒๕๕ **ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๑** และโครงการวิทยากรให้ความรู้การบริการ “กิจกรรมยามว่าง” การทำพิมเสนและยาหม่องน้ำ แด่ผู้สูงอายุจำนวน ๔๐ คน ณ สถานสงเคราะห์คนชราวาสนเวศม์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๔

ปีการศึกษา ๒๕๕๕ โครงการประกวดกระทงใบตองดอกไม้สด ณ ศูนย์ศิลาปาชีพบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ผลการดำเนินงาน ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมถ้วยรางวัลพระราชทานสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ชื่อผลงานชุด
"พุทธบูชาส่องหล้า
แดนสยาม"

ถ้วยรางวัลพระราชทาน
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ
รางวัลยอดเยี่ยมในการประกวด
กระทงใบตองดอกไม้สด

ปีการศึกษา ๒๕๕๖ โครงการเข้าร่วมแข่งขันเย็บร้อยค่อยจีบประดิษฐ์ใบตองระดับชาติ ครั้งที่ ๔ ได้เข้าร่วมประกวดบายศรีต้น และงานกระเช้าดอกไม้ประณีตศิลป์ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ระหว่างวันที่ ๑-๒ สิงหาคม ๒๕๕๖ ผลการดำเนินงาน ประกวดบายศรีต้น ได้รับรางวัลส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ส่วนงานกระเช้าดอกไม้ประณีตศิลป์ ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๑

ปีการศึกษา ๒๕๕๗ โครงการประกวดอาหาร Makro Horeca Challenge ๒๐๑๔ ที่อิมแพคเมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี ในวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ การดำเนินงาน คือการประกวดคิดและผลิตสูตรอาหารจานเดียว ราคาไม่เกิน ๒๕ บาท ของบริษัท สยามแม็คโคร จำกัด (มหาชน) โดยส่งประกวดทั้งหมด ๔ เมนูอาหาร ได้รับรางวัลเหรียญเงิน ๓ รางวัล และเหรียญทองแดง ๑ รางวัล

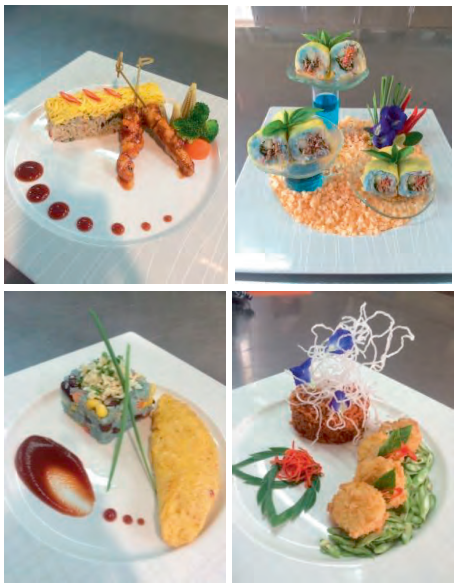

โครงการเข้าร่วมแข่งขันเย็บร้อยค่อยจีบประดิษฐ์ใบตองระดับชาติ ครั้งที่ ๕ ได้ร่วมประกวดชนิดพวงมาลา ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต วันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๗

ปีการศึกษา ๒๕๕๘ โครงการเข้าร่วมแข่งขันเย็บร้อยค่อยจีบประดิษฐ์ใบตองระดับชาติ ครั้งที่ ๖ ได้ร่วมประกวดบายศรี ณ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๕๘

โครงการประกวดแข่งขันกระทงลอยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประจำปี ๒๕๕๘ ได้ร่วมประกวดกระทงลอยและประกวดโคมแขวน ณ ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ ๒๑-๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ผลการดำเนินงาน การประกวดโคมแขวนได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๑

โครงการประกวดแข่งขัน “น้ำพริกลงเรือ ตำรับสำนักพระวิมาดาเธอฯ” ได้ร่วมประกวด ณ ห้องภาณุรังษี โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพมหานคร ในวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

โครงการประกวดอาหาร Makro Horeca Challenge ๒๐๑๖ ที่แม็คโคร สาขาแจ้งวัฒนะ ในวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๙ ผลการดำเนินงาน ประกวดอาหารยุโรปโดยมีการสุ่มเนื้อสัตว์และต้องมีวิธีการประกอบอาหารอย่างน้อย ๖ ชนิด ได้รับคัดเลือกเข้ารอบระดับภูมิภาค ทั้งนี้ นักศึกษาได้ร่วมงานกับแม็คโครอีกครั้ง ในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๑ หัวเรื่อง อาหารสตรีทฟู้ด (Street Food) ชื่อเมนูอาหาร “ลาซานญ่าผัดไทย”

ร่วมจัดแสดงผลงานของนักศึกษา (การแกะสลักผักและผลไม้) "โครงการการจัดการเรียนรู้เชิงผลิตภาพ Productive Learning" คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ณ หอประชุมวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

การบริการทางวิชาการ "ประดิษฐ์บายศรีจากผ้า" ณ โรงเรียนทีปังกรวิทยาพัฒน์ (มัธยมวัดหัตถสารเกษตร) จ.ปทุมธานี ในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐

โครงการครบเครื่องเรื่องการเรือนฯ ประดิษฐ์ใบตอง ระดับชาติครั้งที่ ๘ "กรองร้อยมวลมาลี วิถีไทยวิถีพุทธ" วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี จ. สุพรรณบุรี

รางวัลชนะเลิศประกวดกระทงใบตองดอกไม้สด ประจำปี ๒๕๖๐ เมื่อ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ณ เรือนไทย มรว.

หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เนื่องจากอาจารย์ด้านศิลปกรรมของมหาวิทยาลัยมีชื่อเสียงในฐานะศิลปินมีผลงานในสังคมมานาน และเป็นผู้มีจิตวิญญาณของความเป็น “ครูศิลปะเปี่ยมคุณธรรม” ยังผลให้ในแต่ละปีนักศึกษามีผลงานแสดงเป็นที่ประจักษ์ในสังคมตลอดมา

นายศรณรงค์ เบาสันเทียะ ได้รับทุนจากกองทุนส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปะ
มูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประจำปี ๒๕๕๙

ศิลปนิพนธ์ยอดเยี่ยม ปี ๒๕๖๐ : ๑) นายพิตตินันท์ แถนสีแสง
๒) น.ส.ณัชชา วรศักดิ์ศิริกุล ๓) น.ส. สุปราณี วงษ์สา
ได้รับคัดเลือกให้จัดแสดงผลงานระหว่างวันที่ ๒๙ พฤษภาคม
ถึง ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๐ ณ หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ

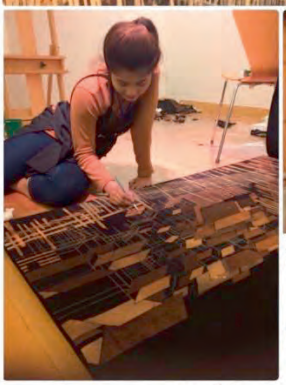

ผู้แทนมหาวิทยาลัยร่วมโครงการ
ดาวเด่นบัวหลวง ๑๐๑ ปีที่ ๑๐
ระหว่างวันที่ ๑๘-๒๗ พ.ย. ๒๕๖๐

คือ น.ส.สุดารัตน์ หิงวัน และ น.ส.ธิติมา ศรีภูเก็ต

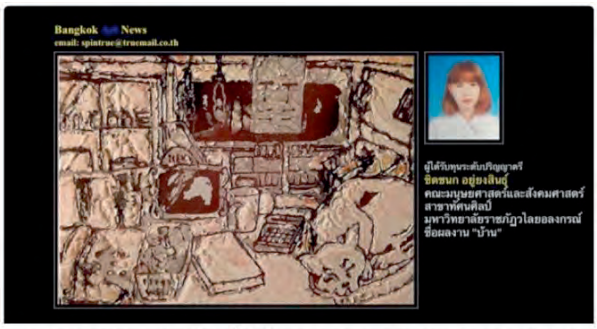

น.ส.ชิดชนก อยู่ยงสินธุ์ ได้รับทุนจากกองทุนส่งเสริมการศึกษา
สร้างสรรค์ศิลปะ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๐ (๒๒ พ.ย. ๒๕๖๐)

น.ส. ณัฐพร เติมเพชร ผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพศิลปินรุ่นใหม่ ประจำปี ๒๕๖๑

เมื่อคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เตรียมต้อนรับบัณฑิตที่จะมาซ้อมรับปริญญาบัตร ระหว่างวันที่ ๑-๓ มีนาคม ๒๕๖๑ ได้มอบหมายให้สาขาวิชาทัศน์ศิลป์ดำเนินการรังสรรค์สถานที่ นำโดยประธานสาขา ผศ.นเรศ ยะมะหาร และทีมงาน จึงบังเกิดผลงานน่าชื่นชม “ภาพ ๔ มิติ Realistic” ดังนี้

Before & After : ยืนมุมเดิม ตำแหน่งเดิม ทุกอย่างน่าอัศจรรย์! อาจารย์และศิษย์ช่วยกันเนรมิตพื้นที่หน้าคณะมนุษยศาสตร์ฯ เป็นภาพ ๔ มิติ รวมใต้น้ำ (สระบัว-บ่อปลา-เต่า) เพื่อต้อนรับบัณฑิตในการซ้อมรับปริญญาบัตร เมื่อต้นเดือนมีนาคม ๒๕๖๑

ภาพสระบัว-บ่อปลา ๔ มิติ Realistic ต้อนรับบัณฑิตรุ่นพี่

หลักสูตรดนตรีสากล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จัดบริการวิชาการแก่สังคม

วันอังคารที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๖๐ สาขาวิชาดนตรีสากล ได้รับเชิญจากพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ จ.ปทุมธานี ให้เข้าร่วมแสดงในงาน “ในหลวงรักเรา สืบสาน รักษา ต่อยอด พระราชปณิธาน” โดยวงดนตรี VRU Big Band ได้บรรเลงบทเพลงพระราชนิพนธ์ ร่วมกับอาจารย์ธนิสร์ ศรีกลิ่นดี ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง ประจำปี ๒๕๕๙

การบริการวิชาการความรู้ด้านดนตรี ณ โรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม จังหวัดปทุมธานี
เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๙

หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิศวกรรมเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

ทีมหุ่นยนต์ของมหาวิทยาลัย : จากแชมป์ระดับประเทศสู่การเป็นแชมป์โลก

ความเป็นมาของหลักสูตร หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิศวกรรมอัตโนมัติ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ได้เปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๕ มาเป็นเวลา ๕ ปี ครบรอบการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย ด้วยในสถานการณ์ปัจจุบันแนวทางการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย มีการเตรียมความพร้อมสู่อุตสาหกรรม ๔.๐ ซึ่งหนึ่งในเทคโนโลยีสำคัญที่จะปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตของภาคอุตสาหกรรมได้อย่างเหมาะสม คือ ระบบเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์อัตโนมัติ ทั้งยังเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีศักยภาพเป็นปัจจัยขับเคลื่อนเศรษฐกิจ (New Growth Engine) ของประเทศ ให้เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันจากที่เป็นอยู่ให้สูงขึ้น เป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรมแห่งอนาคต คืออุตสาหกรรมหุ่นยนต์เพื่อการอุตสาหกรรม (Robotics) ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงได้ปรับปรุงรายวิชาและชื่อหลักสูตรเป็น **"วิศวกรรมเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์"** เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และผลิตบัณฑิตได้ตามความต้องการของตลาดแรงงาน และภาคอุตสาหกรรมต่อไป **ปัจจุบันหลักสูตรวิศวกรรมเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ ผ่านการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแล้ว และได้เปิดรับนักศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๖๐**

ด้วยความตั้งใจมุ่งมั่นพากเพียรอุตสาหวิริยะของคณะอาจารย์และนักศึกษาสาขาวิชานี้ทุกขั้นตอนจึงสามารถฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ จนประสบผลแห่งความสำเร็จอย่างงดงาม สร้างชื่อเสียงโด่งดังทั้งในระดับ

มหาวิทยาลัยของไทยและระดับโลกในระยะเวลาดำเนินงานอันสั้น และในการแข่งขันได้รางวัลชนะเลิศ **แชมป์โลกโอลิมปิกหุ่นยนต์ประจำปี ๒๕๖๐ (World Robot Olympiad 2017) รุ่นมหาวิทยาลัย (Advanced Robotics Challenge) ณ ประเทศคอสตาริกา ทีมงานใช้ชื่อ** Valaya Alongkorn Team นำความชื่นชมยินดีใหญ่หลวงแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์แห่งเดียวนี้ สมควรแก่การบันทึกไว้ในหนังสือเล่มนี้ด้วย

ผลงานของหลักสูตรวิศวกรรมเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์

แชมป์โอลิมปิกหุ่นยนต์ประเทศไทย ๔ สมัยซ้อน

(World Robot Olympiad Thailand)

แชมป์โอลิมปิกหุ่นยนต์ประจำปี ๒๕๕๗ รุ่นมหาวิทยาลัย
แชมป์โอลิมปิกหุ่นยนต์ประจำปี ๒๕๕๘ รุ่นมหาวิทยาลัย
แชมป์โอลิมปิกหุ่นยนต์ประจำปี ๒๕๕๙ รุ่นมหาวิทยาลัย
แชมป์โอลิมปิกหุ่นยนต์ประจำปี ๒๕๖๐ รุ่นมหาวิทยาลัย

แชมป์โลกโอลิมปิกหุ่นยนต์ ประจำปี ๒๕๖๐

(World Robot Olympiad 2017)

รุ่นมหาวิทยาลัย (Advanced Robotics Challenge)

ปีที่เข้าแข่งขัน	รายละเอียด	ผลงาน
ปี ๒๕๕๗ (รอบภูมิภาค)	เริ่มส่งนักศึกษาเข้าแข่งขันรายการโอลิมปิกหุ่นยนต์ประจำปี ๒๕๕๗ รอบภูมิภาค ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา จังหวัดชลบุรี ในวันที่ ๒-๓ กรกฎาคม ๒๕๕๗	ทีมลูกเจ้าฟ้า gen.1 ได้รางวัลรองชนะเลิศอันดับสอง รุ่นมหาวิทยาลัย

ปีที่เข้าแข่งขัน	รายละเอียด	ผลงาน
ปี ๒๕๕๗ (ชิงแชมป์ประเทศไทย)	จากนั้นเข้ารายการโอลิมปิกหุ่นยนต์ประจำปี ๒๕๕๗รอบชิงแชมป์ประเทศไทย ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ วันที่ ๓-๕ กันยายน ๒๕๕๗	ทีมทิ้งทวน gen.1 ได้รางวัลชนะเลิศอันดับหนึ่ง (แชมป์ประเทศไทย รุ่นมหาวิทยาลัย) และได้เป็นตัวแทนประเทศไทยในการแข่งขันชิงแชมป์โลก ที่ประเทศรัสเซีย
ปี 2557 (ชิงแชมป์โลกที่ประเทศรัสเซีย)	เป็นตัวแทนประเทศไทย และได้เข้าร่วมการแข่งขันชิงแชมป์โลกที่ประเทศรัสเซียในรายการ WRO 2014 (World Robot Olympiad 2014) ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๑-๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ณ เมืองโซชิ ประเทศรัสเซีย	ได้อันดับที่ ๑๐ ของโลก จากตัวแทนระดับประเทศทั้งหมด ๒๑ ทีม

รายชื่อทีมแข่งขันรอบภูมิภาคที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา จ.ชลบุรี:
รายชื่อทีมลูกเจ้าฟ้า : ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ อินทโชติ / นายดิลก พินิจศักดิ์ / นายจิรานุวัฒน์ นครวงษ์ / นางสาววิลาวัลย์ ทะนานคำ

รายชื่อทีมแข่งขันชิงแชมป์ประเทศไทยที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์:
รายชื่อทีมทิ้งทวน gen.1 : ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ อินทโชติ / นายศุภชัย ภูเงิน / นายปัฐถากรณ์ อื้อฉาว / นายศักดิ์ชัย ไกรสมัคร

รายชื่อทีมแข่งขันชิงแชมป์โลกที่ประเทศรัสเซีย:
รายชื่อทีมทิ้งทวน gen.1 : ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ อินทโชติ / นายศุภชัย ภูเงิน / นายปัฐถากรณ์ อื้อฉาว / นายศักดิ์ชัย ไกรสมัคร

ทั้งนี้ ในการเดินทางไปแข่งขันที่ประเทศรัสเซีย นอกจากใช้เงินงบประมาณของมหาวิทยาลัยแล้ว ทีมงานได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากบริษัทอุตสาหกรรมถุงพลาสติกไทย จำกัด จำนวนเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน)

ปีที่เข้าแข่งขัน	รายละเอียด	ผลงาน
ปี ๒๕๕๘ (ชิงแชมป์ประเทศไทย)	ส่งทีมเข้าแข่งขันรายการโอลิมปิกหุ่นยนต์ประจำปี ๒๕๕๘ ชิงแชมป์ประเทศไทย ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม วันที่ ๒-๔ กันยายน ๒๕๕๘	ทีมทิ้งทวน gen.2 รางวัลชนะเลิศอันดับหนึ่ง (แชมป์ประเทศไทย รุ่นมหาวิทยาลัย) ทีมลูกเจ้าฟ้า gen.2 ได้รางวัลรองชนะเลิศอันดับหนึ่ง (รองแชมป์ประเทศไทย รุ่นมหาวิทยาลัย)

ปีที่เข้าแข่งขัน	รายละเอียด	ผลงาน
ปี ๒๕๕๘ (ชิงแชมป์โลก ที่ประเทศกาตาร์)	ทั้ง ๒ ทีมได้เป็นตัวแทนประเทศไทยในการแข่งขัน ชิงแชมป์โลกที่ประเทศกาตาร์ ระหว่างวันที่ ๕-๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ณ เมืองโดฮา ประเทศกาตาร์	เข้ารอบ ๑๖ ทีมสุดท้ายทั้ง ๒ ทีม

รายชื่อทีมแข่งขันชิงแชมป์ประเทศไทยที่มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม:

ทีมทิ้งทวน gen.2 : อาจารย์กิตติศักดิ์ วาดสันทัด / นายดิลก พินิจศักดิ์ / นายณัฐพงษ์ เชื้อจิ๋ว / นายอภิวัฒน์ จูฑะสุวรรณ์

ทีมลูกเจ้าฟ้า gen.2 : ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ อินทโชติ / นายคณบดี รีเรืองชัย / นายอวิรุทธ์ แท่นสูงเนิน / นายอภินันทน์ ศรีโสภา

รายชื่อทีมแข่งขันชิงแชมป์โลกที่ประเทศกาตาร์:

ทีมทิ้งทวน gen.2 : อาจารย์กิตติศักดิ์ วาดสันทัด / นายดิลก พินิจศักดิ์ / นายณัฐพงษ์ เชื้อจิ๋ว

ทีมลูกเจ้าฟ้า gen.2 : ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ อินทโชติ / นายอวิรุทธ์ แท่นสูงเนิน / นายอภินันทน์ ศรีโสภา

การไปแข่งขันที่ประเทศกาตาร์มีบริษัท เจ ปัง เอ็นเตอร์ไพรส์ (ประเทศไทย) จำกัด ร่วมสนับสนุนงบประมาณ จำนวนเงิน ๓๐๘,๐๐๐ บาท (สามแสนแปดพันบาทถ้วน)

ปีที่เข้าแข่งขัน	รายละเอียด	ผลงาน
ปี ๒๕๕๙ (ชิงแชมป์ประเทศไทย)	ส่งทีมเข้าแข่งขันรายการโอลิมปิกหุ่นยนต์ ประจำปี 2559 ชิงแชมป์ประเทศไทย ณ ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล จังหวัดขอนแก่น วันที่ ๑๖-๑๘ กันยายน ๒๕๕๙	ทีมทิ้งทวน 2.5 รางวัลชนะเลิศอันดับหนึ่ง (แชมป์ประเทศไทย รุ่นมหาวิทยาลัย) ทีมลูกเจ้าฟ้า gen.3 ได้รางวัลรองชนะเลิศอันดับหนึ่ง (รองแชมป์ประเทศไทย รุ่นมหาวิทยาลัย)
ปี ๒๕๕๙ (ชิงแชมป์โลก ที่ประเทศกาตาร์)	เป็นตัวแทนประเทศไทยเข้าแข่งขันโอลิมปิกหุ่นยนต์ชิงแชมป์โลก ประจำปี ๒๕๕๙ (World Robot Olympiad 2016) ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๔-๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ณ เมืองนิวเดลี ประเทศอินเดีย	ได้อันดับที่ ๑๐ ของโลก จากตัวแทนระดับประเทศทั้งหมด ๕๒ ทีม

รายชื่อทีมแข่งขันชิงแชมป์ประเทศไทยที่ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล จังหวัดขอนแก่น:

ทีมทิ้งทวน 2.5 : ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ อินทโชติ / นายอวิรุทธ์ แท่นสูงเนิน / นายอภินันทน์ ศรีโสภา / นายณัฐพงษ์ เชื้อจิ๋ว

ทีมลูกเจ้าฟ้า gen.3 : อาจารย์วิชวุธ บุญญานุกูล / นายกิตติพงษ์ กลิ่นพยอม / นายสถาพร สุขหลง/ นายวีราทร บุญโกศล

รายชื่อทีมแข่งขันชิงแชมป์โลกที่ประเทศอินเดีย

ทีมทิ้งทวน 2.5 : ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ อินทโชติ / นายอวิรุทธ์ แท่นสูงเนิน / นายอภินันทน์ ศรีโสภา / นายณัฐพงษ์ เชื้อจิ๋ว

การไปแข่งขันที่ประเทศกาตาร์มีบริษัทเจปัง เอ็นเตอร์ไพรส์ (ประเทศไทย) จำกัด ร่วมสนับสนุนงบประมาณ จำนวนเงิน ๑๓๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนสามหมื่นบาทถ้วน)

ปีที่เข้าแข่งขัน	รายละเอียด	ผลงาน
ปี ๒๕๖๐ (ชิงแชมป์ประเทศไทย)	ส่งทีมเข้าแข่งขันรายการโอลิมปิกหุ่นยนต์ ประจำปี ๒๕๖๐ ชิงแชมป์ประเทศไทย วันที่ ๘-๑๐ กันยายน ๒๕๖๐ ณ มหาวิทยาลัยรังสิต	ทีมทิ้งทวน gen.3 รางวัลชนะเลิศอันดับหนึ่ง (แชมป์ประเทศไทย รุ่นมหาวิทยาลัย) ทีมลูกเจ้าฟ้า gen.2 ได้รางวัลรองชนะเลิศอันดับหนึ่ง (รองแชมป์ประเทศไทย รุ่นมหาวิทยาลัย)
ปี ๒๕๖๐ (ชิงแชมป์โลก ที่ประเทศกาตาร์)	เป็นตัวแทนประเทศไทยเข้าแข่งขันโอลิมปิกหุ่นยนต์ชิงแชมป์โลก ประจำปี ๒๕๖๐ (World Robot Olympiad 2017) ที่จัดขึ้นระหว่างระหว่างวันที่ ๘-๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ณ ประเทศคอสตาริกา	ได้อันดับที่ ๑ ของโลก จากตัวแทนระดับประเทศทั้งหมด ๒๒ ทีม ใช้ชื่อทีม Valaya Alongkorn Team

รายชื่อทีมแข่งขันชิงแชมป์ประเทศไทยที่มหาวิทยาลัยรังสิต:

ทีมทิ้งทวน gen.3 : ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ อินทโชติ / นายอวิรุทธ์ แท่นสูงเนิน / นายอภินันทน์ ศรีโสภา / นายณัฐพงษ์ เชื้อจิ๋ว

ทีม The Last Automation : อาจารย์ไกรศักดิ์ โพธิ์ทองคำ / นายนิคม เมืองโคตร / นายสุบัณฑิตย์ โพธิ์อบ / นายาอาทิตย์ อุ่นใจ

รายชื่อทีมแข่งขันชิงแชมป์โลกที่ประเทศคอสตาริกา

Valaya Alongkorn Team : ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ อินทโชติ / นายอวิรุทธ์ แท่นสูงเนิน / นายอภินันทน์ ศรีโสภา / นายณัฐพงษ์ เชื้อจิ๋ว

การเดินทางไปแข่งขันทั้งภายในประเทศและต่างประเทศหลายครั้งจนประสบความสำเร็จยิ่งใหญ่ นำชื่อเสียงดีเด่นระดับโลกมาสู่ตนเอง หมู่คณะ มหาวิทยาลัย และประเทศไทยครั้งนี้ นอกจากได้รับงบประมาณของมหาวิทยาลัยแล้ว ยังได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก ๒ บริษัทเอกชน ได้แก่

๑. บริษัทเจปัง เอ็นเตอร์ไพรส์ (ประเทศไทย) จำกัด จำนวนเงิน ๕๕๐,๖๐๐ บาท (ห้าแสนห้าหมื่นหกร้อยบาทถ้วน) ซึ่งเป็นอีกครั้งหนึ่งที่มีอุปการคุณ
๒. บริษัทสมาร์ทแทรค เทคโนโลยี จำกัด จำนวนเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน)

ผู้สนับสนุนโครงการ: ขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

介邦企業股份有限公司
CHIEN PANG ENTERPRISES CO.,LTD

SMARTRAC
SECURE IDENTITY & TRANSACTIONS
LINXENS GROUP

เบื้องหลังความสำเร็จ

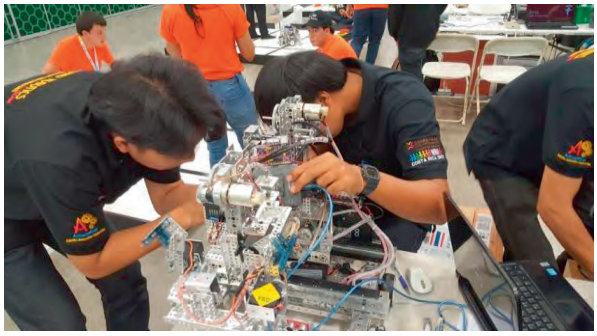

นักศึกษารางวัลพระราชทาน

ในอดีต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีนักศึกษาหลายคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ได้รับคัดเลือกให้ได้รับรางวัลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานรางวัลแทนพระองค์เป็นประจำทุกปี หากกล่าวเฉพาะในช่วงทศวรรษ ๒๕๕๐ มานี้ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยได้รับคัดเลือกเป็นนักศึกษารางวัลพระราชทาน ระดับอุดมศึกษา เขตภาคกลาง ดังนี้

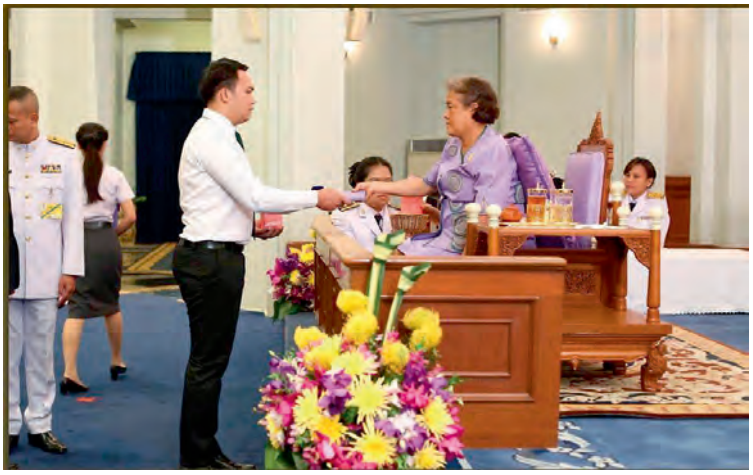

๑. **ปีการศึกษา ๒๕๕๖ นักศึกษารางวัลพระราชทาน คือ นายณัฐพล ปานรุ่งเรือง**
สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อนวัตกรรมการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

๒. **ปีการศึกษา ๒๕๕๗ นักศึกษารางวัลพระราชทาน คือ นายรัชรัตน์ สัตยเลขา**
สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๓. **ปีการศึกษา ๒๕๕๙ นักศึกษารางวัลพระราชทาน นายกฤตนันท์ ในจิต**
สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อนวัตกรรมการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้คัดเลือกให้นักศึกษาได้รับรางวัลชมเชย ได้แก่

๑) ปีการศึกษา ๒๕๕๓ คือ นายศิริศักดิ์ ยีกา

๒) ปีการศึกษา ๒๕๕๘ คือ นายณัฐกรณ์ วิลัยลัก

ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยได้รับโล่เชิดชูเกียรติจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เนื่องจากนักศึกษาในสถาบันได้รับคัดเลือกให้ได้รับรางวัลพระราชทาน ๓ ปี คือ ปีการศึกษา ๒๕๕๐, ๒๕๕๖ และ ๒๕๕๗

ความเป็นเลิศด้านกีฬาของนักศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ **ร่วมมือกับ**สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จัดโครงการพัฒนาความเป็นเลิศด้านกีฬาให้กับนิสิตนักศึกษา ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๙ และ ๒๕๖๐ โดยมหาวิทยาลัยเป็นศูนย์ฝึกกีฬาวอลเลย์บอลชายหาด ดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกับคณะกรรมการกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ก.ก.ม.ท.) และสมาคมกีฬาวอลเลย์บอลแห่งประเทศไทยและศูนย์พัฒนาสหพันธ์วอลเลย์บอลนานาชาติ กรุงเทพฯ ทั้งนี้บุคลากรของมหาวิทยาลัยดำรงตำแหน่ง ดังนี้

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ คชสิทธิ์ อธิการบดีเป็นประธานอำนวยการ
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติพร พิชญกุล ผู้ช่วยอธิการบดีเป็นผู้ประสานงานโครงการฯ
๓. นางสาววราภรณ์ ไชยสุริยานันท์ เป็นเจ้าหน้าที่ประจำโครงการฯ

โดยมีนักศึกษาในโครงการ**เป็นนักกีฬา**วอลเลย์บอลชายหาดชาย จำนวน ๔ คน และหญิงจำนวน ๔ คน ได้แก่

นักกีฬาชาย/สถาบันการศึกษา

๑. นายสราวุฒิ ขิดกุลเลาะ/มรภ.วไลยอลงกรณ์
๒. นายชานนท์ เกตุเพ็ชร์/มรภ.วไลยอลงกรณ์
๓. นายชัยพิชิต คงอินทร์/ม.ศรีนครินทรวิโรฒ
๔. นายวีรเทพ ชัยชนะ/ม.ศรีนครินทรวิโรฒ

นักกีฬาหญิง/สถาบันการศึกษา

๑. นางสาวรำไพพฤกษ์ นุ่มวงศ์/มรภ.วไลยอลงกรณ์
๒. นางสาวขนิษฐา หงษ์พักตร์/มรภ.วไลยอลงกรณ์
๓. นางสาวเสาวรส ตั้งแก้ว/มรภ.วไลยอลงกรณ์
๔. นางสาวพรสุดา กฤษณา/มรภ.วไลยอลงกรณ์

ขอยกตัวอย่างการไปร่วมแข่งขันทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

***** สรุปผลการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาวอลเลย์บอลชายหาด (หญิง-ชาย) *****

ร่วมการแข่งขันกีฬาเอเชี่ยนบีชเกมส์ ครั้งที่ 5

"5Th Asian Beach Games DA NANG VIET NEM 2016"

ระหว่างวันที่ 24 กันยายน 2559 ถึงวันที่ 3 ตุลาคม 2559

ณ เมืองดานัง สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

กีฬาวอลเลย์บอลชายหาด (หญิง)

ประเภททีมหญิง ผู้เข้าร่วมแข่งขัน จำนวน 21 ทีม
1st THA 1
นางสาววรภัสสร รดารงค์ สังกัด มรภ.วไลยอลงกรณ์
นางสาวธนะรัศมิ์ฐา อุดมฉวี สังกัด มรภ.วไลยอลงกรณ์
2nd จีน 2
3rd จีน 1
4th คาซัคสถาน 1
5th THA 2
นางสาวรำไพพฤกษ์ นุ่มวงศ์ สังกัด มรภ.วไลยอลงกรณ์
นางสาวขนิษฐา หงษ์พักตร์ สังกัด มรภ.วไลยอลงกรณ์

การแข่งขันวอลเลย์บอลชายหาด **“กองเรือยุทธการ-ซีเล็คทูน่า”** ชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย ประจำปี 2560 ณ สนามวอลเลย์บอลชายหาด กองเรือยุทธการ (อ่าวดงตาล) อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

<u>ผลการแข่งขัน</u>

<u>ทีมหญิง</u> (ทีมที่เข้าร่วมการแข่งขัน จำนวน 24 ทีม)

อันดับ 1 Beach volleyball Tour Club 1 (นางสาววรภัสสร รดารงค์,นางสาวธนะรัศมิ์ฐา อุดมฉวี)

อันดับ 2 Beach volleyball Tour Club 2 (นางสาวขนิษฐา หงษ์พักตร์,นางสาวรำไพพฤกษ์ นุ่มวงศ์)

อันดับ 3 กาฬสินธุ์ 1 (นางสาวกิจจา ขันทรักษ์,นางสาวอริญา เหล่าแสงสา)

อันดับ 4 โรงเรียนกาฬสินธุ์พิยาสรรพ์ 1 (นางสาวภวรัญชน์ จันทรวิชัย,นางสาวทัศริดา สิงห์เชื้อ)

อันดับ 5 มรภ.วไลยอลงกรณ์-หนองเสือ 1 (นางสาวยศภัทร ปาคำ,นางสาวพรสุดา กฤษณา) ,

อันดับ 5 มรภ.วไลยอลงกรณ์-หนองเสือ 2 (นางสาวเสารส ตั้งแก้ว,นางสาววริสรา นุสนทรา)

<u>ทีมชาย</u> (ทีมที่เข้าร่วมการแข่งขัน จำนวน 24 ทีม)

อันดับ 1 ราชนาวี 1 (นายเศรษฐวรรษ เพชรสวัสดิ์,นายรัฐนนท์ อินเขียว)

อันดับ 2 ลูกประดู่ 1 (นายมรุเดช บุญเต็ม,นายอดิศร เขวาลำธาร)

อันดับ 3 ราชนาวี 2 (นายสุรินทร์ จงกลาง,นายกิตติ ดวงจินดา)

อันดับ 4 กาฬสินธุ์ 1 (นายชัยรัตน์ หารอาษา,นายเกียรติศักดิ์ นาคส้มป่อย)

อันดับ 5 มรภ.วไลยอลงกรณ์-สกอ.1 (นายสราวุฒิ ขิดกุลเลาะ,นายชานนท์ เกตุเพ็ชร์)

อันดับ 9 มรภ.วไลยอลงกรณ์-สกอ. 2 (นายชัยพิชิต คงอินทร์,นายวีรเทพ ชัยชนะ)

*****สรุปผลการแข่งขันกีฬาวอลเลย์บอลชายหาด (หญิง)*****

รายการ “The 20th Anniversary of the Establishment of the HKSAR Celebration Beach Volleyball Competition (International Division)”

วันที่ 1 กรกฎาคม 2560 ณ ประเทศฮ่องกง

ประเภททีมหญิง ผู้เข้าร่วมแข่งขัน จำนวน 4 ทีม
1st จีน
2nd ทีมไทย (นางสาวขนิษฐา หงษ์พักตร์ , นางสาวรำไพพฤกษ์ นุ่มวงศ์)
3rd ญี่ปุ่น
4th ฮ่องกง

*****รายชื่อนักกีฬาและเจ้าหน้าที่ กีฬาวอลเลย์บอลชายหาด (หญิง)**
ที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาวอลเลย์บอลชายหาดหญิง
รายการ FIVB Beach Volleyball World (เก็บคะแนนโอลิมปิค)
ระหว่างวันที่ 14 - 16 กรกฎาคม 2560 ณ เมืองแทกู ประเทศเกาหลีใต้

รายชื่อผู้เข้าร่วมการแข่งขันในครั้งนี้ ประกอบด้วย

<u>เจ้าหน้าที่</u>

1. พันจ่าอากาศเอกเพชรราช พุฒซ้อน ผู้ฝึกสอนทีมหญิง สังกัดทหารอากาศและมรภ.วไลยอลงกรณ์
2. เรืออากาศเอกสมชาย พินิจวงศ์ ผู้ฝึกสอนทีมหญิง สังกัด ทหารอากาศ

<u>นักกีฬาหญิง</u>

1. นางสาววรภัสสร รดารงค์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
2. นางสาวธนะรัศมิ์ฐา อุดมฉวี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
3. นางสาวรำไพพฤกษ์ นุ่มวงศ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
4. นางสาวขนิษฐา หงษ์พักตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

หมายเหตุ : ทีมหญิง ลำดับที่ 3, 4 นักกีฬาในโครงการความเป็นเลิศฯ ศูนย์ฝึกฯ มรภ.วไลยอลงกรณ์
: ข้อมูลและตารางจากกองพัฒนานักศึกษา มรว.

*****สรุปผลการแข่งขันกีฬาวอลเลย์บอลชายหาด (หญิง)**
รายการ FIVB Beach Volleyball World (เก็บคะแนนโอลิมปิค)
ระหว่างวันที่ 14 - 16 กรกฎาคม 2560 ณ เมืองแทกู ประเทศเกาหลีใต้

ประเภททีมหญิง ผู้เข้าร่วมแข่งขัน จำนวน 16 ทีม	
1st	สหรัฐอเมริกา
2nd	**ทีมไทย 1 (นางสาววรภัสสร รดารงค์ , นางสาวธนะรัศมิ์ฐา อุดมฉวี)**
3rd	นิวซีแลนด์
4th	**ทีมไทย 2 (นางสาวขนิษฐา หงษ์พักตร์ , นางสาวรำไพพฤกษ์ นุ่มวงศ์)**
5th	อังกฤษ , ญี่ปุ่น , นิวซีแลนด์ , สหรัฐอเมริกา
9th	บราซิล , แคนนาดา , เช็กเกีย , เดนมาร์ก , เยอรมนี , อิสราเอล , เกาหลีใต้ , เกาหลีใต้

พุทธศักราช ๒๕๕๙ : ปีแห่ง ๓ มหามงคลยิ่งใหญ่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

๑. ปีที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ ทรงครองราชย์ครบ ๗๐ ปี (วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๙)

๒. ปีครบรอบพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษาของสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ (วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๙)

๓. ปีครบรอบ ๘๔ ปี ที่สมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร ประทานกำเนิดสถานศึกษาแห่งนี้ (วันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๕๙)

มหาวิทยาลัยจึงจัดกิจกรรมเพื่อเฉลิมพระเกียรติแด่ทั้งสามพระองค์ ผู้ทรงพระมหากรุณาธิคุณยิ่งใหญ่อย่างหาที่สุดมิได้แก่ชาวเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์และวไลยอลงกรณ์ โดยสามัคคีรวมใจกันจัดกิจกรรมมากมาย ขอยกตัวอย่าง ดังนี้

(๑) โครงการจัดพิมพ์หนังสือเฉลิมพระเกียรติ จำนวน ๓ เล่ม เนื้อหาเกี่ยวกับพระกรณียกิจและพระจริยวัตรอันงดงามขององค์ประทานกำเนิดสถานศึกษาแห่งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับหนังสือเฉลิมพระเกียรติพระประวัติ เรื่อง **สมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร** ซึ่งได้จัดพิมพ์ขึ้นครั้งก่อตั้งสถาบันครบ ๖๐ ปี ได้แก่เรื่อง

- **วไลยวรวิลาส** ผู้เขียน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรทิพย์ วินโกมินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สัตยา สายเชื้อ อาจารย์ปฏิยพรรณ เผือกสวัสดิ์ และอาจารย์นพรัตน์ พันธุ์แสง กล่าวถึงพระประวัติโดยย่อกับสายสัมพันธ์พระประยูรญาติ สถานศึกษาในพระอุปถัมภ์ และพระปรีชาสามารถด้านภาษาอังกฤษของพระองค์

- **พระนิวาสราชปิตุจฉา** ผู้เขียน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลีรัตน์ เพชรช่อ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภาศิริ พะหูชนม์ กล่าวถึงที่ประทับหรือพระตำหนักนับตั้งแต่ประสูติจนถึงสิ้นพระชนม์ รวมถึงพรรณไม้ต่างๆ ที่มี ณ สถานที่นั้นๆ

- **วิถีประพาสแห่งสมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร** ผู้เขียน คือ รองศาสตราจารย์ยุพดี เสตพรรณ ซึ่งถึงแก่กรรมไปก่อนที่จะจัดพิมพ์ และมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการต่อมาจนเสร็จ ผู้เขียนรวบรวมการตามเสด็จฯ และการเสด็จไปยังสถานที่ต่างๆ ด้วยพระองค์เอง ประกอบข้อมูลเชิงภูมิศาสตร์ท่องเที่ยว มีเนื้อหามาก

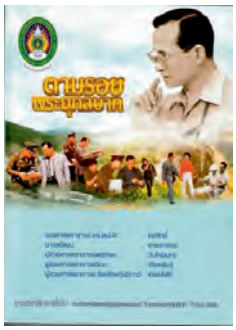

นอกจากนี้ ยังได้จัดพิมพ์หนังสือที่ใช้ประกอบการสอนวิชา **VGE๑๐๑ ตามรอยพระยุคลบาท** ขึ้นใหม่ภายหลังการปรับปรุงหลักสูตร

(๒) โครงการจัดสร้างตราไปรษณียากรที่ระลึก ชุด ๘๔ ปี

สมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร ได้ประทานกำเนิด "โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์" มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งได้ปฏิบัติพันธกิจสนองพระปณิธานด้านจัดการศึกษาแก่สตรีไทยตลอดมา และพัฒนาจนเป็น "มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์" ครบ ๘๔ ปีแห่งการก่อตั้ง ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๙ นี้ มหาวิทยาลัยจึงจัดโครงการเฉลิมฉลองในโอกาสพิเศษมากมายตลอดทั้งปี และพิเศษที่สุดคือโครงการจัดสร้างตราไปรษณียากรที่ระลึก ชุด ๘๔ ปี เพื่อแสดงความจงรักภักดีและกตัญญุตาต่อพระองค์ผู้ประทานกำเนิดสถานศึกษาแห่งนี้ และราชวงศ์จักรี รวมทั้งจะได้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ด้วย ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยร่วมมือกับบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด ในการจัดทำตราไปรษณียากรที่ระลึก ชุด ๘๔ ปี โดยได้รับพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ให้ใช้พระสาทิสลักษณ์ สมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร เป็นภาพประธานแบบตราไปรษณียากร และมีพิธีแถลงข่าวเปิดตัวตราไปรษณียากรที่ระลึกดังกล่าวที่มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ (ซึ่งเป็นวันที่สิ้นพระชนม์ เมื่อปี ๒๔๘๑)

ประวัติพระสาทิสลักษณ์ สมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร **ศิลปินผู้เขียน คือ อาจารย์นิรันดร์ ไกรสรรัตน์** ผู้มีผลงานเขียนภาพเหมือนชั้นเยี่ยม ขณะเป็นอาจารย์ประจำภาควิชาออกแบบนิเทศศิลป์ ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง (ชื่อในขณะนั้น) ท่านได้รับการติดต่อจากสำนักพระราชวัง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ขอให้เขียนพระสาทิสลักษณ์พร้อมกัน จำนวน ๓ องค์ ได้แก่ พระสาทิสลักษณ์ สมเด็จพระพันปีหลวง สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ซึ่งอาจารย์นิรันดร์ใช้เวลาเขียนเสร็จทั้งหมดภายใน ๒ เดือน โดยไม่ขอรับค่าตอบแทน นับเป็นผลงานยอดเยี่ยมอีกครั้งหนึ่งของท่าน

อาจารย์นิรันดร์กรุณาเดินทางมาที่มหาวิทยาลัย เพื่อพบอธิการบดีและคณะด้วยตนเอง เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๘ นอกจากการ "อนุญาต" ให้ใช้ภาพจากไฟล์ของท่านแล้ว อาจารย์ขอดูแลเรื่องสีของภาพต้นแบบด้วยตนเอง ต่อมายังช่วยเหลืองานอีกหลายครั้ง โดยไม่ประสงค์รับค่าตอบแทนใดๆ มีเพียงคำกล่าวที่

พ้องกันกับเรา ชาวเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์-วไลยอลงกรณ์ ว่า **“เพื่อแสดงความจงรักภักดี”** ขอพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อมตลอดไป

(ซ้าย) คุณปาริชาติ ทัศนเทพ ผู้ออกแบบตราไปรษณียากรถ่ายคู่กับอธิการบดี พร้อมแจกลายเซ็น

(๓) โครงการ “หอนิทัศน์ราชภัฏ”

มหาวิทยาลัยได้จัดทำ **“หอนิทัศน์ราชภัฏ”** เป็นห้องนิทรรศการเพื่อเฉลิมพระเกียรติแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ และสมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร องค์ประทานกำเนิดมหาวิทยาลัย โดยแบ่งเป็น ๒ ส่วน ทั้งนี้ ได้เปิดให้นักศึกษา อาจารย์ บุคลากร และชุมชนที่สนใจเข้าชมนิทรรศการพระราชกรณียกิจอันทรงคุณค่าของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ กับห้องพระประวัติของสมเด็จฯ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ โดยมีวิทยากรนำชม มีนักศึกษาและผู้สนใจเข้าชม ตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๙ ถึงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐ จำนวน ๒,๐๓๑ คน และมีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยองคมนตรี พลเอก ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ กรุณามาเป็นประธาน

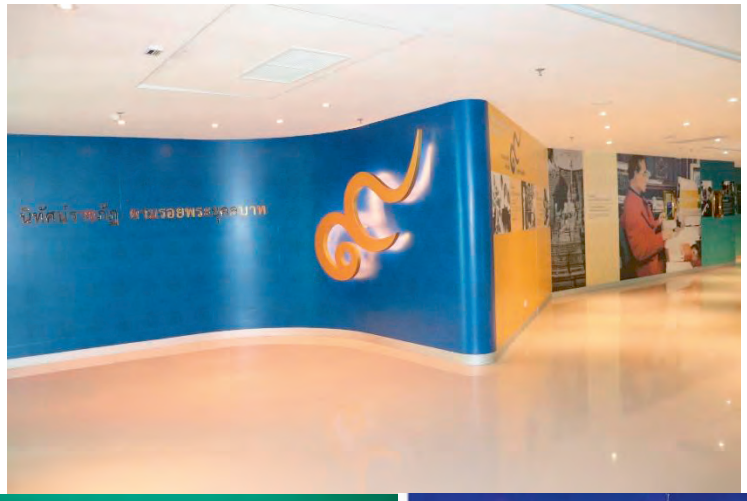

นิทัศน์ราชภัฏ

(๔) กิจกรรมวิ่งเทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๙ และรัชกาลที่ ๑๐ คือความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ กับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

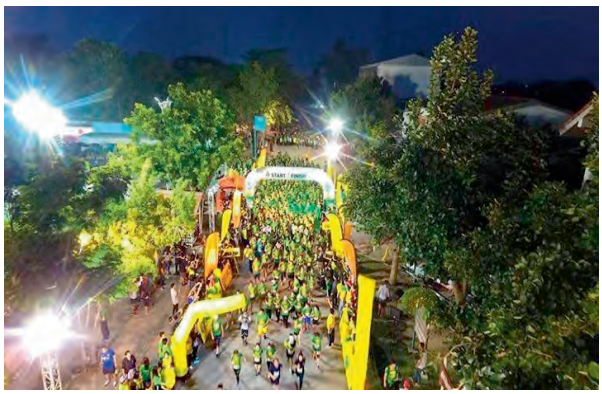

กิจกรรมวิ่งครั้งนี้ จัดขึ้นในวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๐ โดยมีความหมายเจาะจงผูกพันกัน ดังนี้

วันที่ ๑๐ หมายถึง พระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ ๑๐

เดือนกันยายน เป็นเดือนที่ ๙ หมายถึง พระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ ๙

วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๔๐๕ คือ วันพระราชสมภพของสมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า (สมเด็จย่าของในหลวงรัชกาลที่ ๘ และรัชกาลที่ ๙)

วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๔๓๖ คือ วันอภิเษกสมรสของสมเด็จฯ เจ้าฟ้ามหิดลอดุลเดช กับ นางสาวสังวาลย์ ตะละภัฏ (พระอิสริยยศขณะนั้น)

(๕) โครงการแปลงสาธิตไร่นาสวนผสมตามแนวพระราชดำริ

จากกำเนิดโรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ด้วยพระเมตตาต่อการศึกษาของสตรีไทยขององค์ผู้ประทานกำเนิด “สมเด็จป้าแท้ๆ” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๘ และรัชกาลที่ ๙ จนนำมาสู่พระมหากรุณาธิคุณยิ่งใหญ่หลายวาระ เป็น “มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์” ในปัจจุบันนี้ นับเป็นมหาวิทยาลัยเพียงแห่งเดียวของไทย ที่มีชื่อต่อด้วยสร้อยคำว่า “ในพระบรมราชูปถัมภ์” บุคลากรทุกหมู่เหล่าของมหาวิทยาลัยต่างพร้อมใจกันทำกิจกรรมต่างๆ อันแสดงถึงความจงรักภักดีเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อม การจัดทำแปลงสาธิตด้านเกษตรกรรมไร่นาสวนผสมในที่ดินด้านทิศเหนือ (ค่อนไปทางด้านหลังของพื้นที่) เพื่อสาธิตการทำนาข้าว ปลูกกล้วย มะม่วง และพืชสวนครัว เพื่อเป็นตัวอย่างการดำเนินชีวิตอย่าง

พอเพียงตามแนวพระราชดำริ วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๙ บุคลากรของมหาวิทยาลัยเริ่มทำนาหว่าน ต่อมา วันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐ จึงมีพิธีทำขวัญข้าว เป็นที่น่ายินดีที่พบกอบัวหลวงตามธรรมชาติ เมื่อมีการปรับพื้นที่ ทำให้เกิดบึงบัวหลวงขนาดใหญ่ด้วย

ต่อมา โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ปลูกพันธุ์ไม้เพิ่มเติมอีกหลายอย่างโดยไม่ใช้สารเคมี เป็นการเกษตรอินทรีย์ มีการทดลองปลูกเมล่อน ๓ สายพันธุ์ใน ๔ โรงเรือน เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ และมีตัวอย่าง “บ้านชีววิถี” ๒ หลัง

๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๙ ปวงประชาชาวไทยร่ำไห้... ธ เสด็จสู่สวรรคาลัย

นับจากวันที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ เสด็จสวรรคต ชาววไลยอลงกรณ์ทั้งหมดได้ร่วมแรงร่วมใจกันบำเพ็ญกุศลกิจนานัปการ นักศึกษาและบุคลากรทำหน้าที่จิตอาสาหลายวาระระหว่างห้วงเวลาแห่งการเสด็จสวรรคต วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๙ จนถึงพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ ในวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๐ มหาวิทยาลัยจัดกิจกรรมบำเพ็ญกุศลเพื่อเป็นการถวายความอาลัยแด่องค์พระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ ไม่เพียงชาวไทยที่สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณมหาศาลนี้ แต่ชาวโลกต่างเคารพยกย่องพระองค์ด้วยเช่นกัน ขอมอบรายการถวายความอาลัยฯ ที่มหาวิทยาลัยจัดทำเผยแพร่ใน You Tube รวมทั้งพระเมตตาธิคุณที่พระบรมวงศ์ชั้นสูงแห่งราชวงศ์จักรีพระราชทาน/ประทานให้สถานศึกษาแห่งนี้เสมอมา

ความยาว 11 นาที

วไลยอลงกรณ์ สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ (13 กันยายน 2560)

ความยาว 16.30 นาที

พระราชดำรัส ในหลวงรัชกาลที่ 9 (เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2518)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ เสด็จฯพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดากิติวัฒนาดุลโสภาคย์ ทรงเปิดพระอนุสาวรีย์สมเด็จพระราชปิจตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร

ความยาว 2.49 นาที

เพลงเทิดวไลยอลงกรณ์

ความยาว 26.40 นาที

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดอาคาร "สมเด็จเจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์" ณ สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์) ในวันจันทร์ที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542

ความยาว 39 นาที

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จฯ วางพวงมาลาพระอนุสาวรีย์ฯ ทรงเปิดอาคาร 100 ปี สมเด็จพระศรีนครินทร์ และห้องประชุมราชนครินทร์ ภายในอาคาร 100 ปี สมเด็จพระศรีนครินทร์ 15 กุมภาพันธ์ 2544

พระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม

พระเมตตามหาศาลบันดาลให้ เหล่าหญิงไทยได้ศึกษามาแต่หลัง
สมเด็จย่า-ป้า-แม่แผ่พลัง พระคุณดังมหานทีมีมากมาย
องค์กษัตริย์พระนัดดามาส่งเสริม โครงการเติมเพิ่มงานสราญหลาย
ทรงอุปถัมภ์ค้ำจุนบุญประกาย สำนึกในพระคุณอดุลย์จริง
เจ็ดสิบปีที่พระองค์ทรงครองราชย์ ไทยทั้งชาติล้วนจงรักภักดียิ่ง
ด้วยพระองค์ทรงเป็น King of Kings สร้างทุกสิ่งเพื่อสุขลูกหลานไทย
ธ เสด็จใกล้ไกลไปทุกที่ ปัญหามีที่ใดได้แก้ไข
นำชาติไทยเร่งรัดพัฒน์ก้าวไกล ทั่วโลกไซร้ซึมซับรับโครงการ
ภัยจากฟ้าถึงแผ่นดินถิ่นสมุทร มิได้หยุดแม้ประชวรด่วนประสาน
ทรงตรากตรำพระองค์เพราะทรงงาน พระราชทาน**ศาสตร์ราชา**คุณค่าดี
สิบสามตุลาห้าเก้าสุดเศร้าโศก ดุจดั่งโลกสิ้นแสงสุรีย์ศรี
ฝนจากฟ้าคือน้ำตาประชาชี พระภูมีคืนสวรรค์นิรันดร
พระมหากรุณาจารึกไว้ ทวยไทยได้น้อมนำทำตามสอน
สักการะ ธ มั่นไม่สั่นคลอน พระบิดรของแผ่นดินถิ่นแหลมทอง
พระบารมีที่ปกเกล้าฯ เนานานนั้น ขอกตัญญุตาพาสนอง
ชาววไลยอลงกรณ์จักปรองดอง ตามครรลองปณิธานสืบสานไป
จักเดินตามรอยพระยุคลบาท ช่วยสร้างชาติพันธกิจศิษย์น้อยใหญ่
ในพระบรมราชูปถัมภ์น้อมนำใจ ดีเด่นได้ด้วยมีศักดิ์ศรีเอย

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
นางนพรัตน์ พันธุ์แสง...ผู้ประพันธ์
๕ มกราคม ๒๕๖๐

เอกสารอ้างอิง

"๑๐๐ ปีตึกยาว สวนกุหลาบ". กรุงเพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง (จำกัด) มหาชน. ๒๕๕๔.

กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. **ความทรงจำ.** สำนักพิมพ์เสริมวิทย์บรรณาคาร. ๒๕๑๘.

กรมศิลปากร. **รวมเรื่องแปลหนังสือและเอกสารทางประวัติศาสตร์ ชุดที่ ๕.** เรื่อง "การศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๕" แปลและเรียบเรียง โดย นายชรัตน์ สิงหเดชากุล. กรุงเทพฯ: บริษัท วงศ์สว่างการพิมพ์ จำกัด. ๒๕๕๔.

จรูญ มิลินทร์. **วิวัฒนาการการฝึกหัดครูไทย.** มมป.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. สารสนเทศ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๐.

มูลนิธิสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า. **ศรีสวรินทิรานุสรณีย์** *น้อมรำลึกถึงสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า* พิมพ์ครั้งที่ ๒. บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน). ๒๕๔๙.

----------. **"พระเกียรติคุณของสมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ในงานเวิลด์ โคลัมเบียนเอกซ์โปซิชัน 1893"** บทความเสนอในการประชุมวิชาการ เรื่อง "สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า: ต้นธารการศึกษาของสตรีไทย" ในโอกาสครบรอบ ๑๕๐ ปี พระราชสมภพพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า และ UNESCO ประกาศเฉลิมพระเกียรติให้เป็นบุคคลสำคัญของโลก ที่มีผลงานดีเด่นเพื่อส่วนรวมในด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (สาธารณสุข) วัฒนธรรม สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และในโอกาสครบรอบ ๕๖ ปี แห่งการสถาปนาคณะครุศาสตร์ จุฬาฯ.

วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์. **สมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร.** บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน). ๒๕๓๖.

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา. **แม่เล่าให้ฟัง**: พระราชประวัติ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๔๓-๒๔๘๑. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์. ๒๕๒๕.

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. ปาฐกถาเกียรติยศ เรื่อง **"พิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต"** พิมพ์เป็นหนังสือที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ท่านผู้หญิงพูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว). ๒๕๕๔.

ส่องสี ชุติวงศ์. "ศิษย์เก่าเล่าเรื่อง...ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕" ใน **๗๐ ปี เพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ สู่ วไลยอลงกรณ์.** ๒๕๔๖.

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นางนิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์ ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม วันที่ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๕.

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ คุณหญิงไสววงศ์ ทองเจือ ท.จ. ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม วันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๘.

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ อาจารย์อวยพร เปล่งวานิช ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม วันที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๗.

ทำเนียบผู้บริหารโรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์
และ
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

พ.ศ. ๒๔๗๕ – ๒๔๘๐ อาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์

พ.ศ. ๒๔๘๐ – ๒๔๘๕ อาจารย์สุนทรี นิลกำแหง

พ.ศ. ๒๔๘๕ – ๒๔๘๙ คุณหญิงไสววงศ์ ทองเจือ

พ.ศ. ๒๔๘๙ – ๒๔๙๗ อาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์

พ.ศ. ๒๔๙๗ – ๒๕๐๔ อาจารย์จรัสสม ปุณณะหิตานนท์

พ.ศ. ๒๕๐๔ – ๒๕๑๕ อาจารย์อวยพร เปล่งวานิช

พ.ศ. ๒๕๑๕ – ๒๕๑๗ อาจารย์พเยาว์ ศรีหงส์

พ.ศ. ๒๕๑๗ – ๒๕๑๙ ดร.อรุณ ปรีดีดิลก

พ.ศ. ๒๕๑๙ – ๒๕๒๘ รศ.ลำพอง บุญช่วย

พ.ศ. ๒๕๒๘ – ๒๕๒๙ ดร.วิชัย แข่งขัน

พ.ศ. ๒๕๒๙ – ๒๕๓๗ ผศ.ปรีชา เศรษฐีธร

พ.ศ. ๒๕๓๗ – ๒๕๔๒ ผศ.จรูญ ถาวรจักร์

พ.ศ. ๒๕๔๒ - ๒๕๕๑ รศ.ดร.ทองหล่อ วงษ์อินทร์

ธ.ค. ๒๕๕๑ – มิ.ย. ๒๕๕๒ ผศ.ดร.อรสา โกศลานันทกุล
(รักษาราชการแทนอธิการบดี)

มิ.ย. ๒๕๕๒ - ก.ย. ๒๕๕๒ ศ.พลโท ดร.โอภาส รัตนบุรี
(รักษาราชการแทนอธิการบดี)

ก.ย. ๒๕๕๒ – ต.ค. ๒๕๕๒ รศ.ดร.สมบัติ คชสิทธิ์
(อธิการบดีรักษาการ)

พ.ย. ๒๕๕๒ – ๒๕๖๐ รศ.ดร.สมบัติ คชสิทธิ์

พ.ศ. ๒๕๖๐ – ปัจจุบัน อ.ดร.สุพจน์ ทรายแก้ว
(รักษาราชการแทนอธิการบดี)

ผู้เขียน : อาจารย์นพรัตน์ พันธุ์แสง

ตำแหน่งปัจจุบัน

ข้าราชการรับบำเหน็จบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

กรรมการมูลนิธิสมเด็จเจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์

กรรมการและเลขานุการ มูลนิธิ ผศ.ปรีชา เศรษฐีธร

กรรมการและปฏิคมสมาคมชาวตราด

การศึกษา

กศ.บ. (ภาษาอังกฤษ) วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร

กศ.ม. (ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

วิทยานิพนธ์: *ทัศนะของตัวละคร*ที่มีต่อ*สงครามในนวนิยายสงคราม ของเออร์เนสต์ เฮ็มมิงเวย์*

ประสบการณ์ทำงาน

๒๕๑๔-๒๕๑๕	โรงเรียนดุสิตพาณิชยการ กรุงเทพมหานคร
๒๕๑๖-๒๕๑๘	วิทยาลัยครูเทพสตรี ลพบุรี
๒๕๑๘-๒๕๒๐	ลาออกจากราชการไปสหรัฐอเมริกา
๒๕๒๐-๒๕๒๒	วิทยาลัยครูนครราชสีมา
๒๕๒๒	ปฏิบัติงานหน้าห้องรองอธิบดี กรมการฝึกหัดครู
๒๕๒๒-๒๕๕๑	วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์-มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปฏิบัติหน้าที่พิเศษในตำแหน่งผู้ช่วย ผอ.สนอ. และหัวหน้างานธุรการ (พ.ศ. ๒๕๓๔-๒๕๓๘)
๒๕๕๑	เกษียณอายุราชการ
๒๕๕๙	บทความ “พระปรีชาสามารถด้านภาษาอังกฤษในสมเด็จฯ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์” หนังสือ วไลยวรวิลาส. (๒๕๕๙) อยุธยา: เทียนวัฒนาพริ้นท์ติ้ง